



BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Studiu statistic
2022-2023



BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

**SISTEMUL NAȚIONAL
DE BIBLIOTECI
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Studiu statistic 2022-2023

Chișinău • 2025

CZU 027(478)(083.41)

S 61

Director general: Elena Pintilei

Autori: Vera Osoianu, Valentina Popa, Ecaterina Dmitric, Ludmila Corghenci, Margareta Cebotari, Lilia Povestca, Angela Drăgănel, Tatiana Levița

Coperta: Cristina Ceoinac

Redactor: Ludmila Șimanschi

Procesare computerizată: Diana Odobescu

Lucrarea este recomandată spre editare prin decizia Consiliului redacțional al BNRM (proces-verbal nr. 5 din 17.12.2024)

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Sistemul național de biblioteci din Republica Moldova : Studiu statistic / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; autori: Vera Osoianu, Valentina Popa, Ecaterina Dmitric [et al.] ; director general: Elena Pintilei. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Primex-Com) – . – ISBN 978-9975-119-59-7.

2022-2023. – 2025. – 126 p. : diagr., tab. – Rez. paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 10 ex. – ISBN 978-9975-119-71-9.

027(478)(083.41)

S 61

SUMAR

LISTA ABREVIERILOR ȘI ACRONIMELOR	4
ARGUMENT	5
Vera OSOIANU. Profilul statistic al Sistemului Național de Biblioteci din Republica Moldova: tendințe 2022-2023	7
Valentina POPA. Prezența bibliotecilor din Republica Moldova pe Harta Bibliotecilor Lumii	26
Margareta CEBOTARI. Dezvoltarea resurselor informaționale în Sistemul Național de Biblioteci: analiza descriptivă și comparată (2022-2023).....	33
Ecaterina DMITRIC. Serviciile de bibliotecă – promotoare ale cunoașterii și coeziunii sociale	52
Tatiana LEVINȚA. Accesul și utilizarea bibliotecilor din cadrul Sistemului Național. Performanță și impact	65
Angela DRĂGĂNEL. Cercetarea în bibliotecile publice: realizări și tendințe pentru perioada 2022-2023.....	78
Ludmila CORGHENCI. Personalul de specialitate din biblioteci: estimări și valori de urmat	99
Lilia POVESTCA. Formarea profesională continuă – prioritate instituțională și individuală	109
AUTORII ARTICOLELOR	117
ANEXE. Indicatori statistici și de performanță ai Sistemului Național de Biblioteci pentru anii 2019-2023	118
Tabelul nr. 1. Sistemul Național de Biblioteci. Date generale	118
Tabelul nr. 2. Colecții și tipuri de documente	119
Tabelul nr. 3. Dezvoltarea colecțiilor de bibliotecă	120
Tabelul nr. 4. Utilizarea colecțiilor de bibliotecă	121
Tabelul nr. 5. Servicii de bibliotecă și utilizarea lor	122
Tabelul nr. 6. Utilizarea bibliotecii. Facilități	123
Tabelul nr. 7. Utilizarea bibliotecii. Servicii	124
Tabelul nr. 8. Personalul de bibliotecă	125
Tabelul nr. 9. Instruirea personalului de bibliotecă.....	126

LISTA ABREVIERILOR ȘI ACRONIMELOR

BC	Biblioteca Centrală
BM	Biblioteca Municipală
BNRM	Biblioteca Națională a Republicii Moldova
BNC	Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”
BP	Biblioteca Publică
BPO	Biblioteca Publică Orășenească
BPR	Biblioteca Publică Raională
BȘI	Biblioteconomie și Știința Informării
CBT	Centrul Biblioteconomic Teritorial
CNFPC	Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării
IFLA	<i>International Federation of Library Associations</i> (Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci)
ISO	<i>International Organization for Standardization</i> (Organizația Internațională de Standardizare)
ODD	Obiective de Dezvoltare Durabilă
ONU	Organizația Națiunilor Unite
SM	Standard Moldovenesc
SNB	Sistemul Național de Biblioteci
TIC	Tehnologia Informației și Comunicațiilor
u.m.	unități materiale
UNESCO	<i>The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i> (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură)

ARGUMENT

Studiul statistic „Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova” este o ediție biennială, realizată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Acesta este elaborat în baza datelor cercetărilor statistice anuale efectuate de centrele biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale privind activitatea bibliotecilor, generate din rapoartele centralizatoare ale Centrului Național de Statistică din cadrul BNRM (<http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca>). Studiul urmărește scopul de a analiza și a interpreta date relevante despre funcționarea și performanța Sistemului Național de Biblioteci (SNB), pentru a susține luarea deciziilor informate și argumentate în gestionarea și dezvoltarea acestuia.

Informația statistică reflectată în prezentul studiu include indicatorii statistici, de performanță și de impact privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în perioada 2022-2023.

Fiind o lucrare sintetică și analitică deopotrivă, aceasta are mai multe semnificații. Rezultatele studiului sunt necesare pentru: planificarea activității, evaluarea și compararea bibliotecilor cu alte entități analogice, luarea deciziilor, demonstrarea valorii serviciilor, activități de *fundraising*, elaborarea politicilor, îmbunătățirea ofertei de servicii, extinderea numărului de parteneri. De asemenea, datele pot fi utilizate pentru lansarea și desfășurarea campaniilor de sensibilizare și de promovare a bibliotecilor. Aspectul teoretico-metodologic al lucrării este extrem de important, deoarece fundamentează analiza activității bibliotecilor din Republica Moldova, inclusiv dinamica recentă a principalelor indicatori statistici și de performanță. Din perspectiva practică, lucrarea totalizează implicarea centrelor biblioteconomice și a altor biblioteci în cercetarea statistică.

Prima parte a lucrării cuprinde 7 articole, semnate de către specialiștii din cadrul Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării a BNRM. Articolele conțin analiza indicatorilor statistici și de performanță conform compartimentelor din „Cercetarea statistică anuală № 6-c privind activitatea bibliotecilor”. Pentru prelucrarea și interpretarea acestor indicatori statistici au fost folosite metode și

tehnici prevăzute de SM ISO 2789:2015 „Informare și Documentare. Statistici internaționale de biblioteci”, SM ISO 11620:2016 „Informare și Documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci”, SM ISO 16439:2018 „Informare și documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”.

În partea a doua a lucrării sunt incluse 9 tabele ce prezintă indicatorii statistici și de performanță la capitolele: *Date generale; Colecții și tipuri de documente; Dezvoltarea colecțiilor de bibliotecă; Utilizarea colecțiilor de bibliotecă; Servicii de bibliotecă și utilizarea lor; Utilizarea bibliotecii. Facilități; Utilizarea bibliotecii. Servicii; Personalul de specialitate din biblioteci; Instruirea personalului de bibliotecă.*

Datele statistice permit cunoașterea dinamicii creșterii sau a reducerii indicatorilor statistici și ai celor de performanță, oferă posibilitatea de a cunoaște situația bibliotecilor din țară în raport cu bibliotecile lumii, de a compara activitatea bibliotecilor din diferite rețele.

Informația statistică promovată și făcută public va asigura poziționarea, vizibilitatea mai bună și recunoștința comunității pentru beneficiile asupra dezvoltării personale și sociale. Pentru a pune biblioteca pe agenda factorilor de decizie trebuie să poți măsura impactul bibliotecii asupra societății, iar pentru a realiza acest lucru statistica este esențială.

Lucrarea este orientată către diferite părți interesate: factori de decizie, finanțatori, manageri de bibliotecă și alt personal de specialitate, utilizatori activi și potențiali, mass-media și publicul larg.

Valentina POPA
Ludmila CORGHENCI

PROFILUL STATISTIC AL SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI DIN REPUBLICA MOLDOVA: TENDINȚE 2022-2023

Vera OSOIANU

ORCID 0000-0001-8509-8796

Rezumat: *Articolul reprezintă o trecere în revistă a activității bibliotecilor de toate categoriile, componente ale Sistemului Național de Biblioteci, pe parcursul anilor 2022-2023. Sunt prezentate și unele referințe la datele statistice privind activitatea bibliotecilor la nivel global, în special cifrele oglindite pe Harta Bibliotecilor Lumii. O atenție aparte se acordă dinamicii colecției de publicații. La acest compartiment datele sunt prezentate în comparație pe anii 2019-2023. În aceeași modalitate este prezentată formula de calcul și datele rezultate privind necesarul pentru achiziția de publicații.*

Cuvinte-cheie: *achiziție de bibliotecă, bibliotecă publică, colecție de bibliotecă, Harta Bibliotecilor Lumii, statistică de bibliotecă.*

Abstract: *This article reviews the activity of libraries of all categories, members of the National Librarianship System, during the years 2022-2023. Some references to statistical data on the activity of libraries at the global level are included, especially to the library performance metrics indicated on the Library Map of the World. The author pays special attention to the collection management dynamics. Data presented in this section is compared to figures for the years 2019-2023. The calculation formula and the resulting information regarding the need for the purchase of publications are introduced.*

Keywords: *library acquisition, public library, library collection, IFLA Library Map of the World, library statistic.*

Ca piloni ai societății civile, ai educației și culturii, bibliotecile au un rol important în dezvoltarea persoanelor și a societății în întregime. Biblioteca este un serviciu public care trebuie să fie accesibil tuturor cetățenilor în diverse situații ale vieții. Conform datelor Federației Internaționale a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari (IFLA), în lume există peste 2,8 milioane de biblioteci, inclusiv 317 biblioteci naționale, 86.298 de biblioteci universitare, 2,2 milioane biblioteci școlare, 409.979 de biblioteci publice etc. Datele prezentate oglindesc

și situația bibliotecilor din Republica Moldova.

Centrul Național de Statistică privind Activitatea Bibliotecilor din cadrul Bibliotecii Naționale este responsabil de statistica bibliotecară. Anual, la finalul lunii martie, de regulă, Centrul actualizează și prezintă Ministerului Culturii datele statistice privind dinamica activității Sistemului Național de Biblioteci. La rândul său, Ministerul Culturii prezintă datele Biroului Național de Statistică.

Potrivit situației de la 01.01.2024, Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova este constituit din 2563 de biblioteci. Scopul principal al acestora este garantarea accesului la cunoaștere, cultură și informații prin oferirea unui spectru cât mai larg de informații și servicii moderne de înaltă calitate.

Deși, în linii mari, felul în care sunt percepute bibliotecile de către bibliotecari nu coincide cu cel al utilizatorilor, ele reprezintă resurse-cheie pentru economie, politici și democrație.

Întreaga arhitectură biblioteconomică este fundamentată pe *Legea cu privire la biblioteci*, aprobată în anul 2017, ultima actualizare datând din anul 2023. Dacă ne-am propune să operăm, de la bun început, cu teze, antiteze și concluzii, am putea formula teza că Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova este unul bine pus la punct, protejat de *Legea cu privire la biblioteci*, actualizată când o cer împrejurările, și de cadrul de reglementare adiacent, cu rețele de biblioteci bine definite, cu profesioniști dedicați etc. Antiteza care se impune este că bibliotecile, în marea lor majoritate, sunt mici și subdezvoltate, finanțate la limita existenței, mai ales în ce privește personalul, cu specialiști nemotivați, care practică o profesie cu o imagine precară, cu spații neadecvate și cu tehnologii învechite etc. În această ordine de idei, concluzionăm că, în asemenea condiții, este greu de a schimba percepția bibliotecii în rândul utilizatorilor reali și potențiali; la fel de dificil este de a modifica atitudinea decidenților față de bibliotecă, percepută ca un garant al protecției sociale în cultură, cu mari implicații în viitor, pentru a obține finanțarea adecvată a acesteia. De aici și condițiile modeste care nu se schimbă în bine cu deceniile.

Ministerul Culturii este autoritatea publică centrală care administrează domeniul de activitate a bibliotecilor și care, de rând cu elaborarea

politicilor în domeniu, are un șir de alte responsabilități majore, incluzând organizarea atestării personalului de specialitate din biblioteci și a evaluării lor, elaborarea statisticii privind organizarea și funcționarea bibliotecilor, formarea profesională continuă etc. Scopul acestor activități constă în asigurarea unității naționale în biblioteconomie și în știința informării. Prin intermediul Consiliului Biblioteconomic Național, Ministerul Culturii coordonează și asigură interacțiunea centrelor biblioteconomice de nivel național, departamental și teritorial. Consiliul este un organ consultativ cu rol științifico-metodologic, consfințit prin *Legea cu privire la biblioteci*, și activează în baza *Regulamentului de organizare și funcționare* [7], aprobat prin ordinul Ministerului Culturii.

Responsabilitățile Ministerului Culturii ce țin de statistică au fost delegate, începând cu anul 1993, Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, în cadrul căreia a fost organizat Centrul Național de Statistică privind Activitatea Bibliotecilor. Modul de colectare și raportare a datelor statistice este stabilit în *Formularul Nr. 6-c. Activitatea bibliotecilor. Cercetare statistică anuală*, aprobat prin Ordinul Biroului Național de Statistică, activitatea căruia este fundamentată de *Legea Republicii Moldova nr. 93 din 26.05.2017 „Cu privire la statistica oficială”*.

Ministerul Culturii, în calitate de autoritate centrală responsabilă de domeniu, prezintă Biroului Național de Statistică sinteza statistică a activității Sistemului Național de Biblioteci.

După sintetizare, datele finale sunt prezentate pentru accesare publică în *Anuarul Statistic al Republicii Moldova* (disponibil: https://statistica.gov.md/ro/buletin-statistic-trimestrial-editiile-2005-2021-9877_59482.html) [1]. De asemenea, *Anuarul* este disponibil și în format tradițional.

Statisticile din acest studiu se bazează pe datele sintetizate ale *Cercetării statistice anuale Nr. 6-c. Activitatea bibliotecilor*, prezentate anual de toate tipurile de biblioteci Centrului Național de Statistică privind Activitatea Bibliotecilor.

Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului Național de Biblioteci stipulează, în Capitolul V. *Domenii de competență privind activitatea metodologică*, punctul 26. *Profilurile cadru de activitate metodologică ale centrelor biblioteconomice naționale*, că Biblioteca Națională a Republicii Moldova recepționează, sinteti-

zează, analizează/valorifică și diseminează situațiile statistice privind funcționarea Sistemului Național de Biblioteci. Aceste atribuții sunt dezvoltate mai amplu în *Profilul de activitate metodologică*, elaborat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Regulamentul prevede, de asemenea, responsabilitățile centrelor biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale referitoare la statisticile de bibliotecă.

Legea cu privire la biblioteci definește patru tipuri de biblioteci:

1. Biblioteci naționale,
2. Biblioteci publice,
3. Biblioteci din instituții de învățământ,
4. Biblioteci specializate.

Potrivit datelor actualizate în anul 2023, Sistemul Național de Biblioteci include: 2 biblioteci naționale; 1288 de biblioteci publice, 1249 de biblioteci ale instituțiilor de învățământ, 24 de biblioteci specializate – în total 2563 de biblioteci.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova nu are o lege separată precum există în un șir de țări. În schimb, există un articol consacrat ei în *Legea cu privire la biblioteci*, vizând atribuțiile de bază și statutul de centru biblioteconomic național. Situația e similară și în cazul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”. Cele două biblioteci naționale sunt instituții publice cu statut de persoană juridică, activează în baza regulamentului de organizare și funcționare, aprobat de Ministerul Culturii, care este și fondatorul acestora. Ele sunt finanțate de Guvernul Republicii Moldova, la care se adaugă și o sumă nesemnificativă din granturi, donații etc. O sursă importantă de completare a colecțiilor acestor două biblioteci este depozitul legal. Potrivit *Legii cu privire la activitatea editorială*, articolul 18:

„b) Bibliotecii Naționale (i se atribuie) – 2 exemplare din toate edițiile apărute în țară;

c) Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” – 1 exemplar din edițiile de carte pentru copii și adolescenți”.

Aceste instituții sunt centre biblioteconomice naționale cărora le revine un șir de responsabilități, stipulate în *Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul sistemului național de biblioteci*.

Responsabilitățile BNRM de centru biblioteconomic național sunt

prevăzute în punctul 2 al articolului 8 al *Legii cu privire la biblioteci*, care stipulează că BNRN:

„a) exercită funcția de coordonare și corelare în domeniul cercetării și dezvoltării, biblioteconomiei și științei informării;

b) dezvoltă Repozitoriul Tematic Național în Biblioteconomie și Știința Informării;

c) exercită funcția de Centru Național de Statistică privind Activitatea Bibliotecilor;

d) exercită funcția de Centru Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării;

e) exercită și alte atribuții conform articolului 33 și 36. Respectiv dezvoltă Biblioteca Națională Digitală «Moldavica» și realizează expertiza documentelor pasibile de export”.

În aceste prevederi se conțin responsabilitățile statutare ale BNRN pe segmentul biblioteconomic și între aceste limite este stabilită albia firească, care permite instituției o mișcare ordonată înainte. Creativitatea permisă nu are limite, dar nu în detrimentul atribuțiilor de bază.

Cele mai mari rețele de biblioteci sunt rețeaua bibliotecilor publice și cea a bibliotecilor școlare. Ambele rețele au un mandat bine definit educațional și cultural. Bibliotecile școlare fac parte din rețeaua bibliotecilor din învățământ. Cea mai dezvoltată din punct de vedere al potențialului material și intelectual este rețeaua bibliotecilor universitare, deoarece potrivit practicii internaționale nicio universitate nu poate fi acreditată dacă nu are o bibliotecă universitară foarte bine pusă la punct.

În contrast cu bibliotecile universitare, bibliotecile publice sunt în marea lor majoritate mici și subdezvoltate. Depinzând financiar de administrațiile publice locale, ele sunt finanțate insuficient, mai ales în privința resurselor documentare. Conform bazei de date statistice privind bibliotecile din Republica Moldova, în anul 2023 în Republica Moldova au activat 1288 de biblioteci publice, cu șapte biblioteci mai puține decât în anul 2022 și cu 36 de biblioteci mai puține decât în anul 2019. Numărul de biblioteci raportate include atât bibliotecile-unități administrative, cât și filialele lor. Cu toate decalajele de finanțare, bibliotecile publice oferă diverse oportunități pentru membrii comunității din aria lor de deservire. Bibliotecile publice sunt foarte diferite ca spații de

amplasare, resurse infodocumentare, potențial financiar și intelectual, dotări tehnologice etc.

Serviciile oferite cetățenilor sunt și ele foarte diferite, iar numărul serviciilor noi variază în dependență de mai multe particularități ale bibliotecii: spații, dotare cu tehnologii, acces la internet, competențe ale bibliotecarilor. După izbucnirea războiului din Ucraina, multe biblioteci publice au reacționat la numărul mare de refugiați și solicitanți de azil, identificându-l ca un grup-țintă până acum necunoscut spațiului nostru. Bibliotecile au servit ca spații de întâlnire pentru acest grup nou de utilizatori și au oferit acces la tehnologii și internet, pentru ca aceștia să poată menține legăturile cu familiile, prietenii și colegii. S-a amplificat rolul bibliotecilor ca spații fizice pentru interacțiunea socială. A crescut, de asemenea, rolul bibliotecii, cunoscut în literatura de specialitate ca „biblioteca – a treia casă”. Pe măsură ce restricțiile impuse de pandemia de COVID-19 au fost anulate, serviciile tradiționale au revenit la normalitate. Multe biblioteci însă continuă să ofere servicii începute în timpul pandemiei, în special bazate pe tehnologii, care sporesc accesibilitatea și accesul la informațiile și serviciile bibliotecii.

Data fiind importanța semnificativă a bibliotecii publice pentru dezvoltarea copiilor, în localitățile mai mari există filiale specializate în deservirea copiilor. Fiind anterior o rețea destul de ramificată, rețeaua bibliotecilor pentru copii s-a micșorat treptat prin comasarea filialelor cu bibliotecile unităților administrative. Datele pentru anul 2023 evidențiază 96 de biblioteci pentru copii ce activează sub umbrela metodologică a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, care, potrivit *Legii cu privire la biblioteci*, „are statut de centru bibliotec-economic național pentru toate bibliotecile publice care oferă servicii copiilor și adolescenților”. În multe biblioteci, filialele pentru copii s-au transformat în secții specializate în servirea copiilor. Este necesar să menționăm că în bibliotecile lumii este tot mai pronunțată tendința de a deschide biblioteci separate sau spații specializate în deservirea copiilor. Bibliotecile care au reușit să mențină filialele pentru copii depun eforturi pentru a moderniza aceste structuri, a le face mai colorate, atractive și mai prietenoase pentru copii. Bazându-se pe rezultatele testului PISA care demonstrează că copiii de 15 ani au probleme de

formare a competențelor de lectură, bibliotecile acordă o atenție sporită proiectelor de promovare a lecturii și de dezvoltare a gândirii critice.

Bibliotecile școlare, în număr de 1152, de asemenea, diferă de la localitate la localitate. O deosebire semnificativă se atestă între bibliotecile din localitățile urbane și cele din localitățile rurale, evident în defavoarea bibliotecilor din spațiul rural. Succesul unei biblioteci depinde de spații, resurse informaționale, dotări etc, dar și de competențele bibliotecarilor. Din cei 1214 de bibliotecari care activează în bibliotecile școlare, 781 au studii superioare, inclusiv 142 – studii de specialitate; iar 337 – studii profesional tehnice, inclusiv 108 – studii de specialitate; 96 de bibliotecari au studii secundare generale. Din cele 1214 de unități de personal, doar 764 sunt norme întregi, deoarece mulți bibliotecari activează pe normă parțială și posibil se ocupă mai mult de manualele școlare. Responsabilitățile de centru biblioteconomic departamental pentru bibliotecile școlare au fost divizate între Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, pentru Zona Sud, și Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”, Bălți, pentru Zona Nord.

Rețeaua bibliotecilor universitare este compusă din 20 de biblioteci, având în calitate de centru biblioteconomic departamental Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova. Conform *Legii cu privire la biblioteci*, bibliotecile universitare „participă la activitatea de cercetare din cadrul instituției, servesc pentru a susține procesul educațional și de cercetare al cadrelor științifico-didactice, al cercetătorilor și al studenților la toate ciclurile de studii”. Similar acestui tip de biblioteci de pretutindeni, bibliotecile universitare pot deține statutul de bibliotecă științifică. Deși prioritatea bibliotecilor afiliate universităților este susținerea procesului didactic, acestea pot servi și utilizatori din afara universităților în scop de cercetare.

Personalul de bibliotecă este factorul principal care sporește capitalul de imagine pozitivă al bibliotecii. De competențele bibliotecarilor depinde, în mare parte, succesul bibliotecii și satisfacția utilizatorului. Potrivit *Manifestului IFLA/UNESCO cu privire la biblioteca publică*, adoptat în anul 2022: „Bibliotecarul este un intermediar activ între utilizatori și resurse, atât digitale, cât și tradiționale. Resursele umane și materialele

suficiente, precum și formarea profesională și continuă a bibliotecarului, pentru a face față provocărilor de acum și din viitor, sunt indispensabile pentru asigurarea unor servicii adecvate. Conducerea bibliotecii ar trebui să se consulte cu specialiști în biblioteconomie cu privire la definirea cantitativă și calitativă a resurselor considerate a fi suficiente”.

Dinamica personalului de specialitate la nivelul Sistemului Național de Biblioteci este în descreștere de mai mulți ani: de la 4093 în anul 2019, la 3868 în anul 2023. Și mai evidentă devine această diminuare când facem calculul în echivalent norme întregi: de la 3391 în anul 2019, la 3288 în anul 2023. După criteriul de studii, conform datelor pentru 2023, 2440 de specialiști posedă studii superioare, inclusiv – 868 de specialitate și 1168 – studii medii, inclusiv 467 – studii de specialitate. Există un procent destul de ridicat de bibliotecari cu nivel foarte scăzut de studii – 260 de bibliotecari, care dețin doar studii secundare generale. Pe segmentul personal se conturează câteva tendințe, incluzând feminizarea profesiei – 3707 de persoane sau 82% din totalul de personal sunt femei – la fel, nivelul de îmbătrânire. Pe locul doi după criteriul de vârstă se situează femeile cu vârstă mai mare de 55 de ani, acestea constituind peste 34%. Cea mai mare grupă de personal din biblioteci este reprezentată tot de femei cu vârste cuprinse între 25 și 54 de ani, cifra fiind de 2059 sau 45%. Tineretul de până la 25 de ani este ilustrat de 71 persoane sau 1,5% din totalul de personal.

Salariile bibliotecarilor rămân în continuare sub nivelul salariilor din alte domenii, de aici și prestigiul scăzut al profesiei în mediul membrilor comunității și în societate în general. Este necesar a se investi mai mult, deoarece o bună parte dintre intervievații studiului „Lectura în comparație intergenerațională”, realizat de Biblioteca Națională cu implicarea companiei „Magenta Consulting” (companie specializată în cercetări de marketing comerciale, sociale, politice și consultanță în marketing strategic), a declarat că vizitează biblioteca datorită colecției de documente (59%), profesionalismului personalului din bibliotecă (56%) și infrastructurii tehnologice (41%).

Pentru a face față necesităților utilizatorilor sunt necesare schimbări masive pe direcția dezvoltării competențelor. Trebuie relevat faptul că sistemul de formare profesională continuă în biblioteconomie și știința

informării este unul bine pus la punct, începând cu Universitatea de Stat din Moldova, centrele de formare profesională continuă de la BNRM, BNC „Ion Creangă”, BM „B.P. Hasdeu” și continuând cu centrele biblioteconomice departamentale și teritoriale, responsabilitățile cărora pe acest segment sunt stipulate în *Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului Național de Biblioteci*.

Din totalul de 3868 de unități ale personalului de specialitate, 3465 au participat cel puțin la o activitate de educație formală sau nonformală pe parcursul anului 2023. În activități de educație formală (cursuri de inițiere sau tematice, programe de recalificare) au fost implicați 321 de specialiști din toate tipurile de biblioteci, la 56.607 ore academice de instruire.

Centrul Național de Formare Profesională în Biblioteconomie și Știința Informării al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, înființat în anul 2018, depune eforturi pentru a actualiza competențele personalului de specialitate din biblioteci. O dovadă este și informația prezentată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 1. Formabili CNFPC în funcție de tipul bibliotecilor

Tipul de biblioteci	Anul 2022	Anul 2023	Variabila (+/-)
Biblioteci naționale	329 (11%)	342 (12%)	+13
Biblioteci publice	1 579 (55%)	1 443 (51%)	-136
Biblioteci din învățământ, inclusiv din:	total 730 (25%)	total 823 (29%)	+93
▪ universități	397 (14%)	224 (7,8%)	-173
▪ colegii, centre de excelență	30 (1%)	45 (2%)	+15
▪ școli profesionale	20 (0,7%)	8 (0,2%)	-12
▪ școli, licee, gimnazii	283 (9%)	546 (19%)	+263
Biblioteci specializate	55 (2%)	65 (2%)	+10
Alte instituții (reprezentanți ai administrației publice locale tc.)	204 (7%)	165 (6%)	-39
Total	2 897	2 838	-59

Sursa: Elaborat în baza Raportului de activitate a CNFPC al BNRM, 2023.

Insuficiența personalului pregătit este un impediment în transformarea bibliotecilor. Sporirea capacităților profesionale rămâne a fi o problemă fundamentală, de aceea pentru anul 2024 au fost regândite activitățile de formare din cadrul Centrului Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării al BNRM. Schimbările preconizate reflectă modificările în *Legea cu privire la biblioteci* (nr. 160 din 20.07.2017, art. 8) și, respectiv, în statutul Bibliotecii Naționale de Centru Biblioteconomic Național. Rezultatul acestor schimbări este orientat spre eficientizarea activităților de formare profesională continuă, actualizarea și dezvoltarea competențelor în timp real, dar și spre oferirea posibilității tuturor bibliotecarilor din diverse biblioteci să-și actualizeze cunoștințele și să-și dezvolte competențe noi, necesare membrilor comunității.

Metoda propusă de echipa BNRM este instruirea în cascadă. Respectiv, inițial vor avea loc activități de instruire de formatori. Grupurile pentru această categorie vor fi separate: 1) pentru formatorii și potențialii formatori care au experiență dobândită anterior și 2) pentru specialiștii care abia urmează să se formeze ca formatori. Aceste instruirii se vor organiza în format mixt, respectiv două zile format fizic la sediul BNRM și 2 zile online. Aceasta este o variantă de compromis, foarte restrânsă ca timp. S-a ținut cont de posibilitățile financiare ale colegilor din teritoriu, care urmează să-și achite cheltuielile de deplasare.

Ideea este ca din fiecare centru biblioteconomic departamental și teritorial să fie formați nu mai puțin de doi formatori. Un grup separat va fi organizat pentru personalul de specialitate de la BNRM. Ulterior formatorii noi vor fi instruiți pe teme concrete, conform selecției făcute în baza studierii necesităților de formare. Prioritare pentru anul 2024 sunt următoarele teme:

- Promovarea valorilor europene;
- Acces deschis la tehnologiile informaționale;
- Cultura informației. Proprietatea intelectuală. Dreptul de autor;
- Cultura Media. Evaluarea informației. Combaterea știrilor false;
- Modelarea activității bibliotecare prin aplicarea Inteligenței Artificiale;
- Evaluarea impactului activității bibliotecii.

Pentru predarea acestor teme vor fi identificați experți/formatori naționali (ori internaționali) în domeniu. După însușirea cursurilor de 1) instruire de formatori și 2) formare pe o temă concretă, formatorii din centrele biblioteconomice vor organiza instruirii pentru bibliotecarii din rețele, în așa fel încât toți bibliotecarii să participe la cele șase traininguri/teme identificate.

Specialiștii din cadrul CNFPC al BNRM vor asigura, la solicitare, asistență consultativă, participarea la activități organizate în teritoriu și vor monitoriza instruirile organizate în SNB.

O temă asupra căreia se va insista în mod special este demonstrarea impactului serviciilor de bibliotecă. Tendința a fost foarte bine conturată la nivel global. Conștientizând această problemă, la începutul lunii noiembrie 2023, IFLA a organizat o instruire de formatori pe tema „Măsurarea, evaluarea și demonstrarea impactului serviciilor de bibliotecă”. Doisprezece formatori, câte doi pentru fiecare regiune IFLA, au obținut cunoștințe și abilități pentru a instrui alți bibliotecari și avocați ai bibliotecilor. De importanța acestui subiect ne convinge și Viziunea Globală conturată în zece perechi de puncte esențiale și oportunități. Două dintre cele zece oportunități implică în mod explicit măsurarea și evaluarea, iar capacitatea bibliotecilor de a le realiza va face diferența în capacitatea de a demonstra valoarea și impactul bibliotecilor: *Oportunitatea 3* – „trebuie să înțelegem mai bine nevoile comunității și să programăm servicii pentru impact” și *Oportunitatea 6* – „trebuie să ne asigurăm că părțile interesate (decidenții) înțeleg valoarea și impactul bibliotecilor”.

Pentru a putea demonstra impactul, bibliotecarii trebuie să învețe:

- să înțeleagă mai bine comunitățile lor în schimbare, prin evaluarea lor și identificarea necesităților;
- să planifice activități care corespund acestor necesități și pot face diferența; să poată măsura performanța;
- să evalueze rezultatele și impactul – beneficiile pentru oameni și comunități.

Nu în ultimul rând, bibliotecarii trebuie să poată spune istorii de succes, bazate pe dovezi, oferind un cadru pentru a spune istorii convingătoare, pentru a demonstra contribuția bibliotecilor la dezvoltarea

durabilă și pentru a se asigura că decidenții înțeleg cu adevărat valoarea și impactul bibliotecilor.

Bibliotecarii din Republica Moldova au dinamizat această activitate după aprobarea SM ISO 16439:2018 „Informare și Documentare. Metode și proceduri pentru evaluarea impactului bibliotecilor”, prin decizia nr. 188 din 31.07.2018 a Institutului de Standardizare din Moldova. A fost elaborat și un „Ghid în sprijinul implementării SM ISO 16439:2018”, dar sunt încă multe de făcut pe această dimensiune.

Tehnologiile și competențele digitale ale bibliotecarilor înseamnă diminuarea inegalității digitale în rândul membrilor comunității. Mediul digital presupune atât servicii moderne care întrunesc necesitățile utilizatorilor și diversificarea canalelor prin care aceștia ajung la informații și cunoștințe, cât și reclamă competențe noi din partea bibliotecarilor și a utilizatorilor. Unul din rolurile bibliotecii este să ajute utilizatorii să-și dezvolte competențele pentru a face lucruri de sine stătător. Utilizarea TIC impulsionează crearea serviciilor noi și poate spori eficiența serviciilor tradiționale. Aceste schimbări se observă mai mult în bibliotecile mari, bine dotate cu tehnologii, și mai puțin în bibliotecile mici, deși specialiștii afirmă că o bibliotecă mica cu un calculator conectat la internet poate oferi aceeași calitate a serviciilor ca și o bibliotecă cu colecții bogate și foarte variate.

Dar și în cazul bibliotecilor bine dotate mișcările spre bine sunt influențate de competențele bibliotecarilor și de adoptarea de către aceștia a unor noi roluri și a angajamentului de a învăța pe toată perioada aflării în slujba bibliotecii și a utilizatorilor. Din totalul de biblioteci, 2101 (81%) dețin calculatoare și 1998 (78%) oferă acces la internet. Dacă comparăm cu media la nivel global, care este de aproximativ 13% de biblioteci ce oferă acces internet, atunci situația nu este chiar așa de rea cum pare la prima vedere. De menționat că cele mai multe biblioteci nu posedă internet de mare viteză, în timp ce calitatea internetului este o condiție esențială pentru extinderea serviciilor bibliotecare digitale. Un număr important de biblioteci – 469 – nu deține TIC sau, dacă deține, sunt învechite. Lipsa sau insuficiența competențelor digitale în rândul bibliotecarilor este impedimentul principal în diversificarea serviciilor în bază de tehnologii. Dintr-un total de 2101 biblioteci care

dețin tehnologii și acces la internet, doar 31 (1,5%) au creat site-uri și 140 (6,7%) – bloguri. Schimbările spectaculoase pe acest segment întârzie să apară.

Schimbările mari încep cu oameni puțini. În literatura de specialitate se afirmă că, dacă 10 % din specialiștii-țintă sunt convinși de importanța schimbării, apoi este mai ușor de convins și celelalte 90%. În privința TIC au fost convinse doar 10% din personal. Când urmează ceilalți? Victor Guzun, specialist în digitalizare la Institutul de Politici și Reforme Europene (IPRE), afirma într-o prezentare recentă: „Moldova va fi digitală, dar nici nu vă imaginați câtă muncă trebuie pentru aceasta”.

O colecție diversă și actualizată este esențială pentru munca bibliotecarilor de a încuraja și motiva oamenii să citească. În marea lor majoritate publicațiile din dotarea bibliotecilor sunt cele tipărite, cu o creștere nesemnificativă a ponderii celor digitale. Cărțile electronice lipsesc cu desăvârșire, mai ales în bibliotecile mici și mijlocii. În ultimii ani, cu mici excepții, volumul total al colecțiilor din bibliotecile publice a scăzut constant, inclusiv s-a micșorat numărul publicațiilor în limba română.

Tabelul nr. 2. Dinamica colecțiilor în bibliotecile naționale și publice

Date	2019	2020	2021	2022	2023	Variabila 2022/2023
Colecții total (mii)	15840,3	15580,3	15377,8	15163,7	15053,8	– 109,9
Inclusiv în l. română (mii)	7947,8	7926,0	7902,4	7841,2	7849,5	+8,3
Achiziții (mii)	199,4	242,0	229,0	177,5	189,8	+12,3
Inclusiv în l. română (mii)	157,2	194,6	158,4	140,6	149,6	+9,0
Rata de înnoire a colecției	79 ani	64 ani	67 ani	85 ani	79 ani	– 6 ani
Împrumut (mii)	11706,3	6806,9	7980,7	8606,4	8468,4	– 138,0
Inclusiv în l. română (mii)	8177,9	4865,4	5866,9	6316,4	6280,7	–35,7

Sursa: Elaborat în baza datelor statistice oficiale [11].

Dar cu toate aceste variații, între minus și plus, pe segmentele indicate, doar 27% din cetățeni sunt înregistrați ca utilizatori activi ai bibliotecilor. Este o cifră foarte mică, date fiind posibilitățile de cumpărare ale cetățenilor, destul de nesemnificative. Concluzia care se impune este că persoanele care utilizează serviciile bibliotecilor nu au altă soluție.

Non-utilizatorii ori nu sunt satisfăcuți de ofertele bibliotecilor și au renunțat la ele, ori încă n-au descoperit drumul spre acestea.

Ce vor cetățenii să găsească în bibliotecă? Studiul „Lectura în comparație intergenerațională”, menționat și anterior, arată că aceștia reclamă bibliotecii, în primul rând, o gamă largă de cărți. Mulți utilizatori reali și potențiali încă asociază biblioteca cu cărțile, deși în ultimii ani s-a investit enorm în digitalizarea activității bibliotecii. Nu în zădar, marca bibliotecii rămâne a fi cartea, constatare a studiilor serioase de profil, precum cele OCLC.

Or, tocmai acestea sunt marile probleme ale bibliotecilor din Republica Moldova. Sinteza Chestionarului de evaluare a Conferințelor Zonale – 2023 „Bibliotecile în susținerea incluziunii digitale, sociale și culturale a membrilor comunității” scoate în relief faptul că, printre problemele privind realizarea priorităților profesionale ale anului 2023, un loc aparte îl ocupă colecțiile învechite, lipsa tehnologiilor moderne, lipsa de personal specializat, colaborarea insuficientă între APL și centrele biblioteconomice etc. Cea mai mare parte a documentelor solicitate și împrumutate cititorilor sunt cele în format tradițional.

În calitate de garant al protecției sociale în cultură, biblioteca trebuie să dețină cărți și alte publicații corespunzătoare necesităților membrilor comunității. Colecțiile trebuie să fie actualizate permanent și ajustate necesităților acestora. Potrivit recomandărilor UNESCO și IFLA, rata medie de înnoire a colecțiilor trebuie să se înscrie între 7 și 10 ani. Colecțiile din majoritatea bibliotecilor sunt învechite fizic și moral. Specialiștii consideră că acesta este și motivul principal al descreșterii numărului de împrumuturi. Conform datelor pentru anul 2023, bibliotecile din Republica Moldova au nevoie de aproximativ 79 de ani pentru înnoirea colecțiilor. Acest indicator demonstrează gradul avansat de uzură fizică și morală a colecțiilor.

După 32 de ani de la declararea independenței, doar 52% din colecțiile bibliotecilor publice sunt publicațiile în limba română cu grafie latină și chirilică. Conform ultimului sondaj, din totalul colecțiilor în limba română cu grafie latină și chirilică, 70,5% sunt editate cu grafie latină și 29,5% sunt în grafie chirilică.

O altă recomandare UNESCO/IFLA este cea de 0,25 achiziții anuale

per capita, respectiv 250 de exemplare la 1000 de locuitori. În Republica Moldova media anului 2023 este de 75 de exemplare la 1000 de locuitori.

Această recomandare rămâne de mai mulți ani doar un deziderat pentru moldoveni. Este elocvent faptul că dezideratul de mărire a cotei achizițiilor până la 250 de exemplare la 1000 de locuitori corespunde Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, care în *Indicatorii de evaluare a impactului de dezvoltare a Strategiei*, Obiectivul general 4. „Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală” prevede o creștere a indicatorului „Cheltuieli medii lunare pentru o persoană, pentru cultură și recreere” de aproximativ 4 ori, de la 63,6 lei (valoare de referință în 2021) la 140 lei (ținta intermediară în 2025) și 240 lei (ținta finală în 2030).

Insuficiența resurselor pentru achiziția literaturii și a altor resurse informaționale persistă de mai mulți ani. Potrivit datelor statistice pentru anul 2022, pentru achiziția de publicații au fost cheltuiți 3,1 lei pentru o persoană, în timp ce necesarul de resurse, potrivit recomandărilor UNESCO/IFLA este de 11,5 lei pentru o persoană sau de aproximativ 4 ori mai mult decât s-a înregistrat în anul 2022 (exact ca și în prevederile Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”). Formula de calcul pentru stabilirea necesarului de resurse recomandată de instituțiile de profil este următoarea: populația totală X cu prețul mediu al unei cărți X cu 0,25 (recomandarea IFLA/UNESCO).

Notă! Prețul mediu al unei cărți în anul 2022 a fost de 46 lei, formula de calcul acceptată fiind: cheltuieli pentru achiziția anuală de publicații împărțit la numărul de exemplare achiziționate, respectiv pentru anul 2022 ($8.082.269 : 177.500$) = 46 lei.

Formula finală a necesarului pentru achiziții la nivel național este următoarea: $2.604.000$ (populația RM) X 0,25 (recomandări UNESCO/IFLA) X 46 lei (prețul mediu al unei cărți în 2022) = $29.946.000$ lei. Respectiv, pe cap de locuitor sunt necesari 11,5 lei: ($29.946.000$ (lei) : $2.604.000$ (populație)).

Bibliotecile, prin cei mai de seamă reprezentanți, au aderat la mișcarea accesul deschis, cele universitare au creat șapte repozitorii instituționale menite să faciliteze comunicarea rezultatelor cercetărilor.

Un instrument deosebit de eficient pentru comunicarea în domeniul biblioteconomie și știința informării este Repozitoriul Tematic Național în Biblioteconomie și Știința Informării, dezvoltat de Biblioteca Națională. În decembrie 2023, în repozitoriu puteau fi accesate 785 de titluri, semnate de 307 de autori, indexate la 2.274 de subiecte. Dinamica căutărilor este una spectaculoasă, de la 367.889 în anul 2021, la 1.992.026 în anul 2022, respectiv o creștere de 1.624.137.

Accesarea documentelor digitale a crescut în anii de pandemie și continuă să crească. O dovadă în plus prezintă și Harta Bibliotecilor Lumii, care oferă o cifră impresionantă privind diferența între împrumuturile fizice și cele electronice, care este de aproximativ șase miliarde în favoarea celor electronice. Vizibilitatea datelor la nivel național este asigurată de *Anuarul statistic al Republicii Moldova 2023* (format tradițional și online) și de site-ul BNRM: <http://bnrm.md/index.php/profesional/statistica>.

La nivel global cea mai reprezentativă sursă de statistici de bază privind activitatea bibliotecilor este site-ul IFLA: *Library Map of the World*. Ea este o sursă emblematică de statistici de bază ale bibliotecilor și un instrument robust care oferă date la nivel de țară și o comparație la nivel mondial a diferitelor valori de performanță a bibliotecilor în funcție de regiune. Pentru a arăta potențialul bibliotecilor globale, Harta Bibliotecii Lumii prezintă toate tipurile de biblioteci, inclusiv biblioteci naționale, universitare, publice, comunitare, școlare și speciale. Setul inițial de indicatori de performanță include numărul total de biblioteci, numărul de biblioteci care oferă acces la internet, numărul de personal și voluntari, numărul de utilizatori, numărul de vizite și numărul de împrumuturi. Site-ul IFLA furnizează datele puțin altfel decât sunt sistematizate la noi pentru *Anuarul statistic*. Sistemul Național de Biblioteci figurează în anul 2023 pe site-ul IFLA, după cum urmează:

Biblioteci naționale – 2;

Biblioteci universitare – 20;

Biblioteci publice – 1288;

Biblioteci școlare – 1152;

Alte tipuri de biblioteci – 101 .

De remarcat faptul că numărul de biblioteci care reflectă situația din

Republica Moldova include numărul de biblioteci ale unităților administrative și numărul de filiale. La nivel IFLA nu există o unanimitate privind acest aspect. Unele țări prezintă număr de biblioteci ale unităților administrative, altele – numărul de biblioteci și filiale. Este necesară o decizie unanimă și IFLA pare să pledeze pentru biblioteci și filiale total.

Situația unei biblioteci sau a unei rețele de biblioteci poate fi mai bine înțeleasă în comparație cu altă bibliotecă sau altă rețea. Aceeași situație se manifestă și în cazul Sistemului Național de Biblioteci, dinamica acestuia poate fi înțeleasă în raport cu datele și, în special, cu indicatorii de performanță la nivel global sau în comparație cu sistemul de biblioteci al altei țări.

Ca instrument de *advocacy*, Harta Bibliotecilor Lumii este, de asemenea, o platformă care oferă acces la istoriile de succes privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale Națiunilor Unite (ODD), demonstrează modul în care bibliotecile din diferite țări contribuie la realizarea ODD și servesc ca parteneri în satisfacerea necesităților de dezvoltare locală.

La începutul lunii ianuarie 2024, pe hartă erau plasate 58 de istorii de succes din 36 țări, câte mai multe istorii la fiecare din cele 17 ODD. Republica Moldova figurează cu o singură istorie de succes.

Agenda ONU 2030 pentru Dezvoltare Durabilă este un cadru de 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), care acoperă dezvoltarea economică, de mediu și socială. Poveștile ODD reflectă modul în care bibliotecile și accesul la informații contribuie la rezultate îmbunătățite pe toată gama de ODD.

Harta IFLA *Bibliotecile Lumii* este creată în parteneriat cu generatori de date și istorii de succes, inclusiv asociațiile naționale de biblioteci, bibliotecile naționale, organizațiile de sprijinire a bibliotecilor și alte instituții din întreaga lume. Statisticile globale de încredere ale bibliotecilor constituie viziunea comună a tuturor instituțiilor care generează date.

Conform datelor de pe site-ul IFLA, Harta Bibliotecilor Lumii oferă în anul 2022 date din 145 de țări, respectiv 200 de contribuitoari care raportează 2,8 milioane de biblioteci. Din cele 2,8 milioane biblioteci, doar 368.816 sau 13% oferă acces la internet. În bibliotecile lumii lucrează 1,6 milioane personal echivalent normă întreagă și 620.179

de voluntari, se atestă: 1.119,9 milioane de utilizatori înregistrați, 5.684,2,9 milioane de vizite fizice, 8.079,3 milioane de împrumuturi fizice 14.183,5 milioane de împrumuturi electronice. În baza acestor date statistice esențiale pot fi calculați indicatorii de performanță, la care pot fi raportați indicatorii din țara noastră.

Care sunt motivele diminuării datelor?

Datele privind investițiile se micșorează, iar datele de utilizare se măresc, așa a fost în anul 2022. Motive: 1) Cetățenii nu au alte oportunități. 2) Datele nu sunt raportate corect. 3) Încă persistă impactul continuu al pandemiei cu distanțarea fizică.

Trebuie menționat faptul că problema reducerilor rămâne la ordinea zilei și este caracteristică mai multor țări. Nick Poole, directorul executiv al *Chartered Institute of Library and Information Professionals*, Regatul Unit, declara recent că în ultimii ani până la 15% din biblioteci au fost închise și alte 15% au fost date pe mâna voluntarilor pentru a fi administrate: „Ne uităm la modul în care alte națiuni investesc în copiii lor și în viitorul lor prin biblioteci și ne întrebăm ce naiba facem?”. Aceasta întrebare a lui Nick Poole rămâne, probabil deocamdată, fără răspuns.

Aceeași situație se constată și în Republica Moldova. Dacă comparăm cu anul 2010, când SNB număra 2907 de biblioteci, atunci numărul acestora s-a micșorat până în anul 2022 cu 11%.

Deceniile de finanțare insuficientă a bibliotecilor și degradarea firească a colecțiilor, dictată de trecerea timpului, și-au spus cuvântul. Și atunci cum răspundem la mereu actuala întrebare: „Investim puțin în cultură, pentru că suntem săraci, sau suntem săraci, pentru că investim puțin în cultură?”

Referințe bibliografice:

1. Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2023. [Partea]10.1. Cultură. Online. Disponibil: https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2023/10_AS.pdf [accesat 2024-03-25].
2. Culture 2030 Indicators : Thematic Indicators for Culture in the 2030 Agenda. Online. Disponibil: https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/publication_culture_2020_indicators_en.pdf [accesat 2024-03-25].
3. Indicatori statistici privind activitatea bibliotecilor publice în anul 2023. Online. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-07-04].

4. IFLA Library Map of The world. Online. Disponibil: <https://librarymap.ifla.org/map/Metric/Number-of-libraries/LibraryType/National-Libraries,Academic-Libraries,Public-Libraries,Community-Libraries,School-Libraries,Other-Libraries/Country/Republic-of-Moldova/Weight/Totals-by-Country> [accesat 2024-03-25].
5. Legea cu privire la biblioteci. Online. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro [accesat 2024-03-25].
6. Legea Nr. 93 din 26.05.2017 cu privire la statistica oficială. Online. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105689&lang=ro [accesat 2024.03.25].
7. Legea Nr. 939 din 20-04-2000 cu privire la activitatea editorială. Online. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137440&lang=ro [accesat 2024-03-25].
8. Manifestul Bibliotecii Publice IFLA – UNESCO 2022. Online. Disponibil: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> [accesat 2024-03-25].
9. Regulament de organizare și funcționare a Consiliului Biblioteconomic Național. Aprobă prin ordinul Ministerului Culturii nr. 245 din 14.11.2022. Online. Disponibil: https://mc.gov.md/sites/default/files/regulament_cbn_2022.pdf [accesat 2024-03-25].
10. Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul Sistemului național de biblioteci. Aprobă de Ministerul Culturii prin Ordinul nr. 132 din 14.07.2022. Online. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132844&lang=ro [accesat 2024-03-25].
11. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci (2019-2023). Online. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-07-24].

PREZENȚA BIBLIOTECILOR DIN REPUBLICA MOLDOVĂ PE HARTA BIBLIOTECILOR LUMII

Valentina POPA

ORCID 0000-0001-8345-9797

Rezumat: În 2023, Harta Bibliotecilor Lumii a inclus date din 150 de țări, cu un total de 2,8 milioane de biblioteci, inclusiv naționale, publice, școlare și universitare. Republica Moldova figurează cu 2563 de biblioteci, variind de la biblioteci naționale, la școlare și publice. Harta sprijină accesul la informație și educație, ajută la planificarea strategică și evidențiază inegalitățile în dezvoltarea infrastructurii bibliotecilor. De asemenea, ea facilitează colaborarea internațională și susține drepturile la informație, contribuind la îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă. Bibliotecile din Moldova au început să figureze pe Harta IFLA din 2018, iar platforma oferă și istoriile de succes ale bibliotecilor care au un impact pozitiv asupra comunităților. Harta promovează colaborarea internațională, sprijină dezvoltarea bibliotecilor și evidențiază importanța accesului la informație de nivel.

Cuvinte-cheie: statistica de bibliotecă, Harta Bibliotecilor Lumii, Republica Moldova pe Harta Bibliotecilor Lumii, resurse internaționale de bibliotecă.

Abstract: In the year 2023 the IFLA Library Map of the World (LMW) provided information from 150 countries with the 2.8 million libraries – national, public, school and university ones. The Republic of Moldova figured on it with 2563 libraries, ranging from the national library to the school and public libraries. Library Map of the World gives access to knowledge and education, supports strategic planning, and highlights inequalities in the development of library infrastructure. It facilitates international cooperation and empowers right to information, contributing to the UN Sustainable Development Goals (SDGs). For the first time Moldovan libraries contributed to the IFLA Map in 2018. This platform offers the success stories of libraries that have a positive impact on communities. This map promotes international cooperation, supports the development of libraries and emphasizes the importance of access to this representative source of basic library data.

Keywords: library statistics, IFLA Library Map of the World (LMW), Republic of Moldova on the LMW, access to international library resources.

Harta Bibliotecilor Lumii realizată de IFLA (*International Federation of Library Associations and Institutions*) reprezintă o inițiativă globală de cartografiere și vizualizare a diversității activităților și distribuției bibliotecilor din întreaga lume. Ea este un instrument util și captivant pentru profesioniștii din biblioteconomie și știința informării și pentru toți cei interesați de evoluția și accesul la informații în diverse comunități globale. Această platformă este creată în parteneriat cu furnizorii de date statistice și istorii de succes, bibliotecile naționale, asociațiile de biblioteci și organizațiile de susținere a bibliotecilor din întreaga lume. Setul principal de indicatori prezenți pe Harta IFLA include: numărul total de biblioteci, numărul de biblioteci care oferă acces la internet, numărul de angajați cu normă întreagă, numărul de voluntari, numărul de utilizatori înregistrați, numărul de vizite fizice, numărul de împrumuturi fizice și numărul de împrumuturi electronice.

În anul 2023 pe Harta Bibliotecilor Lumii (<https://librarymap.ifla.org>) au fost prezentate date statistice din 150 de țări, cu un total de 2,8 milioane de biblioteci, inclusiv biblioteci naționale, universitare, publice, comunitare, școlare și alte tipuri de biblioteci. Aceasta include biblioteci din toate regiunile lumii, indiferent de dimensiunea, tipul sau scopul acestora și reflectă diversitatea culturală și lingvistică a bibliotecilor de la cele mici până la cele universitare sau naționale.

Republica Moldova figurează cu 2.563 de biblioteci de toate tipurile, inclusiv 2 biblioteci naționale, 1.288 de biblioteci publice, 1.152 de biblioteci școlare, 20 de biblioteci universitare și 101 alte tipuri de biblioteci – din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar (colegii și centre de excelență), biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar (școli profesionale) și biblioteci specializate.

Harta Bibliotecilor Lumii, dezvoltată de IFLA, joacă un rol crucial în promovarea accesului la informație și educație globală. Această resursă permite planificarea strategică și alocția eficientă a resurselor pentru dezvoltarea bibliotecilor în regiunile defavorizate. Prin analizarea distribuției informațiilor și accesibilității bibliotecilor, Harta facilitează identificarea inegalităților în dezvoltarea infrastructurii bibliotecilor din diferite țări/regiuni ale lumii și implementarea de programe pentru a

le reduce. Utilizarea sa sprijină drepturile la informație și promovează schimbul de bune practici între profesioniștii din domeniul biblioteconomic. Mai mult, Harta servește drept instrument de monitorizare a progresului în atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, contribuind la educația și cercetarea în domeniul bibliotecar și al impactului social al bibliotecilor. Bibliotecile dețin un rol-cheie în comunicarea despre Agenda ONU 2030 și pot genera schimbări și progres în dezvoltarea comunităților.

Există mai multe avantaje și câteva posibile dezavantaje pentru bibliotecile care sunt listate și vizibile pe Harta Bibliotecilor Lumii:

Avantaje:

- *Vizibilitate globală:* Bibliotecile listate pe Harta Bibliotecilor Lumii câștigă vizibilitate și notorietate la nivel global. Aceasta poate atrage atenția asupra colecțiilor speciale, resurselor digitale sau a inițiativelor educaționale pe care le oferă.

- *Acces la resurse internaționale:* Bibliotecile incluse pe hartă pot beneficia de acces la resurse digitale și de colaborări internaționale mai ușor, facilitând schimbul de informații și bune practici.

- *Oportunități de colaborare:* Fiind vizibile pe o platformă globală, bibliotecile au șansa de a stabili parteneriate și colaborări cu alte instituții din diverse țări, ceea ce poate duce la schimburi culturale și educaționale benefice.

- *Promovare a turismului cultural și educațional:* Bibliotecile incluse pe platformă pot atrage turiști și vizitatori interesați de patrimoniul cultural și educațional local.

Dezavantaje posibile:

- *Accesibilitate limitată:* Unele biblioteci mai mici sau mai puțin cunoscute din țări mai puțin dezvoltate pot să nu fie incluse pe Harta Bibliotecilor Lumii din diverse motive, cum ar fi lipsa accesului la internet sau resursele tehnice necesare pentru înscrierea pe platformele respective.

- *Competiție crescută pentru resurse și finanțare:* Bibliotecile incluse pot simți o presiune crescută de a se menține competitive și de a atrage finanțare pentru a rămâne relevante în contextul internațional.

- *Divergențe culturale și lingvistice:* Unele biblioteci pot întâmpina

dificultăți în a se adapta la diversele cerințe culturale și lingvistice ale utilizatorilor globali care ar putea accesa informațiile despre ele pe hartă.

În ciuda acestor posibile dezavantaje, beneficiile aduse de vizibilitatea globală și accesibilitatea la resurse internaționale fac ca includerea pe această platformă globală să fie, în general, un pas pozitiv pentru dezvoltarea și promovarea instituțiilor de bibliotecă.

Bibliotecile din Republica Moldova sunt prezente pe site-ul Harta Bibliotecilor Lumii, începând cu anul 2018. Datele sunt prezentate conform Chestionarului IFLA (<https://librarymap.ifla.org/>).



Ea oferă cercetătorilor o modalitate ușoară de a obține informații despre activitatea bibliotecilor din altă țară care a aderat la acest proiect. În imaginea de mai jos este prezentat numărul total al indicatorilor raportați pe Harta IFLA, colectați de pe șapte continente. O analiză detaliată despre activitatea bibliotecilor din țările învecinate cu Republica Moldova nu poate fi realizată din motiv că din anul 2018 multe țări nu au raportat datele statistice pentru platforma globală. Pentru a spori eficiența ei recomandăm crearea unei arhive a datelor statistice prezentate pentru mai mulți ani consecutiv, deoarece în prezent sunt accesibile doar datele recente, pe parcursul anului curent.

În captura de ecran de mai jos sunt prezentați indicatorii statistici pentru anul 2023.

	 Number of Libraries	 Libraries with Internet Access	 Full-Time Staff	 Volunteers	 Registered Users	 Physical Visits	 Physical Loans	 Electronic Loans
Worldwide Totals	428.9	63.6	269.5	136.4	198,466	958,457	1.9 M	3.8 M
Africa	149.9	40.0	32.1	2.4	20,728	387,328	272,011	52,504
Asia	516.2	19.9	191.5	114.5	149,254	326,212	908,528	5.5 M
Europe	411.2	204.7	681.8	634.9	257,669	3.0 M	4.1 M	2.9 M
Oceania	328.2	54.7	370.6	14.6	473,315	3.6 M	1.1 M	4.5 M
Northern America	360.9	273.9	848.3	4.1	536,495	4.9 M	7.2 M	637,538
Latin America & Caribbean	247.2	66.5	171.5	27.0	502,050	520,426	439,619	2.3 M

Recomandăm pentru o analiză a activității bibliotecilor din alte țări să se opereze cu indicatorii demografici per un milion de locuitori. Pentru ca datele statistice să fie reprezentative, statistica recomandă analiza în raport cu numărul de populație, deoarece bibliotecile sunt cele care prestează servicii ținând cont de numărul de locuitori-țintă. În imaginea precedentă au fost prezentate datele statistice conform indicilor demografici per 1 milion de locuitori.

Harta Bibliotecilor Lumii poate fi utilizată ca instrument de *advocacy*, care oferă acces la istoriile de succes privind modul în care bibliotecile din diferite țări contribuie la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă și servesc drept parteneri în satisfacerea nevoilor de dezvoltare locală. Istoriile de succes demonstrează modul în care bibliotecile prin oferirea accesului la informații contribuie la îmbunătățirea rezultatelor celor 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) care înlesnesc dezvoltarea economică, de mediu și socială. Acest compartiment al Hărții este încă un stadiu incipient și conține 58 de istorii de succes din 36 de țări. În anul 2021, Republica Moldova a transmis o istorie de succes din raionul Sângerei, satului Bilicenii Vechi: „Biblioteca mobilizează comunitatea pentru a asigura sănătatea și igiena adecvată pentru grădinița locală”. Pentru următorii ani, conform Strategiei de dezvoltare a Bibliotecii Naționale anii 2024-2030, Centrul Național de Statistică privind Activitatea Bibliotecilor și-a propus să colecteze cele mai reprezentative istorii de succes din bibliotecile din țară. În urma unor analize care să corespundă criteriilor sugerate de Harta Bibliotecilor Lumii, e necesar în fiecare an să transmitem câte două istorii de succes.

The screenshot shows the 'Library Map of the World' website. The header includes the logo, navigation links (HOME, SDG STORIES, COUNTRIES, CONTRIBUTORS, ABOUT), and a language dropdown set to 'English'. The main content area features a story titled 'Republic of Moldova' and 'Relevant SDGs' (SDG 6: Clean Water and Sanitation). The story is about a kindergarten in Bilicenii Vechi, Moldova, where children face water challenges. A video player on the right shows a scene from the story with the title 'Istoria unei femei devotate satului Bilice' and a subtitle 'The story of a woman devoted to the village of Bilicenii Vechi' by Maia Batan. The video player has a red play button and a caption 'Activate Windows Go to Settings to activate Windows'.

Istoriile de succes transmise de către biblioteci includ adesea exemple de impact pozitiv pe care bibliotecile le au asupra populației din aria de servire. Ele pot include:

- *Promovare a lecturii și educației:* Bibliotecile pot demonstra cum au ajutat la îmbunătățirea nivelului de alfabetizare și de competențe în rândul copiilor și adulților din comunitate.
- *Acces la informații și resurse:* Exemplele pot ilustra cum bibliotecile au facilitat accesul la informații utile, cum ar fi sănătatea, educația, tehnologia sau carierele, pentru membrii comunității care altfel ar avea dificultăți în obținerea acestora.
- *Sprijin pentru comunitatea locală:* Bibliotecile pot fi centrale în oferirea de programe și servicii care sprijină nevoile specifice ale comunității, cum ar fi programele pentru tineret, asistența pentru locuitorii cu nevoi speciale sau susținerea afacerilor mici și mijlocii.
- *Cultură și diversitate:* Istoriile de succes pot evidenția modul cum bibliotecile promovează diversitatea culturală prin colecții de cărți și evenimente culturale care educă comunitatea despre diferite culturi și tradiții.
- *Inovare și adaptabilitate:* Bibliotecile pot exemplifica modul în care se adaptează la schimbările tehnologice și sociale pentru a răspunde nevoilor în continuă schimbare ale comunității lor.

Utilizarea Hărții IFLA poate ajuta la evidențierea bibliotecilor din Republica Moldova într-un context global, oferind o imagine clară asupra distribuției acestora și a diversității serviciilor pe care le oferă.

Prin participarea în rețelele internaționale și folosirea hărții, bibliotecile din Republica Moldova pot accesa resurse și bune practici din alte țări, contribuind astfel la îmbunătățirea calității serviciilor oferite comunităților locale. Totodată această platformă globală poate servi și ca instrument de *advocacy* pentru a atrage atenția asupra nevoilor și realizărilor bibliotecilor din Republica Moldova în fața comunității internaționale și a decidenților politici.

Impactul Hărții IFLA poate fi analizat din mai multe perspective:

- *Promovarea accesului la informație:* Bibliotecile sunt principalii promotori și furnizori ce oferă acces gratuit la toate tipurile de informații pentru toți cetățenii. Harta evidențiază locațiile și distribuția bibliotecilor din diverse regiuni ale lumii, contribuind astfel la promovarea accesului la informație și educație în comunități diverse și îndepărtate.

- *Sprijinirea dezvoltării bibliotecilor:* IFLA colaborează cu organizații și guverne pentru a sprijini dezvoltarea bibliotecilor și a serviciilor acestora în întreaga lume, utilizând Harta pentru a identifica nevoile și lacunele existente.

- *Încurajarea colaborării internaționale:* Harta servește ca instrument pentru consolidarea colaborării internaționale în domeniul bibliotecilor, facilitând schimbul de expertiză, resurse și bune practici între diverse țări și regiuni.

- *Susținerea drepturilor la informație:* IFLA promovează drepturile la informație și accesul deschis la cunoștințe prin intermediul bibliotecilor. Harta evidențiază importanța acestor drepturi și ajută în monitorizarea progreselor în acest sens la nivel global.

Prin analiza datelor statistice stocate în Harta Bibliotecilor Lumii se observă locul bibliotecilor din Republica Moldova în comparație cu alte țări. Indicatorii demonstrează că activitatea bibliotecilor din Republica Moldova este în pas cu activitatea bibliotecilor din lume și ele sunt încă destul de vizibile în comunitate.

Referințe bibliografice:

1. Library Map of The World. International Federation of Library Associations and Institutions. Disponibil: <https://librarymap.ifla.org/map> [accesat 2024-07-07].
2. Regulamentul de organizare și funcționare a Centrului Național de Statistică privind Activitatea Bibliotecilor. Chișinău, 2024. 8 p.

DEZVOLTAREA RESURSELOR INFORMAȚIONALE ÎN SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI: ANALIZA DESCRIPTIVĂ ȘI COMPARATĂ (2022-2023)

Margareta CEBOTARI

ORCID 0000-0002-8414-8402

Rezumat: *Procesul de organizare și dezvoltare a resurselor informaționale de care dispune Sistemul Național de Biblioteci se adaptează, din an în an, principiilor de continuitate, viabilitate, selectivitate, flexibilitate, adaptabilitate la climatul științific, social și cultural, anticipând viitorul bibliotecilor; pentru a se menține în ecosistemele culturale creative, deschise spre inovare. Având în vedere că fiecare tip de bibliotecă din Sistemul Național de Biblioteci desfășoară activități specifice de dezvoltare a colecțiilor, au fost formulate unele recomandări, adresate bibliotecarilor; în privința îmbunătățirii managementului resurselor informaționale aflate în custodia lor; pentru a crea situații mai favorabile satisfacerii cerințelor informaționale ale utilizatorilor și non-utilizatorilor.*

Cuvinte-cheie: *Sistemul Național de Biblioteci, resursă informațională, analiză statistică, managementul colecțiilor; colecție electronică, colecție digitală, achiziție și casare din colecții, viitorul bibliotecilor.*

Abstract: *The process of organization and development of the information resources available in the National Librarianship System adapts, year by year, to the principles of continuity, viability, selectivity, flexibility to scientific, social and cultural climate, favorable for the future of libraries, in order to maintain them in creative cultural ecosystems, always being open to innovation. Considering every type of library in the National Librarianship System, some recommendations to specific collection development activities have been formulated and addressed to librarians. They refer to improvement of the management of the information resources in their collections, to satisfaction of information requirements of users and non-users.*

Keywords: *National Librarianship System, information resources, statistical analysis, collection management, electronic collection, digital collection, acquisition and cancellation from collections, the future of libraries.*

O bibliotecă de orice tip și de oriunde nu poate exista fără o colecție care să o reprezinte, să îi ridice prestigiul și importanța în spațiul cultural-educativ și să îi consolideze misiunea. Constituirea unui ansamblu

documentar de colecții pe suporturi fizice și digitale, organizat periodic, reprezintă un demers de creare și valorificare a cunoașterii umane. Colecțiile bibliotecilor sunt caracterizate prin coerență, echilibru, originalitate, complex de factori care le-au afectat în plus sau în minus, de evoluarea mediul social în care activează bibliotecile etc. [6, p. 81].

Analiza și sinteza situației resurselor informaționale din colecțiile unei biblioteci reprezintă activități prin care se realizează o evaluare calitativă a bibliotecii, care este direct determinată și de eficiența colecțiilor. Teoria biblioteconomică consideră a fi fundamentale următoarele principii de dezvoltare a colecțiilor:

- Dezvoltarea colecțiilor unei biblioteci este determinată de satisfacerea nevoilor de lectură ale utilizatorilor.

- Dezvoltarea colecțiilor este un proces de creștere și de actualizare a colecțiilor, prin achiziție și excludere periodică a documentelor obsolete (neutilizate, învechite după conținut, uzură fizică etc.).

- Dezvoltarea colecțiilor urmărește realizarea echilibrului între exhaustivitate și selectivitate, astfel încât fiecare utilizator să găsească în bibliotecă un număr suficient de publicații din zona preocupărilor sale informaționale.

- Dezvoltarea colecțiilor trebuie întreprinsă într-un ritm care să permită o optimă stocare, prelucrare și exploatare a documentelor [11].

Analiza din acest studiu descriptiv și comparativ reprezintă tabloul statistic cu referire la organizarea și dezvoltarea resurselor informaționale din Sistemul Național de Biblioteci (SNB) în anii 2022-2023. Studiul a fost realizat în baza datelor statistice prezentate de toate tipurile de biblioteci, colectate și sintetizate de Centrul Național de Statistică a Activității Bibliotecilor, reflectate în *Rapoarte statistice centralizatoare privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci* în perioada respectivă de timp [7, 8, 9, 10].

Resursele informaționale care constituie colecțiile SNB, odată cu dezvoltarea tehnologiilor informației și comunicării (TIC), se diversifică tot mai mult, astfel analiza și sinteza lor este structurată în rapoartele de *Cercetare statistică anuală Nr. 6-c „Activitatea bibliotecilor”* prezentate de biblioteci, conform următoarelor cerințe:

- *colecții pe suporturi fizice* (cărți, publicații seriale, documente de muzică tipărită, manuscrise, documente audiovizuale, documente

electronice [CD, DVD], documente grafice, brevete, alte documente – număr de unități materiale);

- *resurse electronice în rețea* (baze de date create de biblioteci [număr]; baze de date achiziționate de biblioteci [număr]; documente digitale [titluri]; publicații electronice seriale [numere/fascicule] create în formă digitală sau digitizate de biblioteci [număr]);

- *publicații seriale* (număr de titluri de reviste; număr de titluri de ziare; număr de abonamente)

În același timp sunt colectate centralizat date statistice despre achiziții, casări și situația anuală a structurii componentei colecțiilor SNB în aceste perioade de timp. În același context, a fost ordonată în acest studiu prezentarea informațiilor despre organizarea, dezvoltarea și evaluarea cantitativă și calitativă a colecțiilor Sistemului Național de Biblioteci în perioada anilor 2022-2023.

Totodată, în studiul dat, datele statistice sunt analizate din două puncte de vedere: 1. dezvoltarea colecțiilor conform tipurilor de documente și 2. compararea informațiilor statistice despre situația colecțiilor conform tipurilor de biblioteci: biblioteci naționale; biblioteci publice (raionale, municipale/orășenești, comunale/sătești); biblioteci ale instituțiilor de învățământ; biblioteci specializate.

Achiziții versus casări

Achizițiile și casările documentelor sunt elementele aceluiași proces de dezvoltare a colecțiilor și trebuie privite ca un tot unitar. Bibliotecile trebuie să aibă în vedere aceste principii de care urmează să țină seama în întocmirea planurilor sale strategice de dezvoltare a colecțiilor. Principiile se bazează pe ideea potrivit căreia scopul oricărei biblioteci este satisfacerea nevoilor de informare ale utilizatorilor. În acest sens, se impune cunoașterea temeinică a utilizatorilor bibliotecii, a nevoilor lor informaționale și de documentare. Aplicarea unor norme și criterii fundamentate științific privind colecțiile e necesar să stea în atenția fiecărui manager de bibliotecă. Aceste norme trebuie să se bazeze pe principiile generale de dezvoltare a colecțiilor [11].

În conformitate cu contextul informațiilor expuse, în deschiderea studiului dezvoltării resurselor informaționale din Sistemul Național de Biblioteci în anii 2022-2023 vom prezenta, mai întâi, analiza și sinteza datelor statistice referitoare la achizițiile și casările din colecții

din această perioadă de timp, urmând apoi situația anuală a structurii resurselor informaționale din colecțiile SNB și analiza indicatorilor de performanță a colecțiilor SNB.

Situația achizițiilor și casărilor anuale de documente pe suporturi fizice

Tabelul nr. 1. Achiziții în colecțiile SNB conform tipurilor de documente (u.m.)

Tipuri de documente	2022	2023	Variabila (+/-)
Cărți	448895	1 192787	+743892
Publicații seriale	57104	40743	-16361
Documente de muzică tipărită	729	1482	+753
Manuscrise	1699	1826	+136
Documente audiovizuale	1787	396	-1391
Documente electronice (CD, DVD)	1614	1831	+217
Documente grafice	435	1890	+1455
Brevete	4	6	+2
Alte documente	1273	894	-379
Total	513416	1 235655	+722239
– din care în limba română	393692	903571	+509879

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Creșterea numărului achizițiilor anuale de documente pe suporturi fizice în colecțiile SNB este evidentă, așa cum mărirea numărului de achiziții în anul 2023 este mai mult de jumătate de milion de documente, în comparație cu anul 2022. Structura achizițiilor în colecțiile SNB conform tipurilor de documente reflectă creșterea masivă atât a numărului de cărți, cât și a numărului de documente grafice. În același timp este în scădere, evident mare, numărul publicațiilor seriale abonate de biblioteci. Acest lucru poate fi explicat prin influența exercitată asupra acestui indicator de creștere a numărului de publicații seriale în acces deschis. În același timp, este nesatisfăcătoare situația scăderii procentuale în anul 2023 a achizițiilor în limba română, în comparație cu anul 2022.

Tabelul nr. 2. Achiziții anuale conform tipurilor de biblioteci din SNB (u.m.)

Tipuri de biblioteci	2022	2023	Variabila (+/-)
Biblioteci naționale	21.443	30.343	+8.900
Biblioteci publice (raionale, municipale/orășenești, comunale/sătești)	156.068	159.471	+2.403
Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	324.360	1.039.483	+715.123
Biblioteci specializate	11.545	6.358	-5.187
Total	513.416	1.235.655	+722.239

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10]

Datele prezentate în tabel demonstrează o creștere vădită în anul 2023 a numărului de achiziții în bibliotecile din instituțiile de învățământ, fapt datorat cotei mari a achiziției în colecțiile bibliotecilor instituțiilor de învățământ general. Astfel, din numărul total de achiziții în colecțiile instituțiilor de învățământ – 1.039.483, acestor biblioteci le revin 94% (981.606 u.m.).

Analizând datele statistice a achizițiilor în colecțiile SNB, conchidem că ar fi binevenită utilizarea diverselor forme și metode de comunicare pentru a cunoaște nevoile informaționale ale utilizatorilor, prin care bibliotecarii ar cerceta satisfacerea lor față de achizițiile anuale ale bibliotecilor și ar ține cont de aceste informații în cadrul elaborării strategiilor de dezvoltare a colecțiilor.

Deselecția și casarea documentelor din colecții

Deselecția și casarea documentelor sunt două procese diferite. Deselecția colecțiilor este un fenomen determinat de explozia informațională și constă în procesul de îndepărtare a unor publicații din circuitul direct al colecțiilor ca urmare a obsolescenței acestora. Obsolescența este o declasare tehnologică a unui material informațional prin apariția altuia, mai modern. Aceste documente pot fi păstrate în depozite speciale ale bibliotecilor, iar în caz de solicitare din partea utilizatorilor ele pot fi satisfăcute. Casarea documentelor presupune excluderea documentelor din colecții din motivul uzurii fizice sau uzurii

morale avansate. În cadrul bibliotecilor uzura morală a documentelor presupune casarea documentelor care includ conținut informațional învechit, raportat la dezvoltarea științei și tehnologiilor actuale [11].

Tabelul nr. 3. Casări din colecțiile SNB conform tipurilor de documente (u.m.)

Tipuri de documente	2022	2023	Variabila (+ / -)
Cărți	1.199.452	2.294.406	+1.094.954
Publicații seriale	80.113	79.076	-1027
Documente de muzică tipărită	2405	2741	+336
Manuscrise	4	8359	+8355
Documente audiovizuale	3691	153	-3538
Documente electronice (CD, DVD)	180	462	+282
Documente grafice	604	726	-122
Brevete	0	0	0
Alte documente	38021	154	-37867
Total	1.322.790	2.369.983	+1.047.193
–din care în limba română	663.907	1.510.790	+846.883

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Procesul de excludere/casare a documentelor se realizează conform următoarelor criterii generale și specifice: gradul avansat de uzură fizică, determinat de o intensă circulație; gradul de actualitate – uzura morală a informației cultural-științifice și utilitare, determinat de perimarea moral-intelectuală a conținutului; gradul de circulație/cerere, determinat de numărul mediu/optim de solicitări/utilizări ale beneficiarilor într-o unitate de timp. Conform datelor statistice prezentate de biblioteci aceste criterii s-au reflectat în cea mai mare măsură în excluderea unui volum mare de cărți și manuscrise.

În anul 2023, au fost excluse peste un milion de documente pe suporturi fizice, implicit și un număr cu mult mai mare, comparativ cu anul 2022, de documente în limba română. Explicația acestei situații este reflectată în tabelul cu date statistice ale structurii documentelor casate conform tipului de biblioteci din SNB.

Tabelul nr. 4. Documente casate conform tipului de bibliotecă din SNB (u.m)

Tipuri de biblioteci	2022	2023	Variabila (+ / -)
Biblioteci naționale	89.806	36.290	-53.516
Biblioteci publice (raionale, municipale/orășenești, comunale/sătești)	294.805	263.432	-31.373
Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	934.170	2.031.043	+1.096.873
Biblioteci specializate	4.009	39.218	+35209
Total	1.322.790	2.369.983	+1.047.193
–din care în limba română	663.907	1.510.790	+846.883

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Numărul de cărți din colecțiile SNB este mai mult decât dublu, după cum rezultă din datele statistice prezentate. Tabloul statistic al cărților masive din colecțiile bibliotecilor instituțiilor de învățământ este evident. Această situație este rezultatul cărților operate de bibliotecile școlare în anul 2023, în special referindu-se la excluderea din colecții a manualelor deteriorate fizic și a celor învechite după conținut, fiind achiziționate reeditări actualizate ale lor. După cum se poate observa din tabelul comparativ între datele statistice ale achizițiilor anuale în colecții și numărul de documente casate din colecțiile SNB în anii 2022-2023, există o diferență semnificativă în ceea ce privește volumul constant mărit al cărților *versus* achizițiile din fiecare an comparativ cu anii din perioada respectivă.

Tabelul nr. 5. Nivelul achizițiilor și cărților anuale din colecțiile SNB (u.m.)

Perioada	Achiziții anuale în colecții	Documente casate anual din colecții
2022	51.3416	1.322.790
2023	1.235.655	2.369.983
Variabila (+ / -)	+722.239	+1.047.193

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Numărul tot mai mare al casărilor documentelor din colecții este, în mare parte, influențat și de explozia informațională, dezvoltarea Accesului Deschis la resursele informaționale, și de creșterea procesului Științei Deschise. În condițiile dezvoltării vertiginoase a tehnologiilor informaționale tot mai multe lucrări/reviste științifice fac parte din categoria largă a documentelor electronice, alegând acest format de publicate; acesta fiind unul din motivele care influențează creșterea numărului de publicații pe suporturi fizice excluse din colecțiile bibliotecilor, comparativ cu numărul achizițiilor în colecții.

Publicații seriale

Numărul publicațiilor seriale curente achiziționate de SNB în anul 2023 este mai mic decât numărul achizițiilor acestui tip de documente achiziționate în anul 2022.

Tabelul nr. 6. Publicații seriale curente achiziționate anual în colecțiile SNB (u.m.)

Publicații seriale curente	2022	2023	Variabila (+ / -)
Total titluri	14778	12263	-2515
– din care în limba română	12008	10731	-1277
Număr de abonamente	14226	11298	-2928

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Aceste date statistice în scădere confirmă necesitatea sporirii eforturilor bibliotecarilor de a abona bibliotecile la baze de date științifice și colecții de publicații seriale cu acces online, pentru a contribui la satisfacerea cerințelor utilizatorilor de azi și a amplifica, cantitativ și calitativ, accesul la conținuturile digitale ale acestor tipuri de publicații, care devin tot mai mult disponibile în mediul virtual.

Colecții pe suporturi fizice

La 01. 01. 2024 funcționau 2563 de biblioteci în cadrul SNB, comparativ cu 2600 de biblioteci care erau funcționale în anul 2022, deoarece 37 de biblioteci și-au încetat activitatea din varii motive: comasarea în unele localități a bibliotecilor pentru copii cu bibliotecile pentru adulți,

lipsa activității unor biblioteci școlare din motivul lipsei de specialiști în domeniu, includerea unor biblioteci publice în structura organizatorică a centrelor de cultură multifuncționale etc.

În anul 2023, a crescut numărul de achiziții în colecțiile SNB. Totuși, numărul total de documente pe suporturi fizice disponibile în SNB la 01.01.2024 este considerabil mai mic în comparație cu anul 2022, motivul fiind casarea unui număr aproape dublu de documente din colecții în anul 2023.

Tabelul nr. 7. Structura colecțiilor SNB conform tipurilor de documente (u.m.)

Tipuri de documente	2022	2023	Variabila (+ / -)
Cărți	40.982.006	39.810.548	-1.171.458
Publicații seriale	2.826.721	2.775.369	-51.352
Documente de muzică tipărită	332.778	331.003	-1.775
Manuscrise	207.585	339.839	+132.254
Documente audiovizuale	129.953	130.539	+606
Documente electronice (CD, DVD)	46.631	46.406	-225
Documente grafice	175.439	175.403	-36
Brevete	12.456,383	12.456.753	+370
Alte documente	1.120.441	1.121.186	+745
Total	58.327.167	57.055.968	-1.271.199
– din care în limba română	24.376.037	23.841.251	-534.786

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Scăderea numărului de unități materiale existente în colecțiile SNB în anul 2023 este motivată, cum era de așteptat, de dublarea numărului de casări din colecțiile bibliotecilor școlare, care au exclus un mare lot de manuale. La fel, se resimte aici și scăderea destul de mare a numărului de publicații seriale abonate de biblioteci. În același timp, un indicator bun este creșterea cu peste 100 de mii a numărului de manuscrise existente în colecțiile SNB. Menționăm și o mică creștere a numărului de documente audiovizuale.

Datele statistice din următorul tabel reflectă situația colecțiilor în total, cu referință la structura colecțiilor pe suporturi fizice conform tipurilor de biblioteci din cadrul SNB.

**Tabelul nr. 8. Colecțiile SBN conform tipurilor de biblioteci:
total documente pe suporturi fizice (u.m.)**

Tipuri de biblioteci	2022	2023	Variabila (+/-)
Biblioteci naționale	2.693.718	2.687.771	-5.947
Biblioteci publice (raionale/ municipale/orășenești/ comunale/sătești)	12.469.994	12.366.032	-103.962
Biblioteci ale instituțiilor din învățământ	27.592.926	26.507.056	-1.085.870
Biblioteci specializate	15.570.529	15.495.109	-75.420
Total SNB	58.327.167	57.055.968	-1.271.199
– din care în limba română	24.376.037	23.841.251	-534.786

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Situația statistică a dezvoltării colecțiilor de documente pe suporturi fizice din cadrul SBN conform tipurilor de biblioteci demonstrează o scădere considerabilă a numărului de unități materiale în bibliotecile instituțiilor de învățământ, în special în bibliotecile școlare. După cum am mai menționat, acest fapt se datorează casării manualelor în stare fizică uzată din colecțiile lor. În același timp observăm scăderea numărului de documente pe suporturi fizice în colecțiile tuturor tipurilor de biblioteci din SNB.

Prin informarea instituțiilor fondatoare a bibliotecilor și a organelor decidente responsabile de activitatea bibliotecilor despre aceste date statistice referitoare la dezvoltarea colecțiilor, managerii pot argumenta necesitatea creșterii finanțării achizițiilor pentru biblioteci, pentru a facilita accesul la cele mai proeminente resurse informaționale disponibile, în acord cu nevoile actuale ale utilizatorilor specifici ai acestor biblioteci.

Resursele electronice în colecțiile SNB. Biblioteca digitală

Conceptul de „colecție de bibliotecă” se modifică în contextul realității digitale. Biblioteca digitală reprezintă șansa de a reuni cel mai mare evantai de documente, pe toate tipurile de suporturi și limbi diverse, fiind permis accesul utilizării de la distanță. Expresia de do-

cument digital trimite la ideea de dematerializare a suportului fizic. Aceste colecții sunt caracterizate prin pluralitate în utilizarea lor și sunt alcătuite din mai multe tipuri de documentare: periodice electronice și baze de date la nivel academic, oferta culturală digitală/ebook și materiale audio-video, colecții de documente digitizate de către bibliotecile care dispun de publicații de patrimoniu etc. [6, p. 85].

Conform cercetărilor biblioteconomice, cele mai cunoscute obiective ale digitizării documentelor din colecțiile bibliotecilor sunt: îmbunătățirea calității servirii utilizatorilor, prin crearea condițiilor pentru un acces mai extins la conținutul resurselor informaționale tipărite; perfecționarea calității serviciilor de informare; extinderea serviciilor de informare; accesul largit la informații de toate tipurile și genurile din colecțiile bibliotecilor.

Alte beneficiu al digitizării colecțiilor constă în creșterea în perioada de tranziție a numărului de utilizatori ai resursele electronice prin: asigurarea accesului la informații text, imagini, precum și la alte tipuri de informații multimedia; asigurarea disponibilității materialelor din diverse colecții și fonduri, inclusiv publicații unice și cu un tiraj foarte redus, fără restricții tematice sau de gen, fără a se ține seama de hotarele naționale sau afilieri departamentală; extinderea cercului de furnizori și beneficiari potențiali, inclusiv ai celor din afara comunității bibliotecare; eliminarea restricțiilor privind accesul la informații a utilizatorilor cu deficiențe fizice sau sociale; extinderea posibilităților de livrare a informației în orice locație, inclusiv la birou sau la domiciliu; scoaterea restricțiilor pentru timpul de căutare a informațiilor și pentru timpul de obținere a acestora – 24 ore de lucru per zi și pe tot parcursul anului etc. [2].

Numărul de documente digitizate ne permite să evaluăm modul în care bibliotecile își îndeplinesc misiunea lor de a pune la dispoziția publicului patrimoniul documentar în format electronic. Acesta este un indicator de performanță aplicabil pentru toate bibliotecile, care au misiunea de conservare și promovare a patrimoniului documentar [5, p. 22].

Din colecțiile patrimoniale ale bibliotecilor fac parte cărțile vechi (mai vechi de 100 de ani), rare sau prețioase, colecțiile constituite prin Depozit Legal, cărți cu autograf și dedicații; cărțile care conțin ex-libris

și colecția de istorie/memorie locală, care este unică, originală, caracteristică fiecărei biblioteci publice.

În resursele electronice din colecțiile SNB sunt prezente documente din aceste colecții transpuse în format digital/documente digitizate de biblioteci, la care se adaugă documente electronice fără echivalent tradițional, care sunt diverse și complexe în funcție de caracteristicile specifice și tehnologiile implicate: baze de date create de biblioteci; baze de date create sau achiziționate de biblioteci.

Tabelul nr. 9. Patrimoniul documentar în format electronic și digitizat de bibliotecile SNB

Tipuri de biblioteci	Perioada de timp/ Baze de date create de biblioteci (număr)		Perioada de timp/ Baze de date achiziționate de biblioteci (număr)		Perioada de timp/ Documente create în în format digital/digitizate de biblioteci (număr)	
Biblioteci naționale	2022	7	2022	13	2022	12521
	2023	7	2023	13	2023	23514
Biblioteci publice	2022	32	2022	5	2022	3217
	2023	15	2023	3	2023	4296
Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	2022	54	2022	569	2022	85967
	2023	254	2023	401	2023	93676
Biblioteci specializate	2022	7	2022	17	2022	5723
	2023	15	2023	16	2023	5723
Total	2022	100	2022	604	2022	107428
	2023	291	2023	433	2023	127121
<i>Variabila (2022/2023)</i>		+191		-171		+19693

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Din compararea indicatorilor statistici ai resurselor electronice disponibile în colecțiile SNB rezultă următoarele concluzii: per total numărul de resurse electronice în anul 2023 s-a mărit, cel mai mare fiind procentul de baze de date create de biblioteci (66%). Este în creștere și numărul de documente digitizate în anul 2023. Aici putem remarca dublarea volumului de documente digitizate de bibliotecile naționale –

23.514 documente, din care 23.288 documente (99%) revin Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, acest fapt datorându-se activității Centrului Național de Digitizare în Domeniul Biblioteconomic, deschis în anul 2022 în urma unui proiect susținut financiar de Ambasada Japoniei. În același timp, în anul 2023 numărul de baze de date achiziționate de biblioteci este mai mic, un motiv fiind lipsa resurselor financiare de care ele dispun.

Comparând nivelul de digitizare a colecțiilor între diferite tipuri de biblioteci, conform tabelului prezentat, cel mai mare procent de digitizare a patrimoniului documentar revine bibliotecilor din instituțiile de învățământ, în special bibliotecilor universitare, care dețin 92.859 de documente digitizate, care reprezintă 99% din totalul de 93.676 de documente digitizate din colecțiile acestui tip de biblioteci. Urmează bibliotecile naționale, instituții ce dețin în colecții cel mai mare număr de documente de patrimoniu, care sunt digitizate în mod prioritar, realizând 19% din numărul total de documente digitizate în cadrul SNB. Cel mai mic număr de documente digitizate, doar 4% din numărul total, revine bibliotecilor publice (raionale, municipale/ orașenești, comunale/sătești), cauza fiind lipsa resurselor tehnologice care se află în custodia lor. Datele statistice colectate demonstrează un ritm rapid de creștere și dezvoltare a resurselor electronice în colecțiile bibliotecilor SNB, în concordanță cu cerințele utilizatorilor de azi.

Indicatori de performanță a colecțiilor SNB

Ca instrument de planificare și evaluare a activității bibliotecii, indicatorii de performanță au două obiective principale:

- facilitarea controlului în procesul de management;
- servirea drept bază de referință și de dialog între personalul bibliotecii cu organele finanțatoare și cu comunitatea utilizatorilor.

Astfel, bibliotecile folosesc o mare varietate de indicatori de performanță pentru a verifica calitatea serviciilor de bibliotecă și a condițiilor de oferire a lor. Pentru producerea indicatorilor de performanță este nevoie să se aloce timp de muncă și personal, pentru colectarea și analiza datelor necesare [5]. Scopul principal al utilizării indicatorilor de performanță pentru biblioteci, prezentați în acest studiu,

este compararea realizărilor dintr-un an cu cele din alt an, realizarea unor comparații semnificative între diverse tipuri de biblioteci, pentru a veni în sprijinul diversificării și dezvoltării resurselor informaționale incluse în colecțiile Sistemului Național de Biblioteci [4].

Indicatorii de performanță/relaționali care urmează sunt calculați conform numărului populației cu reședință obișnuită la 01 ianuarie 2023 – 2.604.000 de persoane – și conform numărului populației cu reședință obișnuită la 01 ianuarie 2024, care constituia 2.512.800 de persoane, conform datelor oficiale ale Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova (<https://statistica.gov.md/category.php?l=ro&idc=103&>).

Tabelul nr. 10. Documente pe suporturi fizice per capita în colecțiile SNB (u.m.)

Perioada de timp	Total colecții pe suporturi fizice	Documente pe suporturi fizice per capita
2022	58 327167	22,4
din care cărți	40 982006	15,7
2023	57 055968	22,7
din care cărți	39 810548	15,8

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

În concordanță cu datele statistice prezentate de biblioteci au fost calculați indicatorii de corelație care demonstrează că în anul 2023 a crescut numărul documente pe suporturi fizice pe cap de locuitor, existente în colecțiile bibliotecilor SNB, conform situației statistice din 01.01.2024.

Cărți per capita în bibliotecile publice

Conform recomandărilor IFLA/UNESCO pentru bibliotecile publice, colecțiile de bază trebuie să conțină 1,5-2,5 cărți *per capita*.

Tabelul nr. 11. Cărți per capita în colecțiile bibliotecilor naționale și bibliotecilor publice (raionale, municipale/orășenești, comunale/sătești) (u.m)

Tip de biblioteci	Cărți		Cărți per capita	
Bibliotecile naționale	2022	2 693718	2022	0,9
	2023	2 687771	2023	1,1
Biblioteci publice (raionale, municipale/ orășenești, comunale/sătești)	2022	12 469994	2022	4,8
	2023	12 366032	2023	4,9

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Indicatorii relaționali din tabelul dat demonstrează că dezvoltarea colecțiilor bibliotecilor publice (raionale, municipale/orășenești, comunale/sătești) corespund acestor recomandări, în anul 2023 fiind remarcată și o mică creștere: de la 4,8 la 4,9 cărți *per capita*. Din acest punct de vedere și bibliotecile naționale au înregistrat o creștere de la 0,9 la 1,1 cărți pe cap de locuitor.

Rata medie de înnoire a colecțiilor

Rata de înnoire a colecțiilor reflectă fluctuația nivelului de achiziții anuale a documentelor pe suporturi fizice în raport cu numărul total de documente gestionate în colecțiile SNB și cu numărul de ani necesari pentru a completa din nou colecțiile cu documente noi.

Tabelul nr. 12. Rata medie de înnoire a colecțiilor SNB pe suporturi fizice

Perioada de timp	Total documente pe suporturi fizice (u.m)	Achiziții anuale (u.m.)	Rata medie de înnoire a colecțiilor (ani)
2022	58 327167	513416	113
– din care cărți	40 982006	448895	91
2023	57 055968	1 235655	46
–din care cărți	39 810548	1 192787	33

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Observăm că există o diferență semnificativă, de micșorare cu 67 de ani, între rata de înnoire a numărului total al colecțiilor pe suporturi fizice în anul 2023 *versus* anul 2022 – de la 113 ani la 46 de ani, factorul de impact pozitiv fiind creșterea semnificativă a numărului de achiziții în anul 2023. Totodată, s-a îmbunătățit și situația ratei de înnoire a cotei parte de cărți din totalul documentelor din colecții, timpul necesar fiind în anul 2023 de doar 33 de ani, comparativ cu indicatorul ratei de înnoire în anul 2022 micșorându-se cu 58 de ani. Acești indicatori sunt foarte excepționali, dar, ar fi de menționat, totuși, că obținerea lor este un rezultat al creșterii masive în anul 2023 a achizițiilor de manuale în bibliotecile școlare.

Rata medie de circulație/rotația colecțiilor

Gradul de utilizare a colecțiilor se reflectă în nivelul ratei de împrumut a documentelor, fapt ce influențează demonstrarea nivelului de adresabilitate și corespundere cerințelor informaționale ale utilizatorilor.

Tabelul nr. 13. Rata medie de circulație a colecțiilor SNB

Perioada de timp	Total documente pe suporturi fizice (u.m.)	Total împrumuturi (u.m.)	Rata medie de circulație a colecțiilor
2022		16.873.851	0,2
– din care în limba română	24.376.037	12.860.272	0,5
2023	57.055.968	17.466.159	0,3
– din care în limba română	23.841.251	12.761.302	0,5

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

În ceea ce privește rata medie de circulație a colecțiilor, observăm diferențe foarte mici între indicatori comparativi în perioadele de timp analizate: în anul 2023 doar cu 0,1 a crescut rotația colecțiilor conform totalului de împrumuturi. Împrumutul documentelor în limba română a rămas la aceeași rată de circulație – doar 0,5. Considerăm că motivul este evident – diversificarea și ascensiunea accesului deschis la informațiile necesare utilizatorilor.

Ar fi util pentru îmbunătățirea managementului colecțiilor ca bibliotecile să țină evidența datelor statistice necesare pentru utilizarea, în analiza și sinteza lor, a mai multor indicatori de performanță a colecțiilor, specificați în standardele de specialitate, cum ar fi: *Procentul de publicații academice deținute de instituție și stocate în Repozitorii instituționale sau tematice (B.1.1.5)*; *Procentul de colecție neutilizată (B.2.1.3)*; *Raportul între cheltuielile pentru achiziții și cheltuielile pentru personal (B.3.3.3)* etc. [5].

Concluzii și recomandări

În studiile de specialitate se menționează că în prezent, dar și în viitorul apropiat bibliotecile își amplifică și diversifică funcțiile de la rolul de păstrător și conservator al cărții/documentelor pe diferite suporturi fizice, la cel de centru cultural și de informare, grație serviciilor care depășesc sfera dominantă a lecturii propriu-zise. Scopul lor este de a dispune și utiliza cele mai recente tehnologii de comunicare pentru a putea reda cât mai exact și mai rapid informația cerută de utilizator, în pofida imensei cantități de resurse informaționale existente sub diverse forme, impunând ca acestea să fie alcătuite din zeci și sute de colecții de date electronice, aflate în bibliotecile electronice interconectate prin intermediul rețelelor electronice. Specialiștii în domeniu consideră că procesul de transformare a bibliotecii, de la cea tradițională la cea virtuală, se produce treptat, atingând următorii pași ai automatizării ei prin: crearea unor infrastructuri electronice care să integreze eficient colecțiile tradiționale în forma tipărită; cooperarea și colaborarea cu alte instituții similare și cu sectorul privat; negocieri cu producătorii și furnizorii de informație electronică, în vederea asigurării accesului la resursele electronice, prin cumpărarea unor softuri de bibliotecă ce permit conversia și prelucrarea noilor documente în formatele digitale; obligativitatea de stocare și prelucrare a informației electronice, în scopul facilitării accesului; nevoia imperioasă de arhivare a documentelor în forma electronică (cu toate particularitățile ce decurg de aici) și obligația de a asigura transferul în format electronic al unor documente solicitate de utilizatori [3].

Având în vedere că fiecare tip de bibliotecă din Sistemul Național de Biblioteci desfășoară anumite activități de dezvoltare a colecțiilor,

formulăm unele recomandări adresate bibliotecarilor în privința îmbunătățirii managementului colecțiilor aflate în custodia lor, contribuind la crearea unei situații mai favorabile pentru satisfacerea cerințelor informaționale ale utilizatorilor:

- diversificarea activităților de *advocacy* pentru a obține mai multe resurse pentru dezvoltarea colecțiilor și a dotării cu tehnologii noi a bibliotecilor SNB;

- promovarea comunicării colecțiilor prin evidențierea corelației dintre beneficiile utilizării colecțiilor de bibliotecă și rezultatele obținute de utilizatorii activi atât în cadrul studiilor școlare/universitare, cât și în formarea competențelor personale pe tot parcursul vieții, ce pot conduce la creșterea în cariera profesională etc.;

- dezvoltarea competențelor bibliotecarilor de a studia și elabora politici/strategii de organizare și dezvoltarea a colecțiilor în condiții de creștere a concurenței tehnologiilor de informare și comunicare (TIC).

În secolul XXI se afirmă tot mai mult procesul de democratizare a accesului la informație, iar bibliotecile se asociază acestui proces prin creșterea continuă a accesului la resursele informaționale pe care le dețin, fiind prezente indispensabile ale dezvoltării comunităților și îndeplinindu-și funcțiile patrimoniale, educative, științifice și culturale. Accesul la informație devine misiunea fundamentală a bibliotecilor și această derivă din funcția patrimonială, de capitalizare a cunoașterii umane [1].

În contextul analizei și sintezei datelor statistice din acest studiu, putem conchide că procesul de organizare și dezvoltare a colecțiilor Sistemului Național de Biblioteci se adaptează, pe parcurs, principiilor de continuitate, viabilitate, selectivitate, flexibilitate, adaptabilitate la climatul științific, social și cultural existent în momentul dat, anticipând viitorul bibliotecilor, de care trebuie să țină cont, pentru a se menține în ecosistemele culturale creative, deschise spre inovare.

Referințe bibliografice:

1. BACIU, Cristina. Biblioteca publică – abordare contemporană a misiunii sale patrimoniale. Biblosphere. Buletin informativ al ANBPR – Filiala ARGEȘ. 2021, nr. 2 (42) (apr. – iun.), p. 3. ISSN 2285-8733. Disponibil: https://www.bjarges.ro/www/wp-content/uploads/2021/07/Biblosphere_nr2_2021.pdf [accesat 2024-07-11].

2. CHERADI, Natalia. Aspecte tehnologice și organizatorice ale funcționării bibliotecii electronice. *Studia Universitatis. Seria „Științe sociale”*: Revistă științifică a USM. 2010, nr. 3, pp. 36-37. ISSN 1814-3199, E-ISSN 2345-1017. Disponibil: <https://social.studiamsu.md/wp-content/uploads/2010/01/05.-p.35-40.pdf> [accesat 2024-07-10].
3. FILIP, Diana. Biblioteca în era informatizării. *Bibliotheca Septentrionalis. Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare*. 2020, nr. 2, decembrie, pp. 10-12. ISSN 1221-3764. Disponibil: [https://www.bibliotecamm.ro/septentrionalis/revis-ta_bs_55\(2020\).pdf](https://www.bibliotecamm.ro/septentrionalis/revis-ta_bs_55(2020).pdf) [accesat 2024-07-04].
4. Indicatori de performanță (relaționali) pentru biblioteci: Ghid în sprijinul implementării SM ISO 1160:2016. Aprobă la 22 noiembrie 2016 de Institutul de Standardizare din Moldova. Elaborat: Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău, 2017. 33 p. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Ghid-Indicatori-de-performanta-2018.pdf> [accesat 2024-07-17].
5. INSTITUTUL DE STANDARTIZARE DIN MOLOVA. SM ISO 11620:2016, Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci. Aprobă 2016-11-22. Manuscris. Chișinău: ISM, 2016. 79 p.
6. RAHME, Nicoleta. Colecție, patrimoniu, bibliotecă: tripticul cunoașterii. In: *Biblioteconomia românească la început de secol XXI. Volum coordonat de Robert Coravu și Elena Tîrziman*. Constanța: ExPonto, 2013, pp. 81-86. ISBN 978-606-598-283-3.
7. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea bibliotecilor publice teritoriale în anul 2022. [online]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-07-04].
8. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea bibliotecilor publice în anul 2023. [online]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-07-04].
9. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2022. [online]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-07-04].
10. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2023. [online]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-07-04].
11. REGNEALĂ, Mircea. Principii de dezvoltare a colecțiilor. In: *Tratat de biblioteconomie. Vol. 2. Asociația Bibliotecarilor din România. Ediția 2-a, revăzută și adăugită*. București: Asociația Bibliotecarilor din România, 2022, pp. 123-127 ISBN 978-606-93535-9-2.

SERVICIILE DE BIBLIOTECĂ – PROMOTOARE ALE CUNOAȘTERII ȘI COEZIUNII SOCIALE

Ecaterina DMITRIC

ORCID 0000-0000-4080-0953

Rezumat: În contextul actual, bibliotecile din Republica Moldova devin tot mai accesibile prin diversificarea serviciilor, aliniindu-se la noile cerințe și necesități ale utilizatorilor. Tendințele actuale și varietatea serviciilor de bibliotecă au fost analizate prin prisma rapoartelor statistice privind activitatea bibliotecilor în anii 2022-2023 [5, 6]. Indicatorii statistici reflectați în lucrare specifică modul de utilizarea a serviciilor de bibliotecă, dinamica pentru perioada 2022-2023 și interesul manifestat de către utilizatori. Serviciile de bibliotecă contribuie la dezvoltarea comunităților prin promovarea culturii, educației și științei. De asemenea, instruirea utilizatorilor, atât formală, cât și nonformală ajută la dezvoltarea competențelor moderne și utilizarea eficientă a tehnologiei. Bibliotecile reprezintă un fundament în ceea ce privește construirea comunităților puternice, oferind servicii care sprijină dezvoltarea intelectuală, socială și tehnologică a cetățenilor; în raport cu direcțiile strategice de țară în conformitate cu SND „Moldova Europeană 2030”, Strategia de Transformare Digitală 2023-2030, dar și Agenda ONU 2030.

Cuvinte-cheie: servicii, ODD, dezvoltarea competențelor, utilizatori.

Abstract: In current situation libraries in the Republic of Moldova are becoming more accessible, by diversifying their services and aligning the new requirements and needs of users. In this article current trends and variety of library services are studied through the lens of statistical reports on library activity in the years 2022-2023 [5, 6]. Statistical indicators specify library services, their dynamics for reported period, and the interest shown by users. Library services contribute to development of communities by promotion of culture, education and science. Library users training, both formal and non-formal, advances modern skills and efficient utilization of technology. Libraries provide a foundation in terms of building strong communities and offering services to support the intellectual, social and technological development of community. It strongly relates to the country's strategic direction in accordance with the National Development Strategy “European Moldova 2030”, Digital Transformation Strategy 2023-2030, and the UN 2030 Agenda (SDGs).

Keywords: services, SDGs, skills development, users.

În condițiile actuale bibliotecile devin mai accesibile prin diversificarea serviciilor de bibliotecă, aliniate la cerințele actuale și necesitățile în continuă schimbare ale utilizatorilor. Schimbările tehnologice au loc într-un ritm accelerat și influența acestora determină modalitatea profesioniștilor în domeniu de a se adapta și a face față cerințelor actuale. Bibliotecile se adaptează rapid la provocările lumii contemporane, la diversificarea tipurilor de documente și a suporturilor de documente, la concurența mass-media, la cerințele educației, la schimbările de mentalitate a societății. Toate acestea contribuie la competitivitatea bibliotecii ca actor al comunității prin care oferă acces la informații, cunoaștere și dezvoltare.

Organizarea serviciilor de bibliotecă are loc în conformitate cu *Legea cu privire la biblioteci nr. 160* din 20 iulie 2017, cu modificările ulterioare din 2023. De asemenea, *Regulamentul de prestare a serviciilor de bibliotecile publice*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 24 din 22.01.2020, specifică categoriile de servicii în conformitate cu tendințele și necesitățile actuale.

Prioritatea anului profesional 2022 a fost „Anul consolidării relațiilor dintre bibliotecă și comunitate”, prin care a fost accentuat rolul bibliotecilor în ajustarea serviciilor bibliotecare agendei ONU 2030: dezvoltarea capacităților, biblioteca ca garant al memoriei locale. De asemenea asigurarea accesului deschis a fost reliefat prin inițiativa „Implementarea recomandărilor UNESCO privind Știința Deschisă”. Bibliotecile din Republica Moldova au fost orientate spre susținerea comunităților în vederea reformelor, modernizării europene și a consolidării rezilienței în fața provocărilor cu care acestea se confruntă. Conform anului profesional 2023, efortul bibliotecilor a constat în susținerea incluziunii digitale, sociale și culturale a membrilor comunității. În acest sens, activitatea bibliotecilor a fost centrată să fie sustenabilă prin serviciile pe care le oferă; să asigure spații sociale și de lucru în comun flexibile, să fie vizibile în mediul online, să gestioneze rațional bugetul și să ofere soluții bazate pe tehnologii.

În linii generale, varietatea serviciilor prestate de bibliotecile de la noi din țară sunt reflectate statistic în *Formularul 6c* anual privind activitatea bibliotecilor. Serviciile de bibliotecă au un caracter permanent,

nu unul static, deoarece depind de evoluția tehnologiilor și de cererile de pe piață. În *Tabelul nr. 1. Servicii, produse de bibliotecă* sunt specificați indicatorii statistici pentru anii 2022-2023.

Tabelul nr. 1. Servicii, produse de bibliotecă

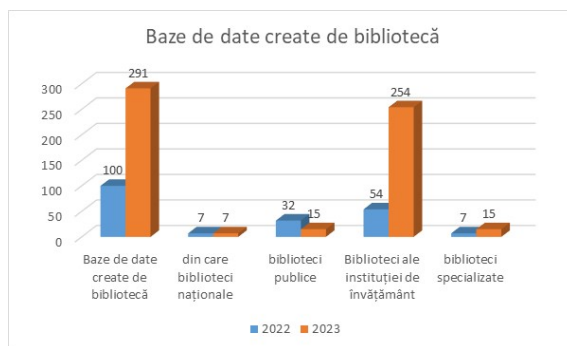
Servicii, produse	2022	2023	Variabila	Variabila %
Baze de date achiziționate de bibliotecă	604	433	-171	-39,5
Baze de date create de bibliotecă	100	291	+191	+65,6
Nr. de împrumuturi	16.873.851	17.466.159	+592.308	+3,4
– în limba română	12.860.272	12.761.302	-98.970	-0,8
Nr. de vizitatori pe website-ul bibliotecii	1.903.259	3.419.849	+1.516.590	+44,3
Nr. de vizitatori pe blogul bibliotecii	798.305	870.874	+72.569	+8,3
Nr. de vizite pe website-ul bibliotecii	3.015.209	4.782.115	+1.766.906	+36,9
Nr. de vizite pe blogul bibliotecii	1.217.544	1.373.488	+155.944	+11,4
Nr. de abonați/urmăritori pe conturile bibliotecii de pe rețelele sociale	726.620	748.060	+21.440	+2,9
Nr. vizite (accesări) pe conturile bibliotecii de pe rețelele sociale	6.719.595	8.273.096	+1.553.501	+18,8
Nr. documente electronice furnizate online (de ex., e-mail)	83.804	58.785	-25.019	-42,6
Nr. biblioteci conectate la internet	932	1.998	+66	+3,3
Nr. total de calculatoare	7846	8256	+410	+5,0
– din care conectate la internet	7189	7733	+544	+7,0
Nr. tablete PC	847	915	+68	+7,4
Nr. imprimante pentru utilizatori	706	783	+77	+9,8
Nr. scanere pentru utilizatori	106	136	+30	+22,1

Nr. dispozitivelor de citire a cărților electronice (<i>eBook reader</i>) pentru utilizatori	41	51	+10	+19,6
Nr. cataloage electronice cu acces online	20	18	-2	-11,1
Nr. cataloage electronice cu acces local	37	33	-4	-12,1
Nr. website-uri	39	31	-8	-25,8
Nr. bloguri bibliotecii	150	140	-10	-7,1
Nr. conturi bibliotecii pe rețele sociale	1.380	1375	-5	-0,4

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [5, 6].

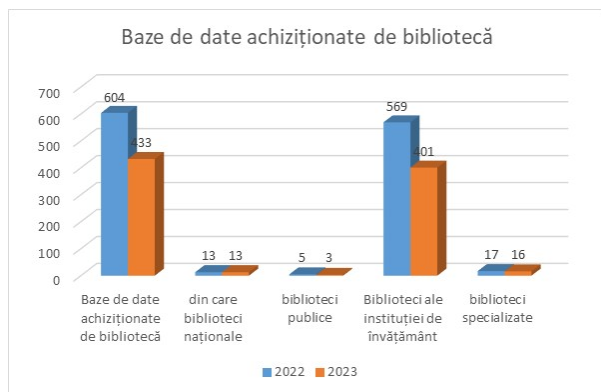
În baza indicatorilor privind serviciile și produsele de bibliotecă, se constată creșterea numărului de baze de date create de bibliotecă față de anul 2022, fapt care scoate în evidență capacitatea și competențele digitale ale personalului de bibliotecă la modalitatea de adaptare în contextul actual. Insuficiența resurselor financiare în bibliotecii afectează posibilitatea bibliotecilor de a achiziționa baze de date. În acest sens, numărul de baze de date achiziționate a scăzut semnificativ față de anul 2022, cu -39,5%. Este necesar să specificăm că liderii conform tipurilor de bibliotecii în deținerea bazelor de date reprezintă bibliotecii ale instituției de învățământ. Această situație o putem constata în *Diagramele nr. 1 și nr. 2*.

Diagrama nr. 1. Baze de date create de bibliotecă



Sursa: Elaborată în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [5, 6].

Diagrama nr. 2. Baze de date achiziționate de bibliotecă



Sursa: Elaborată în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [5, 6].

Împrumutul de carte reprezintă un serviciu de bază și actual prin tradiție. Conform rapoartelor statistice anuale pentru anii 2022 și 2023 [5, 6] se constată scăderea numărului de împrumuturi în limba de stat -0,8%.

Datorită utilizării serviciilor de la distanță se constată o creștere semnificativă a numărului de vizitatori pe website-urile bibliotecilor +44,3% și pe blogurile bibliotecilor +8,3%, precum și a numărului de vizite virtuale pe website-urilor de bibliotecă +36,9% și pe blogurile bibliotecilor +11,4%. De asemenea, se observă o creștere a numărului de abonați/urmăritori pe conturile bibliotecii de pe rețelele sociale +2,9% și a numărului de vizite (accesări) pe conturile bibliotecii de pe rețelele sociale +18,8%.

Serviciul de furnizare a documentelor electronice este mai puțin utilizat în 2023 în comparație cu anul 2022. Astfel numărul de documente electronice furnizate online a scăzut cu -42,6%. Acest fapt poate fi explicat prin modalitatea de manifestare a utilizatorilor în timpul pandemiei și solicitarea acestui serviciu a fost solicitat la maximum. Însă după revenirea la normalitate acest serviciu a devenit mai puțin solicitat. Aceasta denotă faptul că este necesar de a fi promovate atât colecțiile digitale deținute de bibliotecă, cât și colecțiile în acces deschis.

Accesul la echipamentul tehnic al bibliotecii reprezintă servicii utile

în contextul actual. În acest sens, este necesar ca bibliotecile să fie dotate cu calculatoare. Se constată că numărul total de calculatoare a crescut cu +5,0% și cel de tablete PC cu +7,4% în anul 2023. De asemenea, o tendință ascendentă se constată a numărului de imprimante pentru utilizatori cu +9,8% și cel de scanere pentru utilizatori cu +22,1%. Se observă o ușoară creștere a numărului de dispozitive de citire a cărților electronice (*eBook reader*) pentru utilizatori +19,6%.

Numărul de cataloage cu acces online și local, dar și numărul de website-uri, bloguri și conturi de rețele sociale este în descreștere, fapt care se explică prin factorii economici, căci e necesară implicarea resurselor de întreținere a softurilor de bibliotecă, dar și prin lipsa factorului uman cu competențe digitale avansate.

În general, se constată o creștere semnificativă a serviciilor și produselor de bibliotecă în anul 2023, în comparație cu anul 2022. Acest lucru ar putea fi explicat prin faptul că internetul și tehnologia au devenit mai accesibile pentru utilizatori, iar bibliotecile își dezvoltă servicii online. Scăderea numărului de documente electronice furnizate online impune abordarea mai eficientă a resurselor în scop de promovare, existând concurență pe piața de produse și servicii digitale.

Unul din rolul bibliotecilor constă în crearea comunității dezvoltate, puternice și progresiste. Activitățile culturale, educaționale sau științifice organizate în biblioteci sporesc promovarea culturii, educației și științei și contribuie la consolidarea comunităților. Acestea dezvoltă spiritul civic al comunităților și oferă oportunități de manifestare și socializare a membrilor comunității. Activitățile culturale includ întâlniri cu scriitorii, spectacole, lecturi publice, expoziții tematice, ateliere de creație. Activitățile educaționale contribuie la dezvoltarea abilităților intelectuale ale utilizatorilor. De asemenea, activitățile științifice care includ simpozioane, mese rotunde, webinare etc. sporește capacitatea intelectuală a membrilor comunităților, prin încurajarea inovării și a aplicării ideilor în practică.

Indicatorii statistici privind activitățile culturale, educaționale, științifice pentru anii 2022-2023 sunt prezentați în *Tabelul nr. 2*.

Tabelul nr. 2. Activități (culturale, educaționale, științifice)

	2022	2023	Variabila	Variabila %
Nr. de activități (educaționale, culturale, științifice)	87.892	97.799	+9.907	+10,1
– dintre care pentru copii până la 16 ani	60.374	69.055	+8.681	+12,6
– dintre care numărul de expoziții	40.254	47300	+7.046	+14,9
– dintre care pentru copii până la 16 ani	28.351	32482	+4.131	+12,7
Nr. de participanți la activități culturale, științ., de socializare ș.a.	1.031.514	1.225.173	+193.659	+15,8

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [5, 6].

Toți indicatorii statistici reliefați în tabel sunt în creștere în comparație cu anul 2022. Numărul de activități culturale a crescut cu +10,1, inclusiv activități pentru copii până la 16 ani +12,6%. De asemenea, se observă o tendință ascendentă a numărului de expoziții +14,9%. Numărul participanților la activitățile culturale a crescut cu +15,8% față de anul 2022, ceea ce denotă un interes manifestat al utilizatorilor pentru activitățile culturale. Această tendință se manifestă prin faptul că bibliotecile oferă o gamă mai diversificată și accesibilă de activități pentru diferite grupuri de vârstă și interese.

Bibliotecile oferă o gamă variată de servicii gratuite pentru a satisface necesitățile de informare, comunicare, instruire, dezvoltare ale utilizatorilor, dar și ale tuturor membrilor comunității, axându-se asupra formării competențelor și abilităților necesare. Spre deosebire de alte servicii de bibliotecă, care sunt oferite utilizatorilor (de exemplu, împrumut de documente, consultare de documente, servicii de referință, acces la internet, imprimare etc.), serviciul de dezvoltare a competențelor utilizatorilor are un grup-țintă concret, un scop bine definit, răspunde unor nevoi specifice, urmărește formarea competențelor moderne, este prestat regulat și sistemic, cu o anumită periodicitate [1].

Astfel, instruirea utilizatorilor are scopul de a forma competențe și deprinderi ale utilizatorilor. Astfel în biblioteci sunt organizate instruirii nonformale ale utilizatorilor și instruirii formale inclusiv în colaborare cu alte instituții autorizate/acreditate. În *Tabelul nr. 3* sunt prezentați indicatorii statistici și dinamica între anii 2022-2023.

Tabelul nr. 3. Instruirea utilizatorilor

	2022	2023	Varia- bila	Variabila %
<i>Instruirea nonformală a utilizatorilor</i>				
Nr. de activități de instruire nonformală a utilizatorilor	36.232	37.800	+1.658	+4,4
– din care copii până la 16 ani	20.450	25.131	+4.681	+18,6
Nr. de ore academice de instruire nonformală a utilizatorilor	67.820	66.658	-1.162	-1,7
– din care copii până la 16 ani	39.663	44.749	+5.086	+11,4
Nr. total de participanți	270.652	317.256	+46.604	+14,7
– din care copii până la 16 ani	146.315	206.632	+60.317	+29,2
<i>Instruirea formală a utilizatorilor, inclusiv în colaborare cu alte instituții autorizate/acreditate</i>				
Nr. de activități de instruire formală a utilizatorilor	46	88	+42	+47,7
– din care copii până la 16 ani	0	47	+47	+100
Nr. de ore academice de instruire formală a utilizatorilor	118	174	+56	+32,2
– din care copii până la 16 ani	0	47	+47	+100
Nr. total de participanți	556	753	+197	+26,2
– din care copii până la 16 ani	112	84	-28	-33,3

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [5, 6].

Indicatorii prezentați în *Tabelul nr. 3* reprezintă o creștere a instruirii nonformale ale utilizatorilor în anul 2023 față de anul 2022. Tendința ascendentă vizează atât numărul de activități și ore academice, cât și

numărul total de participanți. Acest fapt denotă un interes sporit al publicului pentru activitățile nonformale de instruire, cum ar fi cursuri, ateliere, seminare etc. care sunt organizate în incinta bibliotecii, dar și în formatul online.

În vederea instruirii formale, numărul de activități și ore academice manifestă o tendință ascendentă în anul 2023 față de anul 2022.

Instruirea utilizatorilor ajuta la îmbunătățirea abilităților utilizatorilor de a naviga online, de a găsi informații relevante și de a utiliza tehnologia în mod eficient și responsabil. De asemenea, contribuie la promovarea valorilor civice, facilitarea accesului la serviciile de bibliotecă și încurajarea utilizării lor în scopuri educative, de cercetare și de dezvoltare personală.

Prin serviciile oferite, biblioteca creează un mediu benefic în care indivizii sunt stimulați să-și dezvolte capacitățile intelectuale, tehnologice, sociale și civice. Un aspect important și una din prioritățile profesionale ale domeniului biblioteconomic, reprezintă implementarea Agendei ONU 2030 care vizează cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă. Astfel, bibliotecile sunt orientate la implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, care este fundamentată pe 10 obiective strategice ce vizează și ODD 2030. Aceste obiective sunt utilizate pentru măsurarea calității vieții la nivelul Uniunii Europene și vizează următoarele aspecte: creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților; îmbunătățirea condițiilor de trai; garantarea educației relevante și de calitate pe tot parcursul vieții; ridicarea nivelului de cultură; îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mintală a populației; sistem de protecție socială solid și incluziv; guvernare eficientă, incluzivă și transparentă; justiție echitabilă, incoruptibilă și independentă; societate pașnică și sigură; mediu sănătos. SND „Moldova Europeană 2030” este fundamentată pe o abordare holistică, în care omul este considerat beneficiarul central al dezvoltării, și nu doar o resursă. Aceasta include aspecte ale calității vieții, precum educația, sănătatea, condițiile de trai, drepturile omului și încrederea în guvernare.

Conform rapoartelor statistice pentru anii 2022-2023, serviciile ajustate la ODD 2030 reprezintă interes pentru utilizatori. Totodată bibliotecile implementează proiecte comunitare, dezvoltă parteneriate,

facilitând accesul la informație și resurse, contribuie la dezvoltarea competențelor, oferă spații de întâlnire sigure și comode, acces la TIC. Astfel, promovarea ODD 2030 în activitatea bibliotecilor este manifestată printr-o tendință ascendentă, în care numărul de activități și numărul de participanți este în creștere în anul 2023 față de anul 2022. Indicatorii statistici privind promovarea ODD 2030 sunt prezentați în *Tabelul nr. 4.*

Tabelul nr. 4. Activități privind promovarea ODD 2030

	2022	2023	Variabila	Variabila %
Nr. activități	22675	22857	+182	+0,8
Nr. participanți	221482	519949	+298467	+57,4

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [5, 6]

O evaluare estimativă în vederea implementării ODD 2030 în cadrul serviciilor de bibliotecă poate fi realizată în baza raportării serviciilor în sistemul online de raportare 6c (<http://6c.bnrm.md/ro/login>). Întrucât, un serviciu implementat poate reflecta mai multe ODD-uri, datele din sistem oferă o viziune asupra dinamicii ODD-urilor și posibilitatea de acoperire a tuturor obiectivelor.

Accesul la informații este esențial pentru realizarea educației pentru toți. Conform sistemului online de raportare, cele mai multe servicii au fost ajustate la Obiectivul 4. Educație de calitate. Astfel, accesul la informație este realizat prin oferirea surselor veridice de către biblioteci, al cărui scop fiind dezvoltarea gândirii critice a utilizatorilor, precum și alfabetizarea media, care permite utilizatorilor să evalueze informația și să distingă adevărul față de informațiile de propagandă și manipulare. De asemenea, cultura lecturii este un aspect pe care se pune accent atunci când se conceptualizează un serviciu de bibliotecă, astfel educația prin lectură dezvoltă imaginația, creativitatea utilizatorilor și contribuie la formarea personalității.

Obiectivul 3. Sănătate și stare de bine se poziționează pe locul 2 după educație în ceea ce privește serviciile de bibliotecă oferite cetățenilor din Republica Moldova. Scopul acestui obiectiv se referă la asigurarea

unei vieți sănătoase și promovarea sănătății pentru toate categoriile de vârstă. În acest sens, bibliotecile oferă acces liber la informații despre sănătate și bunăstare în bibliotecile publice, pentru a ajuta indivizii și familiile să se mențină sănătoși. De asemenea, bibliotecile oferă acces la cercetările medicale în scopul susținerii educației și îmbunătățirii practicilor medicale pentru furnizorii de servicii medicale.

Alte obiective mai vizibile implementate prin intermediul serviciilor de bibliotecă se evidențiază Obiectivul 5. Egalitate și gen, Obiectivul 9. Industrie, inovație și infrastructură, Obiectivul 1. Fără sărăcie și alte obiective. Acest fapt se datorează faptului că bibliotecile participă activ în proiecte locale, naționale, internaționale. Proiecte cunoscute la nivel național reprezintă „Ajutor la contor”, „Alfabetizare informațională și media”, care contribuie la sporirea imaginii bibliotecii și bibliotecarului în societate.

Concluzii

Accesul la informație permite cetățenilor să ia decizii corecte, care le pot îmbunătăți calitatea vieții. Comunitățile care beneficiază de serviciile bibliotecilor sunt informate și dețin competențe de dezvoltare personală, antreprenorială, digitală etc. Aceasta contribuie la contracararea sărăciei și inegalității și la susținerea educației de calitate și sprijină bunăstarea cetățenilor. Bibliotecile sunt facilitatori în vederea accesului la bazele de date care sprijină cercetarea și accesul public la informații despre schimbările climatice, sănătate și alte aspecte, sprijinind toate ODD.

Calitatea serviciilor centrate pe dezvoltarea personalității utilizatorilor și pe construirea comunităților este una fundamentală și vizează următoarele aspecte:

- organizarea activităților interesante, atractive și creative;
- abordarea individuală a fiecărui utilizator axat pe dezvoltarea personalității;
- formarea de competențe și deprinderi practice;
- cunoașterea necesităților utilizatorilor (realizarea sondajelor, studiilor de măsurarea a impactului, pentru a înțelege nevoile și preferințele utilizatorilor și pentru adaptarea permanentă a serviciilor);
- spații amenajate și confortabile;

- adaptarea serviciilor la mediul și cerințele sec. XXI;
- implicarea în parteneriate și proiecte comunitare.

Conform rezultatelor prezentate pentru perioada 2022-2023 este necesar de a atrage atenția asupra unor recomandări:

- diversificarea serviciilor de bibliotecă pentru public, în special pentru copii și tineret;

- inovarea și utilizarea tehnologiei moderne în serviciile de bibliotecă;
- dezvoltarea activităților nonformale, cum ar fi cursuri, ateliere și seminare;

- creșterea numărului de biblioteci conectate la internet;
- creșterea numărului de calculatoare și tablete PC conectate la internet în biblioteci;

- utilizarea social media pentru a promova serviciile de bibliotecă și pentru conexiuni cu utilizatorii;

- creșterea numărului de vizitatori pe site-ul web al bibliotecii și blogul bibliotecii;

- crearea unei prezențe online active prin elaborarea unui blog de bibliotecă, crearea profilurilor instituționale pe canalul de Youtube, Instagram și Tik-tok;

- administrarea și actualizarea permanentă a paginilor de Facebook, Instagram și alte platforme populare, pentru a avea o interacțiune cu utilizatorii, a promova evenimente, servicii și a partaja conținut digital;

- organizarea de evenimente și activități comunitare, promovarea memoriei locale prin implicarea comunității;

- creșterea numărului de documente electronice furnizate online;

- dezvoltarea cataloagelor electronice cu acces online;

- dezvoltarea programului de instruire formală pentru copii și tineret;

- creșterea numărului total de participanți la instruirile nonformale;

- utilizarea dispozitivelor de citire a cărților electronice (*eBook reader*) pentru utilizatori;

- dezvoltarea activităților pentru promovarea ODD 2030;

- creșterea numărului total de participanți la activitățile privind promovarea ODD 2030;

- creșterea numărului de abonați/urmăritori pe conturile bibliotecii de pe social media;

- creșterea numărului de vizite (accesări) pe conturile bibliotecii de pe rețelele sociale;
- orientarea spre crearea bibliotecilor digitale;
- utilizarea tehnologiilor pentru a facilita accesul la serviciile de bibliotecă, cum ar fi site-uri web mobile și aplicații mobile;
- utilizarea tehnologiilor avansate, cum ar fi realitatea augmentată (AR), codurile QR, și a facilita accesul la informații prin identificarea bazelor de date în acces deschis.

Referințe bibliografice:

1. DMITRIC, Ecaterina. Diversificarea și personalizarea serviciilor de bibliotecă în sprijinul comunității. In: Consolidarea relațiilor între bibliotecă și comunitate: Ghid metodologic, pp. 26-32. ISBN 978-9975-119-54-2 [accesat 2024-08-07].
2. DMITRIC, Ecaterina. ODD-urile ca bază pentru noi proiecte comunitare. In: O bibliotecă pentru oraș. O bibliotecă pentru fiecare : Materialele Conferinței Aniversare a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, 145 de ani de la fondare (19-21 octombrie 2022). – Chișinău : BM „B. P. Hasdeu”, 2023, pp. 94-104
3. Legea cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017 Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/a/Lege-cu-privire-la-biblioteci.pdf> [accesat 2024-08-07].
4. Manifestul Bibliotecii Publice IFLA-UNESCO 2023. Disponibil: <http://bnrm.md/files/accesDedicat/IFLA-ESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf> [accesat 2024-08-07].
5. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2022. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-07-04].
6. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2023. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-07-04].
7. Regulament privind serviciile prestate de bibliotecile publice. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120175&lang=ro [accesat 2024-08-07].
8. Sustainable Development Goals and Libraries. First European Report. EBLIDA, 2020. Disponibil: <https://www.eblida.org/Documents/EBLIDA-Report-SDGs-and-their-implementation-in-European-libraries.pdf> [accesat 2024-08-07].

ACCESUL ȘI UTILIZAREA BIBLIOTECILOR DIN CADRUL SISTEMULUI NAȚIONAL. PERFORMANȚĂ ȘI IMPACT

Tatiana LEVINȚA

ORCID 009-0000-3771-6705

Rezumat: În acest articol autorul face o analiză a datelor statistice de bibliotecă ce reflectă utilizarea bibliotecilor SNB din Moldova în anii 2022-2023. Tabelele și diagramele oferă date concrete, subliniind dinamica următorilor indicatori statistici și de performanță: utilizatori, împrumuturi, intrări, vizite și vizitatori. Este subliniată importanța monitorizării, colectării și prelucrării sistematice a datelor statistice, care permit evaluarea performanței și a impactului acesteia, oferă o imagine clară asupra modului în care biblioteca își îndeplinește misiunea și răspunde nevoilor comunității.

Cuvinte-cheie: cercetarea statistică, statistica de bibliotecă, indicatori de performanță, utilizarea bibliotecii, Sistemul Național de Biblioteci.

Abstract: This article presents an analysis of statistical library data that reflects the use of libraries from the National Librarianship System of Moldova in the years 2022-2023. Tables and charts provide exact information and highlight the dynamics of the following statistical and performance indicators: users, loans, entries, visits and visitors. The author emphasizes the importance of the systematic monitoring, collection and processing of statistical metrics that allow the evaluation of performance and impact. Data provides a bright picture of the library fulfilling its mission and responding to the community needs.

Keywords: statistical research, library statistics, performance indicators, library use, National Librarianship System.

Bibliotecile sunt instituții esențiale în societate, oferind acces la o gamă largă de resurse și servicii pentru dezvoltarea personală, educațională și profesională a comunității. În contextul modernizării, acestea trebuie să demonstreze valoarea prin evaluarea impactului asupra societății, evidențiată prin statistici de utilizare, studii, parteneriate și colaborări. Bibliotecile depun eforturi considerabile în colectarea și prelucrarea datelor statistice printr-un proces bine organizat, ce include monitorizarea zilnică și elaborarea de rapoarte statistice lunare și anuale, conform Formularului nr. 6-c „Cercetare statistică anuală. Activitatea bibliotecilor” și standardului internațional SM ISO 2789:2015 [3].

Odată cu apariția tehnologiilor informaționale gestionarea activității bibliotecii a devenit mai ușoară și mai transparentă, s-a schimbat modul de monitorizare și analiză a statisticilor de bibliotecă, transformând aceste procese în unele automatizate, ceea ce a dus la reducerea semnificativă a erorilor și la creșterea considerabilă a eficienței rezultatelor obținute.

Numărul de utilizatori activi, numărul de intrări, de vizitatori și vizite, de împrumuturi de documente, de colaborări și parteneriate în orice perioadă a dezvoltării bibliotecii au fost și sunt indicatori esențiali, care permit evaluarea performanței și impactului acesteia, oferă o imagine clară asupra modului în care biblioteca își îndeplinește misiunea și răspunde nevoilor comunității.

Dinamica utilizatorilor activi

Obiectivul principal al activității oricărei biblioteci moderne este, fără îndoială, „utilizatorul, persoană fizică sau juridică, înscrisă la bibliotecă și care folosește resursele informaționale, serviciile și facilitățile acesteia, atât în interiorul localului, cât și în afara acestuia” [3]. Orientarea către utilizator implică ajustarea continuă a serviciilor, resurselor și activităților bibliotecii, astfel încât acestea să răspundă cât mai bine nevoilor și așteptărilor acestuia.

În tabelele ce urmează sunt prezentate datele statistice pentru anii 2022-2023, care ne oferă un tablou real a numărului de utilizatori activi din Sistemul Național de Biblioteci (SNB) din Republica Moldova, variațiile acestora pentru ultimii doi ani, precum și distribuția lor după vârstă și gen.

Tabelul nr. 1. *Dinamica utilizatorilor activi/după tipuri de biblioteci, SNB, (mii)*

Anul	Total SNB	Biblioteci naționale	Biblioteci publice	Biblioteci din învățământ	Biblioteci speciali- zate
2022	1143,4	16,6	653,8	461,9	11,0
2023	1150,9	19,0	659,6	463,8	8,4
Variabila	+ 7,5	+ 2,4	+ 5,8	+ 1,9	-2,6
Variabila %	+ 0,7 %	+ 12,5 %	+ 1%	+ 0,4 %	-31%

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [7, 8].

În anul 2023, serviciile bibliotecilor din Republica Moldova au fost utilizate de 1150,9 mii de persoane, ce reprezintă 45,8% din populația țării. Dinamica utilizatorilor pentru anul 2023, comparativ cu anul 2022, indică o creștere de 7,5 mii de utilizatori (0,7%). În același an a crescut cu 12,5 % numărul de utilizatori în bibliotecile naționale. Bibliotecile publice și cele din învățământ au arătat și ele o dinamică în creștere cu variația de + 0,4% și respectiv + 1% a numărului de utilizatori. Bibliotecile specializate au înregistrat o scădere evidentă de minus 31%. Această diminuare se explică prin restructurările efectuate în acest sector de biblioteci.

**Tabelul nr. 2. Dinamica utilizatorilor activi/
după vârstă și gen, SNB, (mii)**

Anul	Utilizatori conform vârstei					Utilizatori după gen	
	Total SNB	copii până la 16 ani	tineri 17-34 ani	adulți 35-64 ani	vârstnici după 65 ani	femei	bărbați
2022	1.143,4	620,7	260,7	189,9	72	667,8	475,7
2023	1.150,9	649,6	259,2	172,8	68,8	673,2	477,7
Variabila 2022/2023	+ 7,5	+ 28,9	- 1,5	- 17,1	- 3,2	+ 5,5	+ 2
Variabila %	+ 0,7%	+ 4,6 %	- 0,6%	- 9,0%	- 4,6%	+ 0,8%	+ 0,4%

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Din tabel rezultă următoarele: mai mult de jumătate din totalul utilizatorilor constituie copiii cu vârsta până la 16 ani, numărul cărora prevalează în toate tipurile de biblioteci cu excepția celor specializate. Aceste date demonstrează că creșterea generală a numărului de utilizatori pe SNB în perioada analizată se datorează în special copiilor până la 16 ani, consolidând astfel rolul acestora ca public prioritar, ce reprezintă grupul-țintă pentru biblioteci.

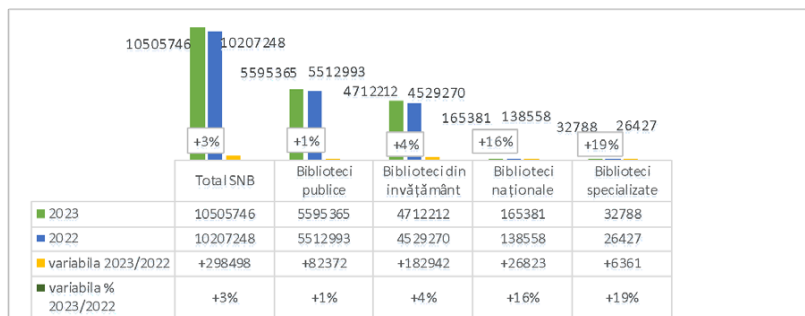
Conform distribuției utilizatorilor după gen, în anul 2023, femeile, în număr de 673,2 mii, au reprezentat peste 58, % din totalul utilizatorilor activi pe SNB, iar bărbații, fiind în număr 477,7 mii, au reprezentat 42 %,

respectiv cu 18% mai puțini decât femeile. Raportul dat, cu mici diferențe, a fost și în anii 2019; 2020; 2021; 2022 [7, 8, 9, 10], explicația constând în faptul că femeile sunt mai implicate decât bărbații în educarea și creșterea copiilor, în dezvoltarea personală și profesională, ceea ce presupune o utilizare mai eficientă a serviciilor de bibliotecă.

Dinamica intrărilor

Numărul de intrări (frecvența vizitelor persoanelor fizice) „este un indicator al accesibilității și popularității bibliotecii în comunitate”, care indică nivelul de activitate și „nivelul de utilizare a resurselor bibliotecii” [2]. Acest indicator poate varia în funcție de mai mulți factori, inclusiv tipul bibliotecii (națională, publică, din învățământ, specializată), locația acesteia, serviciile oferite, perioada anului etc. În bibliotecile publice poate exista o creștere a numărului de intrări în timpul verii, când sunt organizate programe pentru copii și adolescenți. În bibliotecile din învățământ, traficul crește în perioadele de examene și scade în vacanțe. Programul de funcționare extins al bibliotecilor de asemenea poate influența numărul de intrări. Accesul la resurse electronice, organizarea de evenimente culturale, cum ar fi lansări de carte, cluburi de lectură, ateliere și alte activități culturale și educaționale, pot contribui semnificativ la creșterea numărului de intrări și promovarea activă a acestora prin diverse canale de socializare, site-uri web, afișe etc.

Diagrama nr. 1. Dinamica intrărilor după tipuri de biblioteci SNB



Sursa: Elaborată în baza rapoartelor statistice 2023, 2022 [9, 10].

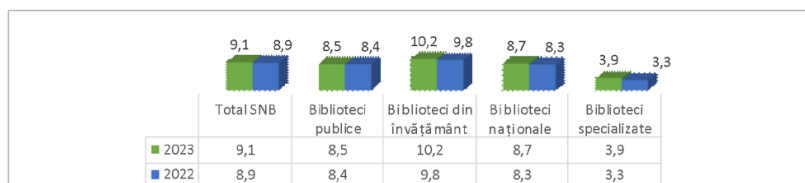
Conform datelor expuse în diagrama dată, bazate pe statistice oficiale, numărul total de intrări în anul 2023 a crescut cu 3% față de anul 2022. Deși bibliotecile nu au atins încă numărul de intrări din perioada prepandemică (13.294,4 mii de intrări în 2019, cu 21% mai multe decât în 2023), se observă totuși o dinamică pozitivă în întregul sistem de biblioteci în ultimii trei ani. O creștere a intrărilor cu 19% și respectiv cu 16% au arătat bibliotecile specializate și cele naționale, instituțiile de învățământ – cu 4%. Aceasta înseamnă că utilizatorii revin treptat la bibliotecă, subliniind importanța reevaluărilor și modernizărilor serviciilor și activităților efectuate de bibliotecari.

Dinamica intrărilor per utilizator activ.

„Adevărata valoare a bibliotecii se vede atunci când utilizatorii de o singură dată devin utilizatori activi ai bibliotecii și vizitează biblioteca de mai multe ori. Indicatorul de performanță utilizat în acest caz este numărul de intrări per utilizator activ” [2].

Calculul intrărilor per utilizator activ se efectuează prin împărțirea numărului total de intrări la numărul de utilizatori într-o perioadă concretă.

Diagrama nr. 2. Dinamica intrărilor per utilizator activ SNB



Sursa: Elaborată în baza rapoartelor statistice 2023, 2022 [9, 10].

Efectuând analiza comparativă a acestui indicator pentru ultimii doi ani în SNB, observăm o ușoară creștere a numărului de intrări per utilizator activ – de la 8,9 în 2022 la 9,1 în 2023. Aceasta ne sugerează că interesul pentru lectură fizică se menține și chiar crește, ceea ce este foarte important într-o perioadă în care viața devine tot mai tehnologizată și digitalizată. Într-o eră în care majoritatea activităților zilnice se mută online, păstrarea interesului pentru lecturile tradiționale este un fapt îmbucurător pentru bibliotecari.

Dinamica împrumuturilor

„Împrumut se consideră transmiterea directă sau furnizarea către utilizator a unui document” (standardul SM / ISO 2789:2015) [4].

Împrumutul de documente în biblioteci este unul dintre indicatorii-cheie, care oferă o imagine clară asupra tendințelor în preferințele utilizatorilor, evidențiind tipurile de documente cel mai frecvent împrumutate (cărți, reviste, materiale audiovizuale), împrumuturile în funcție de conținut precum și limbă.

Tabelul nr. 3. Dinamica împrumuturilor, SNB, (mii)

	Total SNB	Biblioteci naționale	Biblioteci publice	Biblioteci din învățământ	Biblioteci speciali- zate
Anul 2022:	16873,9	396,4	8212,0	7794,8	470,6
– inclusiv l. română	76 %	58 %	74 %	83 %	17 %
Anul 2023:	17466,2	486,2	7982,2	8541,3	456,4
– inclusiv l. română	73 %	57%	75 %	75 %	13%
Variabila 2022 / 2023 :	+592,3	+89,8	-229,8	+746,5	-14,2
– inclusiv l. română	-99,0	+47,4	-83,0	-41,7	-21,6
Variabila 2022 / 2023 %	+3,4%	+18,5%	-2,9%	+8,7%	-3,1%
– inclusiv l. română %	-0,8%	+17,1%	-1,4%	-0,6%	-36,0%

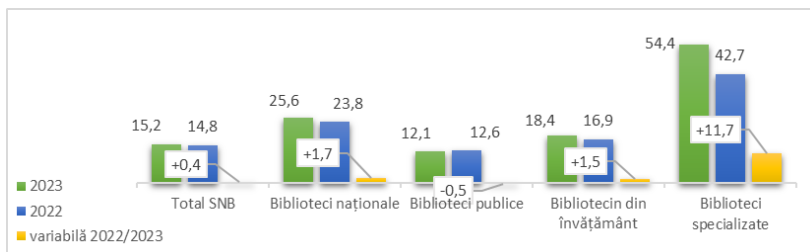
Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Analiza datelor ce reflectă dinamica împrumuturilor în SNB demonstrează o creștere de 3,4% în anul 2023 față de anul precedent. Cel mai mult a crescut numărul de documente împrumutate în bibliotecile naționale (+18,5%) și în bibliotecile din învățământ (+ 8,7%). Bibliotecile publice și cele specializate raportează o diminuare de (-) 2,9 % și, respectiv (-) 3,1%. Scăderea numărului de împrumuturi în aceste biblioteci ar putea indica nevoia de reevaluare a strategiilor de atragere a utilizatorilor și de actualizare a colecțiilor. Totodată, este necesar să scoatem în evidență un indicator important al interesului utilizatorilor – *împrumutul de documente în limba română*, care în anul 2023 a scăzut cu 0,8% față de anul 2022. Singura categorie de biblioteci cu o dinamică pozitivă la acest capitol a fost rețeaua de biblioteci naționale, cu o ascendență de +17 % a împrumuturilor în anul 2023 față de 2022.

Împrumut per utilizator activ

Acest indicator de performanță, măsoară numărul mediu de împrumuturi efectuate de fiecare utilizator activ într-o anumită perioadă de timp, ajută la înțelegerea gradului de utilizare a resurselor bibliotecii și poate oferi informații valoroase despre comportamentul utilizatorilor. De exemplu, un număr mare de împrumuturi per utilizator activ indică o utilizare intensă a resurselor bibliotecii, în timp ce un număr mic poate sugera necesitatea de a îmbunătăți colecția sau serviciile oferite. Nivelul acestui indicator de performanță poate varia în funcție de tipul și mărimea bibliotecii, precum și de comunitatea pe care o servește.

Diagrama nr. 3. Dinamica împrumuturilor per utilizator activ



Sursa: Elaborată în baza rapoartelor statistice 2023, 2022 [9, 10].

În anul 2023, fiecare utilizator activ al bibliotecilor din SNB a împrumutat în medie circa 15 documente, cu 0,4 documente mai multe decât în anul 2022. Bibliotecile naționale, din învățământ și specializate au raportat o utilizare mai intensă a resurselor. Dintre acestea se evidențiază bibliotecile specializate cu o medie de 54,4 împrumuturi per utilizator activ în anul 2023, față de 42,7 în anul 2022, având o creștere de plus 11,7 împrumuturi per utilizator activ. O scădere ușoară s-a înregistrat în bibliotecile publice, fiind în minus cu 0,5 împrumuturi per utilizator activ în acești doi ani.

Împrumut pe cap de locuitor

Împrumutul pe cap de locuitor este un indicator esențial pentru a evalua performanța și impactul bibliotecilor asupra societății, „obiectivul fiind de a stabili rata de utilizare a colecțiilor

de bibliotecă de către populația servită de aceasta/numărul total de împrumuturi dintr-un an împărțit la totalul populației pe care o servește biblioteca” [2]. „Acest indicator de performanță este aplicat pentru toate bibliotecile care au o colecție destinată împrumutului. Poate fi folosit la compararea bibliotecilor, dacă se ține seama de diferențele dintre ele în ceea ce privește misiunea, factorii socio-economici și perioadele de împrumut” [3].

Un nivel ridicat al acestui indicator sugerează că biblioteca este bine dotată cu resurse accesibile și atractive pentru comunitate și indică un interes crescut al populației pentru lectură, educație și dezvoltare personală. Totodată, analizând datele despre împrumutul per cap de locuitor, putem scoate în evidență bibliotecile și respectiv zonele țării unde resursele sunt subutilizate și unde ar putea fi necesare îmbunătățiri sau investiții suplimentare și acest lucru urmează să fie realizat.

Tabel nr. 4. *Dinamica împrumutului per cap de locuitor în bibliotecile publice și naționale*

	Anul 2022	Anul 2023	Variabila 2022 / 2023
Biblioteci naționale	0,15	0,19	+0,04
Biblioteci publice	3,15	3,18	+0,02
Total	3,31	3,37	+0,6

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Tabelul dat arată o comparație a numărului de împrumuturi per cap de locuitor în bibliotecile naționale și publice între anii 2022 și 2023. În anul de referință 2023, bibliotecile naționale și publice au împrumutat 8.468.470 de volume, comparativ cu 8.608.438 de volume împrumutate în 2022. Conform datelor oficiale, populația în Republica Moldova era de 2.604.000 de persoane la 1 ianuarie 2023 și de 2.512.800 de persoane la 1 ianuarie 2024. Calculele efectuate pentru indicatorul de performanță privind împrumutul *per capita* ne arată că atât bibliotecile naționale, cât și cele publice au înregistrat o ușoară creștere a numărului de împrumuturi pe cap de locuitor. În bibliotecile naționale, acest indicator

a crescut de la 0,15 la 0,19, iar în bibliotecile publice – de la 3,15 la 3,19. Aceasta sugerează că, dacă interesul pentru utilizarea serviciilor oferite de biblioteci nu este în creștere semnificativă, atunci cel puțin rămâne stabil, chiar și în contextul digitalizării tot mai accentuate.

Dinamica vizitelor și vizitatorilor:

Indicatorii de vizite și vizitatori în biblioteci sunt parametrii care ne vorbesc despre evaluarea, utilizarea și impactul serviciilor bibliotecii în mediul online. Vizitele se referă la numărul total de *accesări* ale resurselor și serviciilor online ale bibliotecii, cum ar fi site-ul web, catalogul online, bazele de date digitale și alte platforme electronice. Vizitatorii reprezintă numărul unic de *utilizatori care accesează* aceste resurse și servicii online într-o anumită perioadă de timp. Aceste date ne ajută să înțelegem cum și cât de frecvent sunt utilizate resursele digitale ale bibliotecii, oferind date valoroase pentru îmbunătățirea și dezvoltarea serviciilor online.

Pandemia COVID-19 a accelerat adoptarea serviciilor electronice în biblioteci. Deoarece multe instituții au fost nevoite să închidă spațiile fizice și să ofere acces la resursele lor prin intermediul online a crescut impunător utilizarea resurselor digitale, evidențiind importanța acestora în asigurarea continuității utilizării serviciilor de bibliotecă. În perioada post-COVID, acest fenomen a continuat să crească. Dinamica din ultimii doi ani a vizitelor și vizitatorilor pe website-urile și blogurile bibliotecilor SNB a evoluat semnificativ, reflectând adaptarea la noile tehnologii și schimbările în comportamentul utilizatorilor.

Tabelul nr. 5. Dinamica vizitelor și vizitatorilor SNB (mii)

	Anul 2022	Anul 2023	Variabila 2022 / 2023	Variabila 2022 / 2023 %
Vizitatori website-uri	1903,2	3419,8	+1516,6	+44%
Vizitatori pe bloguri	798,3	870,9	+72,6	+8%
Vizite pe website-uri	3015,2	4782,1	+1766,9	+37%
Vizite pe bloguri	1217,5	1373,4	+155,9	+11%

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10]

Datele din tabelul de mai sus arată o creștere a numărului de vizite și de vizitatori pe website-urile și blogurile bibliotecilor din Sistemul Național, comparativ cu anul 2022. Este important de menționat că popularitatea în creștere a website-urilor bibliotecilor, accesibilitatea și comoditatea acestora permit bibliotecilor să-și extindă ofertele de resurse digitale, inclusiv cărți electronice și baze de date, să-și promoveze evenimentele și activitățile online și să atragă un număr mai mare de utilizatori.

Parteneriatul privind activitatea bibliotecilor reprezintă o „cooperare permanentă și formală între o bibliotecă și una sau mai multe organizații, inclusiv alte biblioteci, în ceea ce privește desfășurarea unor activități sau prestarea unor servicii de bibliotecă” [3].

Numărul de parteneri în bibliotecă indică numărul de persoane fizice și/sau juridice cu care biblioteca a avut relații de parteneriat în perioada de referință în baza unui acord sau contract.

Tabelul nr. 6. Dinamica partenerilor SNB

	Anul 2022	Anul 2023	Variabila %
<i>Dinamica partenerilor Sistemul Național de Biblioteci</i>			
Biblioteci naționale	146	141	-4%
Biblioteci publice	5394	5421	+0,5
Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	2505	2657	+6%
Biblioteci specializate	118	117	-0,9%
Total	8163	8336	+2%
<i>Inclusiv parteneri internaționali</i>			
Biblioteci naționale	25	36	+31%
Biblioteci publice	116	200	+42%
Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	324	282	-15%
Biblioteci specializate	100	97	-3%
Total	565	615	+8%

Sursa: Elaborat în baza rapoartelor statistice 2022, 2023 [9, 10].

Tabelul prezentat ilustrează o tendință pozitivă în activitatea bibliotecilor la nivel de țară pentru încheierea unor noi contracte

de colaborare și atragerea de noi parteneri. În 2023 bibliotecile din SNB au raportat cu 173 de parteneri mai mulți decât în anul 2022, inclusiv 50 de parteneri internaționali. O colaborare mai activă au demonstrat bibliotecile publice și cele din învățământ, având o creștere de 152 și respectiv 27 de parteneri. O scădere a numărului partenerilor de peste hotare au relatat bibliotecile specializate și cele din învățământ.

Din cele expuse deducem: bibliotecile naționale și cele publice dispun de o rețea mai bună de parteneri internaționali, însă ar trebui să intensifice colaborarea cu partenerii naționali. Pe de altă parte, bibliotecile din învățământ și bibliotecile specializate ar trebui să se concentreze pe colaborările cu partenerii din străinătate. Atragerea de noi parteneri poate fi realizată prin lansarea unor programe și inițiative noi, precum și prin organizarea și participarea la simpozioane, conferințe, evenimente etc., care pot facilita întâlniri și discuții cu potențiali parteneri din diverse domenii.

Concluzii

Utilizarea bibliotecilor, analiza indicatorilor statistici și evaluarea performanței acestora relevă rolul bibliotecilor în dezvoltarea personală și profesională a utilizatorilor. În contextul modernizării și tehnologizării, bibliotecile au devenit accesibile atât fizic, cât și digital, atrăgând o diversitate de utilizatori. Indicatorii statistici, precum dinamica numărului de utilizatori, vizite și împrumuturi, oferă o situație clară asupra utilizării și impactului bibliotecilor.

Potrivit datelor statistice pentru anul 2023, se constată o creștere a împrumutului de documente în SNB cu 592,3 mii volume mai multe decât în anul 2022. De asemenea, numărul utilizatorilor activi a crescut la 1.150,9 mii, cu 7,5 mii mai mult față de anul precedent. În 2023 împrumutul per utilizator activ în 2023 a fost de 15 volume pe an, cu o creștere de 0,42 volume în comparație cu 2022. Aproximativ 45,8% din populația Republicii Moldova a utilizat serviciile bibliotecilor, cu 2% mai multe decât în anul 2022.

Deci, în perioada 2022-2023, se observă o ușoară creștere a utilizatorilor activi în SNB, ceea ce reflectă adaptarea serviciilor la nevoile lor. Analiza detaliată a împrumuturilor și intrărilor demonstrează

o creștere moderată a utilizării resurselor în format fizic. O dinamică pozitivă au demonstrat site-urile bibliotecilor, care devin din ce în ce mai apreciate. Deși schimbările sunt nesemnificative, ele indică totuși o tendință pozitivă, care sugerează că bibliotecile rămân relevante, însă există spațiu pentru îmbunătățirea accesului și atragerea de noi categorii de utilizatori.

Analiza statistică sistematică este esențială pentru ajustarea strategiilor și maximizarea impactului asupra utilizatorilor. Performanța bibliotecilor depinde de capacitatea acestora de a se adapta la necesitățile comunității, în special, prin modernizarea serviciilor și promovarea activă a resurselor disponibile.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, L.; PINTILEI, E.; MUNTEAN, A.; TOSTOGAN, A.; COSOVAN, V. et al. Biblioteconomie și științe ale informării. Manual practic. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: Epigraf, 2021, pp. 131. ISBN 978-9975-3510-5-8.
2. CORGHENCI, L.; POPA, V. Sistemul Național de Biblioteci prin prisma indicatorilor statistici ai anului 2018. Magazin bibliologic. 2019, nr. 1-2, pp. 29-35. ISSN 1857-1476.
3. Indicatori de performanță (relaționali) pentru biblioteci: Ghid în sprijinul implementării SM ISO 1160:2016. Aprobare la 22 noiembrie 2016 de Institutul de Standardizare din Moldova. Elaborat: Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău, 2017. 33 p. Disponibil: [Ghid-Indicatori-de-performanta-2018.pdf \(bnrm.md\)](#) [accesat 2024-08-03].
4. INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA. SM ISO 11620:2016, Informare și documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci. Aprobare 2016-11-22. Manuscris. Chișinău: ISM, 2016. 79 p.
5. INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA. SM ISO 2789:2015, Informare și documentare. Statistici Internaționale de bibliotecă. Aprobare 26.01.2015. Manuscris. Chișinău: ISM, 2015. 58 p.
6. PINTILEI, Elena; OSOIANU, Vera. Datele statistice ca dovadă a impactului bibliotecii asupra comunității. Magazin bibliologic. 2018, nr. 1-2, pp. 22-27. ISSN 1857-1476.
7. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2019. [online]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-08-03].
8. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2021. [online]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-08-03].

9. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2022. [online]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-08-03].
10. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2023. [online]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-08-03].
11. Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova: Studiu statistic 2017-2019 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; responsabil de ediție: Vera Osoianu. – Chișinău : BNRM, 2020. – 90 p. – ISBN 978-9975-3425-2-0 ; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1287> (accesat 04.08.2024).
12. Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova: Studiu statistic 2020-2021 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; responsabili de ediție: Vera Osoianu, Victoria Popa. – Chișinău : BNRM, 2023. – 95 p. – ISBN 978-9975-119-60-3; Idem [Resursă electronică]. – URL: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1742> (accesat 04.08.2024).

CERCETAREA ÎN BIBLIOTECILE PUBLICE: REALIZĂRI ȘI TENDINȚE PENTRU PERIOADA 2022-2023

Angela DRĂGĂNEL

ORCID 0000-0001-6749-6782

Rezumat: *Articolul examinează realizările și tendințele în domeniul cercetării efectuate în bibliotecile publice din Republica Moldova în intervalul anilor 2022-2023, evidențiind importanța acestor instituții ca centre culturale și comunitare în contextul avansării tehnologiilor informaționale. Autorul analizează cercetare statistică, biblioteconomică, bibliografică și de marketing, punând accent pe metodologiile aplicate, rezultatele obținute și modalitățile prin care informațiile sunt diseminate. Rapoartele de activitate ale bibliotecilor publice oferă un potențial semnificativ pentru cercetare, contribuind la optimizarea serviciilor și evaluarea impactului asupra comunității. De asemenea, articolul sugerează că, pentru a utiliza în mod eficient potențialul bibliotecilor ca centre de învățare și dezvoltare, este necesar un angajament mai mare în ceea ce privește cercetarea și evaluarea activităților acestora. Acest angajament va permite bibliotecilor să se adapteze la cerințele în continuă schimbare ale comunității, asigurându-se că serviciile oferite sunt relevante și accesibile tuturor cetățenilor.*

Cuvinte-cheie: *cercetarea statistică, cercetarea biblioteconomică, cercetarea bibliografică, cercetarea de marketing, sondaje de opinie, publicații de specialitate, diseminarea informației, activități științifice, biblioteci publice.*

Abstract: *This article examines the achievements and trends in the field of research carried by the public libraries of the Republic of Moldova in the period of 2022-2023. It highlights the importance of these institutions as cultural and community centers in the context of growth of advanced information and communication technologies. The author analyzes data of statistical, librarianship, bibliographic and marketing research, emphasizing applied methodologies, obtained results and the ways in which information is disseminated. Activity reports of public libraries offer significant source for research, help to optimize services and to evaluate community impact. The author suggests that in order to better use of potential of libraries as centers of learning and development, a strong commitment to research and evaluation of their activities is needed. This engagement will enable libraries to adapt to the ever-changing demands of the community, ensuring to provide services relevant and accessible to all citizens.*

Keywords: *statistical research, librarianship studies, bibliographic research, marketing research, opinion polls, specialized publications, information dissemination, scientific activities, public libraries.*

Bibliotecile publice, departe de a fi doar simple colecții de cărți, au devenit în zilele noastre centre culturale și comunitare, adaptându-se și prosperând în era tehnologiilor informaționale avansate. Impactul lor asupra comunităților este demonstrat de cercetările desfășurate, care investighează continuu modalități de îmbunătățire a serviciilor și de adaptare la nevoile utilizatorilor. Acest articol explorează realizările și tendințele cercetării în bibliotecile publice din Republica Moldova din anii 2022-2023, prezentate în rapoartele analitice anuale ale bibliotecilor publice, evidențiind contribuția lor la dezvoltarea culturală și intelectuală a societății și adaptarea la provocările contemporane. Se examinează cercetarea statistică, biblioteconomică, bibliografică și de marketing, subliniind metodologiile și rezultatele obținute, precum și modalitățile de diseminare a rezultatelor, inclusiv reuniunile profesionale și publicațiile personalului de specialitate. Sunt făcute referințe și la repertoriul de lucrări, publicații și activități științifice pentru anii 2024-2025, intitulat „Cercetare și dezvoltare în cadrul Sistemului Național de Biblioteci (SNB)”. Scopul acestui articol este de a sublinia importanța și impactul activităților de cercetare asupra funcționării și dezvoltării bibliotecilor publice.

Activitatea de cercetare a BM „B.P. Hasdeu” se centrează pe mai multe domenii, inclusiv cercetarea bibliografică, bibliologică, biblioteconomică, critico-literară și tematică referitoare la Chișinău. Articolele publicate de personalul bibliotecii apar în *Buletinul „Mihai Eminescu”* și în revista de biblioteconomie, științe ale informării și cultură *Biblio-Polis*. Pentru informații suplimentare accesați: <https://hapes.hasdeu.md/>. Tot aici puteți consulta politici, strategii, rapoarte și planuri de activitate.

BM „Eugeniu Coșeriu” din Bălți, precum și bibliotecile publice din raioanele Orhei, Sângerei, Telenești, Taraclia, Ungheni, Comrat și din alte localități, se angajează activ în desfășurarea diverselor cercetări în domeniul biblioteconomic. Aceste instituții se dedică analizei diferitor aspecte ale funcționării bibliotecilor, inclusiv evaluarea statistică a utilizatorilor și a serviciilor oferite, efectuarea de studii bibliografice pentru evaluarea și optimizarea colecțiilor, precum și explorarea și implementarea de strategii de marketing menite să-i atragă și să-i facă mai fideli pe cititori. Fiecare dintre aceste biblioteci contribuie la apro-

fundarea cunoștințelor în domeniul biblioteconomiei și la optimizarea serviciilor pentru comunitatea servită, sprijinind astfel dezvoltarea și modernizarea sectorului biblioteconomic la nivel local.

BM „Eugeniu Coșeriu” din Bălți propune anual noi teme de cercetare și figurează în „Repertoriul de lucrări, publicații și activități științifice pentru anii 2024-2025” cu cercetări biblioteconomice, bibliografice și studii de impact planificate. În acest document doar bibliotecile publice din zece raioane au contribuit cu informații, respectiv Anenii Noi, Ciadâr-Lunga, Florești, Ialoveni, Ocnița, Orhei, Râșcani, Soroca, Telenești și Ungheni [16].

În anul 2022, BPO Sângerei a organizat sesiuni de formare pentru bibliotecarii din rețeaua sa, cu scopul de a sublinia importanța cercetării în domeniul biblioteconomic și de a dezvolta competențele necesare pentru a le realiza. Drept rezultat al acestor sesiuni, mai multe biblioteci satești și comunale au inițiat propriile proiecte de cercetare, deși există în continuare aspecte care necesită îmbunătățiri în acest domeniu. În mod similar, și alte CBT desfășoară activități de formare pentru bibliotecarii din rețea, având drept scop sporirea calificărilor și competențelor acestora în domeniul cercetării.

Procesul de cercetare statistică în biblioteci include diverse activități dedicate colectării, analizei și interpretării datelor statistice, care sunt esențiale pentru managementul eficient și pentru dezvoltarea continuă a serviciilor bibliotecii. În cadrul acestui proces, bibliotecile efectuează rapoarte statistice lunare, care sunt supuse unei analize detaliate. Aceste date sunt interpretate pentru a evalua performanța bibliotecii, inclusiv prin analiza indicatorilor statistici și stabilirea indicatorilor de performanță. Printre activitățile specifice se numără cercetarea fișelor utilizatorilor pentru a înțelege mai bine comportamentele și nevoile acestora, precum și prezentarea lunară a raportului online, care asigură transparența și accesibilitatea informațiilor. Bibliotecile întocmesc și raportul 6C, care oferă o sinteză a activităților și performanțelor la finalul anului, totalizând realizările și statisticile esențiale. De asemenea, pe baza analizei anuale, se elaborează programul de activitate pentru anul următor, stabilind direcțiile și obiectivele pentru îmbunătățirea continuă a serviciilor oferite. Aceste cercetări sunt importante pentru gestionarea

eficientă a bibliotecilor și pentru adaptarea strategiilor la nevoile și așteptările utilizatorilor. În întreaga țară, bibliotecile se angajează în cercetări statistice, însă amploarea și complexitatea acestor cercetări variază în funcție de specificul fiecărei biblioteci și de competențele personalului bibliotecar.

Anual, bibliotecile care au funcția de CBT desfășoară cercetări în vederea identificării și abordării problemelor legate de îmbunătățirea calificărilor personalului de specialitate, precum și de dezvoltarea și actualizarea competențelor lor profesionale. Aceste cercetări au ca scop principal evaluarea nevoilor de formare continuă ale personalului din biblioteci și identificarea celor mai eficiente metode și practici pentru a le satisface.

Procesul de cercetare implică colectarea de date prin diverse metode, inclusiv sondaje. Un exemplu de sondaj cu tema „Cercetarea necesităților de formare profesională continuă a bibliotecarilor” este desfășurat anual în mai multe biblioteci. Alte cercetări mai specifice au urmărit identificarea nevoilor de formare ale personalului de bibliotecă în domeniul tehnologiilor informaționale. Printre aceste studii se numără sondajele „Competențele bibliotecarilor în utilizarea tehnologiilor moderne în BPR „Mihai Eminescu”, Fălești” și „Accesul și utilizarea tehnologiilor informaționale de către bibliotecari”, realizat de BPR „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești. De asemenea, sunt utilizate interviuri și studii de caz, cum ar fi studiul de caz desfășurat în anul 2022 de către BPR „Mihail Sadoveanu”, Strășeni, intitulat „Dezvoltarea formării continue în bibliotecile publice teritoriale din raionul Strășeni”. Chestionarul adresat personalului din bibliotecile publice din raionul Strășeni a evaluat calitatea nivelului de pregătire profesională, precum și direcțiile de activitate specializată vizate prin cursurile de formare pe care le-au urmat sau intenționează să le urmeze dorind să dobândească cunoștințe noi sau să se dezvolte. În urma analizei rezultatelor chestionarului s-a realizat constituirea unei imagini asupra situației existente privind formarea continuă a personalului de bibliotecă din raionul Strășeni, precum și s-au stabilit măsurile ce urmează a fi întreprinse în vederea ameliorării situației la acest capitol [24, pp. 53-54]. Aceste metode, precum și *Chestionarele de evaluare* completate la finalul activităților

de formare profesională, permit o înțelegere detaliată a provocărilor cu care se confruntă bibliotecarii în activitatea lor zilnică. Rezultatele acestor cercetări sunt utilizate pentru a elabora programe de formare profesională continuă, care să răspundă nevoilor specifice ale fiecărei biblioteci și ale fiecărui specialist.

Pe lângă chestionarele privind situația și necesitățile de formare profesională continuă a personalului din bibliotecile publice comunale, BPR „Dimitrie Cantemir”, Ungheni, desfășoară periodic evaluări ale eficienței activităților metodologice în rândul bibliotecarilor din rețea. Rezultatele acestor evaluări contribuie la îmbunătățirea politicii de dezvoltare profesională, asigurându-se astfel o abordare eficientă și cu impact, implementată de Serviciul Metodologic al instituției, pentru comunitatea bibliotecară din raion.

De asemenea, sunt identificate noi tendințe și tehnologii în domeniul biblioteconomic, asigurând astfel că personalul este pregătit să utilizeze cele mai recente instrumente și resurse în beneficiul utilizatorilor. Programele de formare includ cursuri, ateliere, training-uri și conferințe, toate concepute pentru a spori competențele tehnice și abilitățile de gestionare a informațiilor ale bibliotecarilor. CBT îmbunătățesc calitatea serviciilor și contribuie la dezvoltarea profesională continuă a personalului, adaptându-se la cerințele în schimbare ale utilizatorilor și societății. Astfel, bibliotecile rămân centre de resurse și cunoaștere relevante și eficiente pentru comunități.

Influența lecturii asupra diferitelor generații de cititori a fost și rămâne un subiect important de cercetare pentru biblioteci. Drept exemplu poate servi cercetarea pentru confirmarea gradului profesional „Literația în familie – un program de lectură intergenerațională. Forme și metode de organizare” a dnei Ana Botezat, șefa filialei pentru copii „Ion Creangă” a BM „Eugeniu Coșeriu”, Bălți [17, p. 38].

BPR „Mihai Eminescu”, Fălești, desfășoară periodic studiul „Lectura în familie”. Acest sondaj analizează rolul și implicarea părinților în dezvoltarea gustului pentru lectură al copiilor, locul lecturii în viața familiei, principiile educației moral-spirituale și metodele prin care biblioteca poate îmbunătăți această situație, în contextul schimbării mijloacelor de informare [26, p. 21]. În 2023, pentru a descoperi ce și cât citesc elevii,

ce interes există pentru anumite genuri literare, dar, cel mai important, pentru a afla opiniile lor privind importanța lecturii în formarea propriei personalități, s-a desfășurat studiul de caz „Importanța lecturii în dezvoltarea personalității elevului” [27, p.59]. Un alt studiu de caz realizat în această instituție a fost „Educarea culturii lecturii – o necesitate a dezvoltării personale a elevului”, care a evaluat relevanța și eficiența serviciului de dezvoltare a competențelor „Arta și tehnica lecturii”. Este important să menționăm că răspunsul unanim „Da” la întrebarea dacă ar fi dispuși să continue participarea la un serviciu sau club de lectură și în anul academic viitor dovedește elocvent necesitatea și utilitatea serviciului de dezvoltare a competențelor de lectură [27, p. 70, 72].

Bibliotecile din raionul Sângerei au desfășurat sondaje de opinie: „Cine este cel mai activ cititor al familiei”, „Câte cărți aveți în familie?” „Topul celor mai citite cărți” – în 15 biblioteci (BPR Sângerei, BP Rădoia, BP Coșcodeni, BP Dumbrăvița ș.a.), „Preferințele de lectură a tinerilor” – 25 de biblioteci (BP Chișcăreni, BP Iezărenii Vechi ș.a.), studiu „De ce iubim cartea?” – în 18 biblioteci, printre care BP Țiplești, BP Ciuciuleni, BP Bălăurești, BP Sloveanca, BP Prepețița ș.a. [10, p. 41].

„Sondajul privind preferințele de lectură ale utilizatorilor BPO Șoldănești”, desfășurat în anul 2023, a orientat deciziile de achiziție a cărților și a îmbunătățit experiența utilizatorilor în cadrul bibliotecii [13, p. 35].

Sondajul „Îți place să citești?” din 2023, realizat la BPR Taraclia, a dezvăluit obiceiurile de lectură ale tinerilor locali. Cei 78 de participanți, incluzând elevi, studenți și tineri muncitori, au demonstrat că, în ciuda tehnologiei și informatizării, lectura rămâne importantă. Studiul contrazice stereotipul că tinerii nu citesc, subliniind nevoia lor de discuții și recomandări literare. Preferințele lor sunt pentru literatura de dezvoltare personală, agrement și fantastică, dar obiceiurile de lectură sunt adesea ocazionale, sugerând necesitatea unei încurajări continue [30, p. 48].

În anul 2022, BPR „Dimitrie Cantemir”, Ungheni, a întocmit două topuri: unul cu cele mai citite 10 cărți de către femeile din Ungheni și altul cu cele mai citite 10 cărți de către bărbații din aceeași localitate. Scopul acestor sondaje a fost de a analiza preferințele de lectură ale femeilor în raport cu cele ale bărbaților și invers [14, p. 48]. În anul

2023, această investigație a fost replicată pentru tineri, sub denumirea „Top 10 cărți citite de adolescenții din Ungheni”, având același obiectiv de a identifica diferențele de preferințe de lectură între sexe în rândul tinerei generații [15, p. 48].

Programele și rapoartele analitice anuale ale bibliotecilor constituie instrumente manageriale esențiale. Acest fapt a fost evidențiat prin cercetarea realizată de Ludmila Ouș, directoarea BM „Eugen Coșeriu”, Bălți, intitulată „Programul anual și raportul analitic anual al bibliotecii – instrumente manageriale importante în activitatea instituției” – temă de cercetare pentru confirmarea gradului profesional. O altă temă de cercetare desfășurată la Bălți este intitulată „Educația mediatică și rolul bibliotecilor în procesul de educație mediatică a comunității” – temă de cercetare pentru conferirea gradului profesional a dnei Margarita Vîgnan, șefa filialei nr. 5 [17, p. 39].

Studiul de caz „Sistemul de activități culturale în BPR „Mihai Eminescu”, Fălești în perioada 2020-2023” [27, p. 35] analizează evoluția și impactul activităților culturale desfășurate în această instituție în intervalul de timp menționat.

În anul 2023, a fost realizată o cercetare privind publicațiile cu grafie latină din totalul de publicații în limba română din colecțiile bibliotecilor publice ale raionului Cahul. Rezultatele au arătat că procentul cărților în grafie chirilică este semnificativ și că acestea nu sunt utilizate. Această situație afectează negativ indicatorul mediu de circulație a colecțiilor. În același timp, serviciul „Dezvoltarea colecțiilor” din BPR Drochia a desfășurat o cercetare asupra resurselor informaționale ale bibliotecilor publice din raionul Drochia, având ca scop completarea colecțiilor acestora.

Istoria bibliotecilor este, de asemenea, un subiect de interes pentru diverse studii și cercetări. Astfel, raportul BM „Mihail Sadoveanu”, Soroca, din 2023 conține informații despre realizarea culegerilor de articole „Biblioteca Municipală «M. Sadoveanu» în mass-media 2022-2024”, „Biblioteca «Basarabia» – o promenadă prin amintiri 1993-2023” și lucrarea „Istoria bibliotecii sorocene”, lucrări cu care puteți face cunoștință pe site-ul instituției : <https://bp-soroca.md/>.

În anul 2022, cercetarea istoriei BPR „Alexandru Donici”, Orhei,

a continuat prin examinarea memoriei instituționale, analizând rapoartele din anii 1944-1990, pentru a reconstitui istoria veche a bibliotecii. De asemenea, pentru a reconstitui istoria interbelică și postbelică, s-au purtat discuții cu foști colegi și directori ai bibliotecii, s-a analizat „pașaportul” bibliotecii și au fost intervievați vârstnici din comunitate [19, p. 74].

Secția Cultură și Turism Fălești și BPR „Mihail Eminescu”, Fălești, a efectuat în 2022 următoarele studii/cercetări biblioteconomice: „Eficiența și calitatea serviciilor de bibliotecă”; „Sistemul de cataloage în bibliotecile din rețea”; „Rolul paginii web în promovarea serviciilor și produselor informaționale ale bibliotecii”; „Rolul bibliotecilor în valorificarea memoriei și cunoașterii istoriei locale” [26, p. 22].

BPR „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești, a realizat în 2022 studii precum: „Activitatea Serviciului informativ-bibliografic de la decentralizarea sistemului de biblioteci până în prezent”; „Serviciile de referință și informare în BPR «ÎPS Antonie Plămădeală» și studiu de caz „Rolul catalogului în activitatea BPR «ÎPS Antonie Plămădeală» și al Bibliotecii Colegiului de Construcții Hâncești” [6, p. 50]. Anul 2023 a fost de asemenea prolific, realizându-se următoarele studii: „Organizarea activității de catalogare în biblioteci: rolul catalogului”, „Rolul catalogului în activitatea bibliotecilor: analiză comparată”, „Impactul noilor tehnologii asupra activității bibliotecilor” [7, p. 88].

În 2023, BP Novoselovka din raionul Taraclia a realizat cercetarea „Colecții de cărți pentru copii”, cu scopul de a evalua colecția existentă și gradul de satisfacere a necesităților utilizatorilor cu această literatură. Rezultatele studiului au indicat care domenii ale colecției necesită actualizare și completare. A fost îmbunătățită colecția cu 35 de exemplare de cărți și broșuri din bugetul planificat pentru bibliotecă și a fost întocmită o listă de deziderate cu titluri suplimentare care ar putea fi achiziționate în viitor [30, p. 49].

Cercetarea bibliografică este o activitate realizată în majoritatea bibliotecilor, iar cei mai activi bibliotecari în acest domeniu sunt din orașele Chișinău, Bălți și din raioanele Soroca, Telenești, Orhei, Anenii Noi, Drochia, Fălești, Hâncești, Ialoveni, Ciadâr-Lunga și Comrat.

În anul 2023 BPR „Mihail Eminescu”, Fălești, a elaborat biobibli-

ografia „Iurie Negoiță – actor cu devotament”, personalitate originară din raion [27, p. 35]. De asemenea, BPR „Petre Ștefanucă”, Ialoveni, a alcătuit caietul biobibliografic aniversar „Sofia Mușat”, dedicat bibliotecarei care și-a dedicat 36 de ani din carieră cărții și bibliografiei [22, p. 25].

În anul 2022-2023 activitatea de cercetare a *Serviciului informativ-bibliografic*, al BPR „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești, a ajuns la etapa de completare și redactare a biobibliografiilor: „Pictor. Grafician. Pedagog. Poet – Timotei Bătrânu” (75 de ani de la naștere), „Un destin împlinit al unui bibliotecar de vocație” (Eudochia Socinschi-Plăcintă – 70 ani de la naștere), și „Înțelepciunea cuvântului scris a jurnalistului Valeriu Țurcan” (80 de ani de la naștere) [6, p. 50].

Secția Cultură Taraclia a organizat și desfășurat concursul raional „Cea mai bună cercetare bibliografică”, destinat specialiștilor bibliotecilor publice din raion. Concursul a avut ca scop stimularea activităților informaționale și bibliografice și dezvoltarea abilităților profesionale ale bibliotecarilor. La concurs au fost prezentate 21 de lucrări de cercetare bibliografică pe teme actuale din 15 biblioteci cum ar fi: „Spiridon Vangheli – scriitor pentru copii”, „F.M. Dostoievski: scriitor și om”, „Istoricii și cercetătorii din Budjac” etc. Locul 1 a fost ocupat de Sofia Arikova, BP Tvardița, cu lucrarea „Soarta femeii în paginile cărților” [29, p. 47].

Cercetările realizate în bibliotecile publice satești și comunale sunt predominant orientate spre istoria locală. În raionul Anenii Noi, a fost lansat Programul raional „Descoperă trecutul nostru, celebrează personalitățile noastre!”, la care participă toate bibliotecile din rețea. BPR „Alexe Rău”, Briceni, desfășoară proiectul raional „Valorificarea patrimoniului cultural și a memoriei locale”, având ca scop elaborarea și promovarea unor idei inovatoare pentru valorizarea memoriei locale [3, p. 22]. Un alt exemplu relevant este reprezentat de bibliotecile din raionul Sângerei, care au realizat 41 de liste bibliografice și prezentări despre istoria cărții, a bibliotecii și a comunităților (de menționat sunt BPR Sângerei, BP Mândreștii Noi, BP Cubolta, BP Bursuceni, BP Pepeni, BP Rădoia ș.a.). De asemenea, au fost elaborate istorii de succes referitoare la dezvoltarea comunităților (în BP Iezărenii Vechi,

BP Rădoaia și BP Coșcodeni), istoria răstignirilor din localitate (în BP Bălășești, BP Rădoaia, BP Heciul Nou, BP Iezărenii Vechi), istoria bisericilor și a personalităților locale (în BP Bălășești, BP Coșcodeni, BP Pepeni, BPR Sângerei și BPO Sângerei). S-au adunat materiale despre istoria satului, iar tinerii de la Centrul de Tineret din Bălășești și Sloveanca au discutat cu istoricul Petru Bogonovschi despre perioada 1965-1984. BP Dumbrăvița a vizitat persoane în vârstă pentru a colecta tradiții și obiceiuri, iar materialele adunate au fost analizate și publicate [10, p. 40].

Filiala orașenească nr. 2 a BPR, Taraclia, a desfășurat, în cadrul proiectului „Cunoașterea localității pentru toți: întâlniri la bibliotecă” o cercetare sociologică intitulată „Îți cunoști localitatea?” în rândul elevilor din oraș. La sondaj au participat 120 de elevi. Rezultatele arată că tânăra generație este interesată de istoria orașului natal. Biblioteca trebuie să acorde atenție literaturii locale și să organizeze discuții despre personalitățile, monumentele și tradițiile orașului [29, p. 49].

Pe parcursul anului 2022, BR „Piotr Draganov”, Comrat a organizat diverse evenimente pentru promovarea istoriei, culturii și tradițiilor poporului găgăuz. În cadrul bibliotecii au avut loc prezentări de cărți ale savanților și scriitorilor găgăuzi, precum și mese rotunde. De asemenea, a fost organizat și desfășurat un concurs pentru cea mai bună lucrare bibliografică cu tematică locală între bibliotecile din Găgăuzia. Câștigătoarea concursului a fost bibliotecara din BP Cârșova, care a pregătit bibliografia intitulată „Iubește și cunoaște-ți meleagurile natale”. În total, la concurs au fost prezentate 150 de lucrări [32, pp. 31-32].

Cercetarea bibliografică în raionul Călărași include menținerea la zi a fișierelor tematice, cum ar fi „Biblioteca în presă”, „Călărași – din inima codrilor”, „Din istoria neamului” și articolele din ziare și reviste clasificate pe domenii, precum și „Tradiții. Obiceiuri. Datini”. În plus, cercetarea bibliografică presupune activități de colectare, organizare și catalogare a obiectelor vechi din localitate pentru amenajarea muzeului satului, contribuind la documentarea și conservarea istoriei locale în Dereneu și Călărași [4, p. 18].

Bibliotecile din raionul Căușeni, în cercetarea istoriei locale, s-au evidențiat prin câteva experiențe. Un exemplu frumos îi revine bibli-

otecarei Rodica Baltag din BP Cârnașenii-Noi, care, în 2022, a contribuit la cercetarea și colectarea materialelor relevante pentru volumul al II-lea al cărții „Istoria satului Cârnașenii-Noi”. Tot cu suportul acestei bibliotecare, în localitate a fost creat și deschis în 2022 Muzeul de Istorie și Etnografie a satului. Tatiana Chipăruș, bibliotecara din BP Taraclia, a participat activ la colectarea informațiilor pentru crearea traseului turistic „*Podoabele Sudului – itinerar local turistic*” și elaborarea ghidului turistic zonal [21, p. 50].

BPR „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești, a realizat studiul „Aspecte din istoria orașului Hâncești (de la prima atestare documentară până în anul 1940)”, ghidul „Străzi de ieri și de azi ale municipiului Hâncești”. Bibliotecile publice din raion au realizat următoarele cercetări „Mărturii despre trecutul bibliotecii din satul Nemțeni”; „File din istoria satului Șipotenii”; „Vasile Toma – un poet umbrit și luminat de astre” (BP Cioara); „File din istoria satului Voinescu” (BP Voinescu); „Trifan Mirolubov – autorul conceptului și al principiilor Homologiei. Sau Trifan Mirolubov – om al luminii”; „Nicolae Corlăteanu – Patriarh al filologiei basarabene 1915- 2005” [6, p. 50; 7, p. 88].

Bibliotecile din raionul Strășeni se disting și ele prin cercetări de istorie locală, prin actualizarea listelor bibliografice despre localități și personalități din localitate, ele creează și dezvoltă albume digitale cu fotografii (exemple pot servi album digital „Satul Tătărești în fotografii: trecut, prezent, viitor”, „Personalități tătăreștene”), creează filme despre localități (exemple filme video „Crăciun cu Dor de Scorenii”, „Scorenii de altădată”), la fel, elaborează și publică pliante cu cele mai importante date de istorie: „Cele mai vechi date despre istoria localității”, „Pagina istoria localității” [Drăgușeni], pliantul „Tătărești – istorie locală” [25, p. 24].

Anul 2023 a fost productiv și pentru bibliotecarii din raionul Taraclia. În acest context, 11 biblioteci din raion, împreună cu utilizatorii lor, au desfășurat cercetări de istorie locală în vederea participării la concursul raional de videoclipuri „Personalități remarcabile din zona mea”. Au fost studiate informații despre personalitățile notorii, care au contribuit la dezvoltarea satului, orașului sau comunei în diverse domenii de activitate, pentru a crea materiale video destinate concursului [30, p. 48].

Anul 2022 a fost marcat de aniversarea a 560-a de la prima atestare

documentară a orașului Ungheni. În acest context, BPR „D. Cantemir”, Ungheni, a realizat bibliografia „Cronică în devenire: Ungheni la 560 de ani”, alcătuită de Elena Struc, Serviciul Informativ Bibliografic. Bibliografia a fost întocmită pe baza consultării documentelor și cataloagelor bibliotecii, precum și a Bibliografiei Naționale a Moldovei, și însumează 682 de surse bibliografice [14, p. 52]. În 2023, au continuat investigațiile pentru lucrarea „Pământenii noștri. Personalități unghenene”. Scopul acestui studiu a fost de a stabili, nuanța și valorifica valențele naționale ale unghenenilor, de a transmite generațiilor viitoare experiența generațiilor trecute și de a promova patrimoniul informațional al BPR „D. Cantemir”, Ungheni. Fiecare dintre cele 139 de personalități omagiate a fost promovate online prin furnizarea de informații despre viața și activitatea lor, iar unele dintre aceste personalități au fost invitate la bibliotecă. A fost elaborată și bibliografia „Ungheniul turistic”, cu scopul de a ghida utilizatorul în lumea obiectivelor turistice ale regiunii Ungheni, facilitând o cunoaștere și explorare mai profundă a acestora [15, p. 51].

În era schimbărilor rapide și a concurenței crescute pentru informație și educație, cercetările de marketing sunt esențiale pentru biblioteci. Ele ajută la înțelegerea și satisfacerea nevoilor comunității prin evaluarea satisfacției utilizatorilor, identificarea cerințelor și preferințelor și optimizarea serviciilor. Studiile de caz, interviurile, sondajele și alte investigații ilustrează cum bibliotecile din Republica Moldova folosesc cercetarea pentru a-și îmbunătăți serviciile, a atrage noi utilizatori și a rămâne relevante. Acest proces evidențiază atât provocările, cât și oportunitățile pentru bibliotecile publice, subliniind impactul pozitiv al marketingului asupra adaptării lor la nevoile actuale. Un exemplu în acest sens este lucrarea de licență „Imaginea bibliotecii în comunitate”, realizată de Marina Negru, bibliotecară din BP Chirca, raionul Anenii Noi.

În Bălți, cercetarea de marketing s-a bazat pe utilizarea sondajelor sociologice, interviurilor și a observațiilor, pentru a studia în mod complex nevoile de informare ale cititorilor și potențialilor utilizator. De asemenea, la BPR Basarabeasca, sondajele sociologice, interviurile și observațiile au fost utilizate pentru a analiza în detaliu nevoile citi-

torilor și potențialilor utilizatori. Studiul intitulat „Principala bogăție a bibliotecii – cititorul” s-a bazat pe analiza fișelor cititorilor, în timp ce studiul „Servicii de calitate din perspectiva utilizatorilor” a evaluat gradul de cunoaștere și de satisfacție de serviciile oferite de bibliotecă. Rezultatele au arătat că 89% dintre respondenți urmăresc evenimentele organizate de bibliotecă, iar 80% dintre aceștia primesc informații prin intermediul paginii de Facebook a instituției și sunt mulțumiți de serviciile furnizate de bibliotecă [31, pp. 20-21].

În raionul Soroca, cu scopul de a cunoaște nevoile și opțiunile de documentare și informare științifică ale utilizatorului, în anul 2023, au fost realizate mai multe sondaje printre utilizatorii bibliotecilor: „Suntem prieteni buni cu cartea” – în BP Redi-Cereșnovăț și BP Țepilova; „Navigarea în lumea digitală – instruiri pentru toate vârstele” – în BP Egoreni; „Serviciile mai des accesate” – în BP Hristici, BP Tătărauca-Veche, BP Rudi, Ocolina și Bulboci. Rezultatele sondajelor au confirmat ipoteza că biblioteca publică este un spațiu de comunicare științifică, utilizatorii solicitând și primind frecvent informații relevante și actualizate [12, p. 23]. Tot în acest an, BM „Mihail Sadoveanu”, Soroca, a continuat cercetarea sociologică cu tema: „Biblioteca și comunitatea soroceană”. Scopul acestui studiu a fost de a colecta opiniile comunității privind activitatea bibliotecii, necesare pentru îmbunătățirea serviciilor oferite. Drept urmare, s-a efectuat o reparație capitală a bibliotecii, transformând-o într-o instituție modernă care ține cont de opiniile utilizatorilor [12, p. 53].

Analiza satisfacției utilizatorilor de la BPR „Alexandru Donici”, Orhei, realizată prin chestionarul „Vreau o schimbare pentru biblioteca mea!”, a constituit baza pentru evaluarea activității bibliotecii, esențială pentru elaborarea Planului Strategic de Marketing al instituției [19, p. 61].

Centrul Biblioteconomic Drochia a realizat cercetarea de marketing „Analiza satisfacției utilizatorilor”, pentru a evalua cererea și nevoile privind serviciile de bibliotecă. Studiul a fost realizat prin distribuirea unui chestionar în 27 de biblioteci din teritoriu. Analiza rezultatelor a demonstrat că bibliotecile din raionul Drochia satisfac eficient nevoile de informare ale utilizatorilor, contribuie la educația comunității și îndeplinesc un rol esențial în dezvoltarea personală și în învățarea pe

parcursul întregii vieți [5, p. 92].

Sondajul intitulat „Biblioteca pentru fiecare”, desfășurat la BPR „Petre Ștefănuță”, Ialoveni, a avut scopul de a evalua gradul de cunoaștere și satisfacție în raport cu serviciile oferite de bibliotecă. Rezultatele acestui sondaj au fost utilizate pentru a obține finanțare pentru proiectul „Un spațiu nou pentru clubul de robotică”, din cadrul Fondului pentru Tineri Ialoveni [22, p. 28].

BPR „Î.P.S. Antonie Plămădeală”, Hâncești a desfășurat sondajul „Aspecte generale privind imaginea bibliotecii în societatea contemporană” și studiul de caz „Promovarea imaginii bibliotecii în societatea contemporană” [7, p. 88], în timp ce BPR „Mihai Eminescu”, Făleşti, a realizat un barometru de opinie intitulat „Analiza satisfacției utilizatorilor” [27, p. 35].

BPR „Mihail Sadoveanu”, Strășeni, a realizat studiul necesităților membrilor comunității pentru implementarea de noi servicii, sub forma „Copacul dorințelor”, în cadrul evenimentului „Nocturna Bibliotecilor 2023”. Participanții au sugerat: achiziționarea unor cărți noi, inclusiv titluri specifice; procurarea de calculatoare noi; continuarea implementării serviciilor inovatoare, precum *Clubul de limbă japoneză*; achiziționarea de jocuri noi; deschiderea unor filiale noi în cartierele Podul Volociei și Podiș. În același timp, majoritatea respondenților au exprimat apreciere pentru serviciile existente [25, p. 75].

BPR Taraclia a desfășurat în 2022 câteva cercetări pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor cum ar fi: sondajul online „Locul bibliotecii în viața orașului”, pentru analiza opiniilor și preferințelor locuitorilor; sondajul „Rolul bibliotecii în viața adolescenților”, pentru a identifica interesele și preferințele tinerilor, și studiul „Sunteți mulțumit de calitatea activităților bibliotecii, ce ați dori să schimbați?”, axat pe îmbunătățirea serviciilor utilizatorilor [29, p. 46]. În anul 2023, s-au desfășurat alte două cercetări: chestionarul online „Este lectura hobby-ul tău preferat?”, care a vizat îmbunătățirea serviciilor și atragerea de noi utilizatori. Participanții la sondaj au subliniat importanța lecturii și popularitatea bibliotecii pentru petrecerea timpului liber, iar studiul „Nivelul de satisfacție al utilizatorilor serviciilor bibliotecii” a evaluat calitatea serviciilor din perspectiva a 52 de utilizatori, care au apreciat

pozitiv activitatea bibliotecii și au sugerat achiziționarea de *bestselleruri*, completarea colecției cu romane noi și extinderea programului de lucru în weekenduri [30, p. 47-48].

Bibliotecile publice din rețeaua raionului Taraclia au desfășurat și ele pe parcursul anului 2023 studii sociologice. În aceste biblioteci, opinia cititorilor este destul importantă. Exemplele includ următoarele sonde: „Biblioteca pentru cititor, cititorul despre bibliotecă”, desfășurat de BP Albota de Jos; „Biblioteca prin ochii cititorilor”, realizat de către BP Chirilovca; „Verifică-ți nivelul de alfabetizare”, desfășurată în BP Tvardița; „Opinia cititorului” în BP Corten, și un sondaj pentru a evalua impactul bibliotecii asupra cititorului din BP Valea-Perjei [29, pp. 45-46].

Anul 2023 a fost caracterizat de alte câteva cercetări realizate de bibliotecile din raionul Taraclia:

- BP Cialâc a desfășurat sondaje prin metoda interviului pe parcursul anului, pentru a evalua nevoile de informare ale locuitorilor și a adapta serviciile oferite [30, p. 49].

- BP Chirilovca a realizat sondajul „Studiul nevoilor de informare”, pentru a evalua rolul social și importanța bibliotecii în comunitate și percepția utilizatorilor [30, p. 50].

- BP Corten a efectuat sondajul „Biblioteca pentru tine”, pentru a evalua opiniile utilizatorilor privind îmbunătățirea serviciilor și satisfacția față de colecții. Rezultatele au arătat aprecierea față de amabilitatea bibliotecarului, actualizarea colecției și întâlnirile cu autori contemporani.

- BP Cairaclia a desfășurat sondajul „Studiul nevoilor de lectură ale utilizatorilor”, pentru a identifica preferințele de lectură.

- BP Balabanu a desfășurat sondajele „Studiul preferințelor literare ale utilizatorilor” și „Biblioteca ta”, pentru a identifica preferințele de lectură și opinia despre bibliotecă [30, p. 51].

BPR „Dimitrie Cantemir”, Ungheni, a desfășurat în 2022 un sondaj pentru îmbunătățirea calității serviciilor. Rezultatele au demonstrat că utilizatorii preferă comunicarea cu bibliotecarii prin rețele sociale, telefonic sau față în față. Personalul este apreciat pentru amabilitate și competență, iar vizitele sunt văzute ca oportunități de dezvoltare personală și acces la informații veridice. Sugestiile includ îmbunătățirea

colecției de presă periodică, extinderea colecției de literatură pentru adolescenți și a cărților online și actualizarea colecțiilor de drept, economie, finanțe și literatură artistică. De asemenea, s-a propus organizarea de lecturi în aer liber pentru copii și includerea muzicii de fundal în instituție. Tinerii doresc o bibliotecă modernă, digitalizată, cu programe IT și media, iar seniorii preferă activități interactive, precum ateliere și workshopuri.

Un sondaj de opinie intitulat „De ce bărbații frecventează mai rar bibliotecă?” a fost realizat printr-un videoclip [<https://www.youtube.com/watch?v=M-thp59YaLk>] și un chestionar online, la care au participat 48 de persoane. Sondajul conține trei întrebări principale: *Ce activități ar trebui să organizeze biblioteca pentru a atrage bărbații?*; *Care sunt motivele pentru care bărbații frecventează mai rar biblioteca?* și *Care este rolul bibliotecii în comunitate?* Printre propunerile formulate se numără campania „Bărbat/bibliotecar pentru o zi”, lecturile de vacanță „Bărbat/Citim copiilor o poveste” și promovarea serviciilor bibliotecii prin panourile din oraș [14, p. 50].

În perioada august – septembrie 2023, BPR „Dimitrie Cantemir”, Ungheni, și filialele sale au realizat un sondaj pe un eșantion de 138 de membri ai comunității (din care 48 copii sub 16 ani, 71% femei, 29% bărbați). Rezultatele arată că 57,4% vizitează biblioteca zilnic sau săptămânal, iar 87% sunt satisfăcuți de programul de lucru. 87% din respondenți apreciază biblioteca pentru spațiul oferit pentru alte activități, 84% pentru accesul la internet și 96% pentru serviciile culturale și educaționale.

În octombrie 2023, a fost realizat un sondaj online pentru „Diversificarea serviciilor la *American Corner*”. Respondenții, adolescenți cu vârsta 14-18 ani, au indicat că marți și miercuri sunt zilele preferate pentru activități și sunt interesați de evenimente distractive, activități de dezvoltare personală, cluburi de *hand made*, yoga și lectură [15, p. 49].

În iunie 2023, la BPO Vulcănești, în cadrul Săptămânii Cărții pentru Tineret, Secția pentru tineret a realizat, în paralel cu activitățile planificate, un sondaj intitulat „Lectura astăzi – hobby sau necesitate?” printre elevii din clasele a X-a și a XI-a de la Liceul nr. 1 din localitate. Scopul acestui sondaj a fost de

a îmbunătăți serviciile de bibliotecă pentru tineret, studierea cererii de lectură, identificarea preferințelor cititorilor și atragerea noilor utilizatori în bibliotecă [28, p. 22].

Sunt evidențiate și alte tipuri de cercetări desfășurate în bibliotecile publice din țară. Un exemplu este studiul „Așteptările unghenenilor de la viitorul primar”, desfășurat în anul 2023 de către BPR „Dimitrie Cantemir”, Ungheni. În urma studiului realizat pe un eșantion de 54 de persoane (cu vârsta de peste 16 ani), a fost totalizată *Lista celor mai mari așteptări a unghenenilor*, care a fost postată pe pagina bibliotecii, dar și transmisă către candidații la funcția de primar [15, p. 48].

Rezultatele cercetărilor sunt împărtășite în diverse reuniuni profesionale, esențiale pentru diseminarea cunoștințelor și bunelor practici. Pe lângă reuniunile naționale, care adună participanți din toată țara și de peste hotare, există și reuniuni zonale și raionale tradiționale. Aceste întâlniri regionale permit bibliotecarilor să colaboreze în grupuri mai mici, facilitând schimbul de idei și experiențe locale. Astfel, se contribuie la consolidarea rețelelor profesionale și implementarea soluțiilor inovatoare, adaptate nevoilor comunităților locale. În acest context menționăm Simpozionul științific „Anul 2021: Anul fortificării digitalizării activității bibliotecilor. Impact în comunitatea servită”, ediția I, și Simpozionul științific „Anul 2022 – anul consolidării relațiilor dintre bibliotecă și comunitate”, ediția a II-a, desfășurate la BM „Eugeniu Coșeriu”, Bălți [18]. În septembrie 2024, urmează să fie organizat Simpozion științific pentru bibliotecarii din Zona de Nord a Republicii Moldova în cadrul Zilelor BM „Eugeniu Coșeriu”, Bălți, cu genericul „Bibliotecarul – factorul stimulator al dezvoltării intelectuale, culturale și sociale a membrilor comunității”. Pentru anul 2025, această reuniune va avea genericul „Bibliotecile publice din Zona de Nord a Republicii Moldova și rolul lor în societatea modernă” [16].

BPR „Alexandru Donici”, Orhei, la rândul ei, organizează reuniunile profesionale devenite tradiționale: „Zilele Bibliotecii Publice Raionale «Alexandru Donici»”, Orhei; „Festival de (C)arte” și „Biblio Hackathon”.

BR „Piotr Draganov”, Comrat, a organizat pe parcursul anului 2022 evenimente dedicate promovării istoriei, culturii și tradițiilor poporului găgăuz. Cu ocazia împlinirii a 165 de ani de la nașterea bibliografului

Piotr Draganov, a fost organizată o masă rotundă cu participarea cadrelor didactice de la Universitatea de Stat din Comrat și a specialiștilor din muzee și biblioteci [32, p. 28].

Alte reuniuni profesionale importante desfășurate în anul 2022 au fost: Conferința internațională online cu genericul „Biblioteca – resursă valoroasă în sprijinul păcii”, organizată de către BPR „Vasile Alecsandri” Telenești [1, p. 29], masa rotundă online de nivel raional organizată de către BPO Râșcani „Rolul asistenței UE în dezvoltarea orașului și a raionului Râșcani” [8, p. 8].

În anul 2023, a fost organizată Conferință raională „Implicarea bibliotecilor orheiene în transformarea comunităților”, de către BPR „Alexandru Donici”, Orhei [20, p. 27], și Conferința științifică on-line de nivel raional „Bibliotecarul – agentul schimbării pozitive în comunitate”, de către Biblioteca Publică Orășenească Râșcani [9, p. 60].

BPR „Dimitrie Cantemir”, Ungheni, a organizat în anul 2023 reuniunile: Conferința profesională organizată în cadrul Programului Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor „Biblioteca și cartea în societatea informațională”, Conferință de postere „Biblioteca pentru comunitate. Conexiuni”, în cadrul programului Zilele Bibliotecii „Dimitrie Cantemir”, Ungheni [15, p. 52].

În 2024, BPR „Vasile Alecsandri”, Telenești a organizat Conferința națională „Dezvoltarea activităților pentru vârstnici în bibliotecile publice” și conferința națională (on-line) „Suntem prietenii bibliotecii: sporirea interesului de lectură prin proiecte regionale și internaționale” [16, p.42].

De asemenea, sunt organizate periodic seminare raionale în cadrul cărora bibliotecarii își împărtășesc ideile și experiențele, facilitând astfel diseminarea informațiilor obținute de la diverse reuniuni profesionale la nivel zonal, național și internațional.

Rezultatele cercetărilor, istoriile de succes sunt publicate în presa locală și națională, pe site-urile bibliotecilor, pe bloguri și rețele sociale.

Concluzii

- Majoritatea sondajelor se bazează pe eșantioane mici de respondenți, ceea ce limitează reprezentativitatea și acuratețea rezultatelor obținute.

- Unele biblioteci nu efectuează nicio cercetare, în ciuda necesității evidente de a realiza anual cel puțin un barometru de opinie al cititorilor pentru a evalua serviciile oferite.

- În unele rapoarte de activitate, capitolul dedicat cercetării lipsește complet, ceea ce indică o omisiune semnificativă în evaluarea și analiza impactului bibliotecii.

- Unele rapoarte anuale conțin aceeași informație repetată din an în an, ceea ce poate reflecta o lipsă de actualizare în raportarea și documentarea activităților.

Rapoartele de activitate ale bibliotecilor publice sunt un „lan mănós” pentru cercetare, oferind o multitudine de date valoroase și perspective variate, care pot contribui la înțelegerea și îmbunătățirea practicilor biblioteconomice, la evaluarea impactului serviciilor oferite comunității și la identificarea tendințelor și nevoilor emergente în utilizarea resurselor bibliotecare.

Referințe bibliografice:

1. Activitatea bibliotecilor publice din raionul Telenești în anul 2022: Raport analitic anual. Manuscris, 2023. 69 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1685> [accesat 2024-07-05].
2. Activitatea bibliotecilor publice din raionul Telenești în anul 2023: Raport analitic anual. Manuscris, 2023. 54 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1960> [accesat 2024-07-05].
3. Biblioteci publice teritoriale din raionul Briceni în anul 2023. Raportul analitic anual. Manuscris, 2023. 49 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1941> [accesat 2024-07-08].
4. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Călărași în anul 2023. Raport analitic anual. Manuscris, 2023. 177 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1946> [accesat 2024-07-05].
5. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Drochia în Anul 2022. Raport analitic anual. Manuscris, 2023. 95 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1707> [accesat 2024-07-22].
6. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Hâncești anul 2022. Raport analitic anual. Manuscris, 2023. 89 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1683> [accesat 2024-07-09].
7. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Hâncești anul 2023. Raport analitic anual. Manuscris, 2024. 166 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1945> [accesat 2024-07-09].
8. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Râșcani în anul 2022. Raport analitic anual. Manuscris, 2023. 75 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1708> [accesat 2024-07-11].

9. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Râșcani în anul 2023. Raport analitic anual. Manuscis, 2023. 109 p. <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1938> [accesat 2024-07-11].
10. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Sângerei. Raport analitic pentru anul 2023. Manuscis, 2022. 110 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1949> [accesat 2024-07-11].
11. Biblioteci publice teritoriale din raionul Soroca în anul 2022. Raport analitic anual. Manuscis, 2023. 77 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1698> [accesat 2024-07-05].
12. Biblioteci publice teritoriale din raionul Soroca în anul 2023. Raport analitic anual. Manuscis, 2023. 74 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1932> [accesat 2024-07-05].
13. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Șoldănești în anul 2023. Raport analitic anual. Manuscis, 2023. 35 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1940> [accesat 2024-07-16].
14. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Ungheni. Raport analitic anual 2022. Manuscis, 2023. 140 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1682> [accesat 2024-07-16].
15. Bibliotecile publice teritoriale din raionul Ungheni. Raport analitic anual 2023. Manuscis, 2023. 81 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1942> [accesat 2024-07-16].
16. Cercetare și dezvoltare în cadrul Sistemului Național de Biblioteci (SNB). Repertoriu de lucrări, publicații și activități științifice pentru anii 2024-2025. Manuscis, 2024. 46 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1973> [accesat 2024-07-05].
17. Raportul analitic al Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți pentru anul 2022. Manuscis, 2022. 75 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1691> [accesat 2024-07-05].
18. Raport analitic al Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți pentru anul 2023. Manuscis, 2023. 79 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1927> [accesat 2024-07-05].
19. Raport analitic anual al activității bibliotecilor publice din raionul Orhei 2022. Manuscis, 2023. 150 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1692> [accesat 2024-07-05].
20. Raport analitic anual al activității bibliotecilor publice din raionul Orhei 2023. Manuscis, 2023. 215 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1957> [accesat 2024-07-05].
21. Raport analitic anual privind activitatea bibliotecilor publice teritoriale din raionul Căușeni. Anul 2022 – consolidarea relațiilor dintre bibliotecă și comunitate. Manuscis, 2023. 70 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1679> [accesat 2024-07-24].
22. Raport analitic anual privind activitatea rețelei de Biblioteci Publice din raionul Ialoveni [2022]. Manuscis, 2023. 39 p. Manuscis. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1700> [accesat 2024-07-10].

23. Raport analitic anual privind activitatea rețelei de Biblioteci Publice din raionul Ialoveni 2023. Manuscris, 2024. 42 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1931> [accesat 2024-07-10].
24. Raport analitic privind activitatea bibliotecilor publice teritoriale din raionul Strășeni în anul 2022. Manuscris, 2023. 80 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1690> [accesat 2024-07-11].
25. Raport analitic privind activitatea bibliotecilor publice teritoriale din raionul Strășeni în anul 2023. Manuscris, 2024. 100 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1944> [accesat 2024-07-11].
26. Rețeaua de biblioteci publice teritoriale raionul Fălești. Raport analitic anual 2022. Manuscris, 2022. 41 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1694> [accesat 2024-07-09].
27. Rețeaua de biblioteci publice teritoriale raionul Fălești. Raport analitic anual 2023. Manuscris, 2023. 98 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1948> [accesat 2024-07-09].
28. Годовой аналитический отчет о деятельности библиотек Вулканештского района за 2023 год. Manuscris. 2023, 34 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1965> [accesat 2024-07-09].
29. Годовой аналитический отчет о деятельности публичных библиотек района Тараклия за 2022 год. Manuscris, 2023. 74 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1702> [accesat 2024-07-12].
30. Годовой аналитический отчет о деятельности публичных библиотек района Тараклия за 2023 год. Manuscris, 2023. 102 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1947> [accesat 15.07.2024].
31. Годовой аналитический отчет о деятельности сети публичных библиотек района Басарабьяска за 2023 год. Manuscris, 2024. 26 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1929> [accesat 2024-07-24].
32. Отчет Центральной библиотеки АТО Гагаузия им. „П. Драганова”, Комрат. Manuscris, 2023. 42 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1710> [accesat 2024-07-16].
33. Отчет Центральной библиотеки АТО Гагаузия им. „П. Драганова”, Комрат. Manuscris, 2023. 54 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/handle/123456789/1954> [accesat 2024-07-16].

PERSONALUL DE SPECIALITATE DIN BIBLIOTECI: ESTIMĂRI ȘI VALORI DE URMAT

Ludmila CORGHENCI

ORCID 0000-0002-0248-9108

Rezumat: *Articolul prezintă rezultatele studiului privind componența personalului de specialitate din biblioteci, fundamentat pe datele statistice prezentate de Centrul Național de Statistică din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pentru perioada 2022-2023. Articolul reflectă indicatori statistici – numărul total al personalului de specialitate, componența acestuia în funcție de criteriile: studii, vârstă, gen. Pentru a demonstra intensitatea și calitatea muncii în biblioteci autorul apelează la indicatorii de performanță – numărul personalului de specialitate per 1.000 de utilizatori activi, numărul de utilizatori per cap personal etc.*

Cuvinte-cheie: *cercetare statistică, personal de specialitate, componența personalului din biblioteci.*

Abstract: *The article presents the results of the study on the composition of specialized staff in libraries, based on the statistical data presented by the National Statistics Center within the National Library of the Republic of Moldova for the period 2022-2023. The article reflects statistical indicators – total number of specialized personnel, its composition according to the criteria of studies, age, gender. To demonstrate the intensity and quality of work in libraries, the author uses performance indicators - number of specialized staff per 1,000 active users, number of users per head of staff, etc.*

Keywords: *statistical research, specialized staff, library staff composition.*

Personalul de specialitate este singura resursă din cadrul unei biblioteci care are capacitatea de a-și mări valoarea, de a fi în pas cu timpul, de a contribui individual la poziționarea strategică a instituției, aceasta este deosebirea esențială de celelalte resurse, care se uzează fizic și moral. El determină eficiența și eficacitatea activității bibliotecii, precum și impactul la nivel de comunitate. În condițiile progresului tehnologic, a creșterii volumului de informație, a schimbării necesităților de informare și documentare a membrilor comunităților, activitatea bibliotecii trebuie să fie asigurată de buni profesioniști, oameni potriviți la locul potrivit, conduși, sprijiniți și recompensați potrivit muncii depuse.

Prezentul articol are scopul de a prezenta rezultatele cercetării statistice privind personalul de specialitate din cadrul Sistemului Național de Biblioteci (SNB) prin valorificarea datelor statisticii oficiale pentru anii 2022-2023 [4; 5]. Recomandăm să se țină cont și de potențialul metodologic al materialului, adică utilizarea acestuia de centrele biblioteconomice pentru a analiza situația concretă în cadrul rețelei teritoriale/departamentale de biblioteci ori a bibliotecii (mai ales la capitolul indicatori de performanță/relaționali).

La 1 ianuarie 2024 numărul total de biblioteci din cadrul SNB constituie 2.563, cu 37 mai puține în comparație cu anul 2022.

Să urmărim tabloul general al efectivului personalului de specialitate pentru perioada menționată.

Tabelul nr. 1. Numărul total al personalului de specialitate în cadrul SNB

Tip biblioteci	Personal de specialitate			Informaticieni (ingineri, programatori, administratori etc.		
	2022	2023	Variabila 2023/2022	2022	2023	Variabila 2023/2022
Naționale	207	199	-8	9	9	0
Publice	2 028	2 000	-28	28	29	+1
Din învățământ, inclusiv:	1 604	1 581	-23	10	6	-4
- din învățământul superior	274	257	-17	7	6	-1
- din centre de excelență, colegii	69	68	-1	0	0	0
- din școli profesionale	43	42	-1	0	0	0
- din învățământul general	1 218	1 214	-4	0	0	0
Specializate	95	88	-7	6	2	-4
Total	3 934	3 868	-66	54	46	-8

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor statistice oficiale [4, 5].

Datele statistice din *Tabelul nr. 1* relevă o scădere continuă a numărului personalului de specialitate din cadrul SNB, fenomenul ma-

nifestându-se și pe parcursul anilor 2021-2022. Astfel, în anul 2023 numărul personalului de specialitate a descrescut cu 66 față de anul 2022, iar numărul informaticienilor – cu 8. Pentru comparație: în anul 2021 numărul personalului de specialitate a descrescut cu 63 față de anul 2020, iar numărul informaticienilor s-a redus cu 10. Cele mai pronunțate sunt scăderile numărului de personal în rețeaua bibliotecilor publice, din învățământul superior și din cele specializate.

Drept motive privind descreșterea numărului personalului de specialitate menționăm: reducerea numărului de biblioteci în anul 2023 (cu 37 în comparație cu anul 2022 și cu 23 unități în anul 2021 față de anul 2020); salarii neatractive; predominarea personalului de vârstă pensionară (contractele de angajare nefiind acceptate); nerespectarea de către fondatori a prevederilor legislative (de exemplu, privind posturile de conducere în bibliotecă, structura organizatorică recomandată prin cadrul de reglementare și altele) [1].

Tabelul nr. 2. Numărul personalului de specialitate per 1.000 de utilizatori activi

Tip biblioteci	2022	2023	Variabila 2023/2022
Naționale	12	10	-2
Publice	3	3	0
Din învățământ, inclusiv:	3	3	0
- din învățământul superior	4	4	0
- din centre de excelență, colegii	2	2	0
- din școli profesionale	3	3	0
- din învățământul general	3	3	0
Specializate		10	8
Total		3	4

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor statistice oficiale [4, 5].

Datele prezentate în *Tabelul nr. 2* reflectă menținerea numărului personalului de specialitate per 1.000 de utilizatori activi în anii 2022-2023, diminuarea fiind nesemnificativă. Pentru comparație, în anii 2020-2021 acest indicator a constituit 4. Este menținut cel mai mare număr de personal per 1.000 de utilizatori în bibliotecile naționale, această situație

fiind argumentată prin complexitatea și specificul funcțiilor atribuite acestora și prin cadrul legal și de reglementare național. În bibliotecile publice acest indicator relațional este stabil pe parcursul anilor 2020-2023, constituind 3 bibliotecari per 1.000 de utilizatori. Este constant indicatorul și pentru bibliotecile din învățământ. Pentru anul 2023 observăm sporirea cu 2 unități a numărului personalului de specialitate per 1.000 de utilizatori activi în rețeaua bibliotecilor specializate.

Relevanța indicatorului de performanță, prezentat în *Tabelul nr. 2*, este evidentă în comparație cu numărul de utilizatori activi ce revin unui angajat al bibliotecii.

Tabelul nr. 3. Numărul de utilizatori per cap personal de specialitate

Tip biblioteci	2022	2023	Variabila 2023/2022
Naționale	80	95	+15
Publice	322	330	+8
<i>Din învățământ, inclusiv:</i>	288	293	+5
- din învățământul superior	232	245	+13
- din centre de excelență, colegii	463	506	+43
- din școli profesionale	290	289	-1
- din învățământul general	290	292	+2
Specializate	116	95	-21
Total	290	297	+7

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor statistice oficiale [4, 5].

Urmărind datele din *Tabelul nr. 3*, relevăm creșterea numărului de utilizatori per personal de specialitate în anul 2023 în toate rețelele de biblioteci. Pentru comparație, în anul 2021 acest indicator de performanță a sporit cu 17 față de anul 2020.

Creșterea constantă a numărului de utilizatori per personal de specialitate în ultimii ani este determinată de situații îmbucurătoare: revenirea utilizatorilor în spațiile bibliotecilor ca urmare a crizei sanitar-epidemiologică, creșterea interesului față de activitățile bibliotecii și, corespunzător, creșterea numărului utilizatorilor activi ai bibliotecilor (de exemplu, în anul 2023 acest număr a sporit cu 61.254 în comparație

cu anul 2021). Dar drept motiv invocăm și un fenomen mai trist – reducerea numărului de biblioteci din cadrul SNB, fapt ce determină fluctuația utilizatorilor.

Calitatea personalului din biblioteci se concretizează în funcție de nivelul de studii, în mod deosebit studiile superioare de profil ori în alte domenii (după o pregătire profesională în domeniul bazele biblioteconomiei și științelor informării), care fundamentează încrederea în viitorul profesional, oferă posibilități sporite de autorealizare, de integrare socioprofesională și contribuie la formarea competențelor de formare continuă și de accedare la alte posturi de muncă în domeniu, la dezvoltarea carierei profesionale pe verticală și orizontală.

Tabelul nr. 4. Personalul de specialitate în funcție de nivelul de studii

Tip biblioteci	Cu studii superioare				Cu studii medii speciale			
	2022		2023		2022		2023	
	Total	Inclusiv în BȘI	Total	Inclusiv în BȘI	Total	Inclusiv în BȘI	Total	Inclusiv în BȘI
Naționale	178	85	176	82	17	2	21	1
Publice	1 407	408	1 079	413	827	356	775	347
Din învățământ, inclusiv:	1 121	347	1 113	326	383	119	362	115
- din învățământul superior	259	165	244	154	12	3	10	4
- din centre de excelență, colegii	57	24	56	24	8	2	7	2
- din școli profesionale	33	10	32	6	8	0	8	1
- din învățământul general	772	148	781	142	355	114	337	108
Specializate	78	64	72	47	10	6	10	4
Total	2 424	904	2 440	868	1 237	483	1 168	467

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor statistice oficiale [4, 5].

Datele statisticii oficiale relevă reducerea numărului de personal de specialitate atât cu studii superioare, cât și cu studii medii speciale. La nivelul SNB, la 1 ianuarie 2024, personalul de specialitate cu studii superioare constituie 63% din numărul

total al personalului de specialitate în SNB, iar cel cu studii de profil – 22%. Pentru comparație, la 1 ianuarie 2022 situația era următoarea: 62% din numărul total al personalului SNB aveau studii superioare și doar 26% studii în biblioteconomie și științe ale informării (BȘI) [4; 5].

Personalul de specialitate cu studii medii de specialitate constituie în cadrul SNB (la 1 ianuarie 2024) 30% din numărul total al personalului de specialitate, iar cel cu studii în BȘI – 12%. Pentru comparație, prezentăm situația la 1 ianuarie 2022: 31% constituiau personalul cu studii medii speciale și generale și doar 14% – personal cu studii medii speciale în BȘI.

Cuantumul acestor indicatori variază în rețelele de biblioteci (situația la 1 ianuarie 2024):

- *în bibliotecile naționale*: personalul de specialitate cu studii superioare constituie 88% din numărul total al personalului de specialitate, iar cel cu studii în BȘI – 41%; corespunzător 11% constituie personalul de specialitate cu studii medii speciale și doar 0,5% cel cu studii medii speciale de profil;

- *în bibliotecile publice*: personalul de specialitate cu studii superioare constituie 54% din numărul total al personalului de specialitate, iar cel cu studii superioare în BȘI – 21%; corespunzător 39% constituie personalul de specialitate cu studii medii speciale și 17% cel cu studii medii speciale de profil;

- *în bibliotecile din învățământul superior*: personalul de specialitate cu studii superioare constituie 95% din numărul total al personalului de specialitate, iar cel cu studii în BȘI – 60%; corespunzător 4% constituie personalul de specialitate cu studii medii speciale și doar 1% cel cu studii medii speciale de profil;

- *în bibliotecile din centrele de excelență, colegii*: personalul de specialitate cu studii superioare constituie 82% din numărul total al personalului de specialitate, iar cel cu studii în BȘI – 35%; corespunzător 10% constituie personalul de specialitate cu studii medii speciale și circa 3% cel cu studii medii speciale de profil;

- *în bibliotecile din școlile profesionale*: personalul de specialitate cu studii superioare constituie 76% din numărul total al personalului

de specialitate, iar cel cu studii în BȘI – 14%; corespunzător 19% constituie personalul de specialitate cu studii medii speciale și doar 2% cel cu studii medii speciale de profil;

- *în bibliotecile din învățământul general*: personalul de specialitate cu studii superioare constituie 64% din numărul total al personalului de specialitate, iar cel cu studii în BȘI – 12%; corespunzător 28% constituie personalul de specialitate cu studii medii speciale și circa 9% cel cu studii medii speciale de profil;

- *în bibliotecile specializate*: personalul de specialitate cu studii superioare constituie 82% din numărul total al personalului de specialitate, iar cel cu studii în BȘI – 53%; corespunzător 11% constituie personalul de specialitate cu studii medii speciale și 4% cel cu studii medii speciale de profil

Informația prezentată mai sus demonstrează că cel mai bine sunt asigurate cu profesioniști cu studii superioare bibliotecile din învățământul superior (60%), fiind urmate de cele specializate (53%) și naționale (41%) [5].

Analiza componenței personalului de specialitate din biblioteci în funcție de nivelul de studii ne permite să formulăm următoarele concluzii:

- În primul rând, este necesar de a depune eforturi pentru revitalizarea învățământului biblioteconomic superior atât de comunitatea profesională, cât și de factorii decizie. Astfel, comunitatea profesională se poate implica în promovarea profesiei de bibliotecar prin campanii, organizare de întâlniri în comunități (îndeosebi în școli) cu reprezentanți notorii din domeniul BȘI, cadre didactico-științifice din universități.

- Bibliotecile ar putea „valorifica” cele 30% reprezentate de către personalul cu studii cu studii medii speciale, în scopul integrării acestuia în învățământul mediu ori superior de profil.

- Este important de a oferi o pregătire de bază pentru personalul cu studii superioare din alte domenii, acesta constituind 41% din numărul total al personalului de specialitate (la 1 ianuarie 2024). Bibliotecile trebuie să încurajeze participarea la cursuri de recalificare, oferire de către Universitatea de Stat din Moldova, la fel, înscrierea la studii de masterat.

Un aspect important al calității personalului de specialitate din biblioteci este *categorია atribuită prin atestare*. Atestarea personalului de specialitate din biblioteci este un proces benevol, reglementat, având drept obiective: asigurarea unui proces eficient de evaluare a personalului de specialitate din biblioteci potrivit standardelor naționale și internaționale; motivarea acestuia pentru dezvoltarea profesională și realizarea maximă a potențialului intelectual, inovațional și creativ; creșterea responsabilității individuale a personalului de specialitate din biblioteci pentru reușita propriei cariere profesionale; sporirea importanței și a imaginii personalului de specialitate din biblioteci și a bibliotecii în societate și altele [6].

Tabelul nr. 5. Personalul de specialitate – posesori de categorii de calificare

Tip bibliotecă	2022				2023			
	Total	dintre care categoria			Total	dintre care categoria		
		super.	I	a II-a		super.	I	a II-a
Naționale	156	26	40	90	100	26	41	33
Publice	921	76	407	438	900	81	421	398
Din învățământ, inclusiv:	567	55	291	221	533	57	293	183
- din învățământul superior	201	49	118	34	194	52	120	22
- din centre de excelență, colegii	29	3	19	7	28	3	19	6
- din școli profesionale	6	1	3	2	6	1	3	2
- din învățământul general	331	2	151	178	305	1	151	153
Specializate	35	4	19	12	33	4	17	12
Total	1 679	161	757	761	1 566	168	772	626

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor statistice oficiale [4, 5].

Astfel, la 1 ianuarie 2024 numărul personalului de specialitate care dispune de categorii de calificare constituie circa 40% din numărul total al personalului de specialitate din biblioteci, inclusiv: circa 4% – categoria superioară, 20% – categoria I și 16% – categoria a II-a. Pentru

comparație, la 1 ianuarie 2022 categoriile de calificare aveau 43% din numărul total al personalului de specialitate, inclusiv: categorie superioară – 4%, categoria I – 19%, categoria a II-a – 19%.

Variabilele privind numărul celor care posedă categoria de calificare sunt motivate de fluctuația angajaților, transferul bibliotecarilor în domenii mai bine plătite (aceștia fiind acceptați ca specialiști de calitate, bine pregătiți, buni mănuitori de tehnici și tehnologii informaționale), lipsa unor politici de motivare, de profesionalizare a personalului, care ar susține și stimula interesul personalului.

Datele statistice oficiale pentru anul 2023 oferă suport concret pentru analiza componenței personalului din biblioteci în funcție de *criteriul de gen și vârstă*:

- Preponderent munca de bibliotecar este „îmbrățișată” de femei, acestea constituind circa 96% din numărul total al personalului de specialitate, bărbații fiind prezenți cu 4%;
- În bibliotecile Sistemului Național predomină personalul de specialitate cu vârsta între 25-54 ani, care constituie 53%, fiind urmat de cel cu vârsta de 55 ani și mai mult (45%), iar personalul cu vârsta de până la 25 de ani este doar 2%. Pentru a atrage tinerii în profesie este nevoie de crearea următoarelor condiții: salarii atractive, revizuirea grilei de salarizare, atribuirea suplimentului pentru categoria de evaluare a bibliotecii pentru toți angajații (nu doar pentru posturile de conducere), conștientizarea de către fondatori a importanței unei biblioteci dotate (sub toate aspectele: spații, colecții, tehnologii moderne, personal calificat și altele) în comunitate etc. [5].

Concluzii

Activitatea profesională din oricare domeniu este influențată și promovată prin statistici de calitate, indispensabile pentru adoptarea de decizii care vizează domeniul. Datele statistice prezentate de Centrul Național de Statistică din cadrul BNRM, armonizate la nivel național și internațional, sunt instrumente de cunoaștere a particularităților domeniului bibliotecar, oferă suport pentru definiri de politici și strategii privind resursele umane, sunt axe de centrare a eforturilor pentru îmbunătățiri.

În final, accentuăm importanța implicării centrelor biblioteconomice teritoriale și departamentale în realizarea studiilor statistice comparate a componenței personalului de specialitate în rețea, astfel asigurând integritatea componentelor cercetării: colectarea datelor, prelucrarea, valorificarea și diseminarea acestora. În prezent, cea mai mare parte a eforturilor profesionale sunt centrate pe colectarea și prelucrarea indicatorilor statistici, prevăzuți de *Formularul 6c*. Mai puțin se investește profesional în transformarea datelor statistice în indicatori de performanță/relaționali, în analize comparate ai celor de la nivel de rețea/rețele cu cei identificați la nivel național. Profesia cere de la noi competențe nu doar pentru a crea și a citi statistici, dar, mai ales, pentru a le înțelege, a le evalua critic și a le compara.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Personalul de specialitate din biblioteci – avantaj instituțional și comunitar major. În: Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova. Studiu statistic 2020-2021. Chișinău: BNRM, 2023, pp. 67-76. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/situatii%20statistica20-21.pdf> [accesat 2024-10-04].
2. Indicatori de performanță (relaționali) pentru biblioteci. Ghid în sprijinul implementării SM ISO 11620:2016 „Informare și Documentare. Indicatori de performanță pentru biblioteci”. Chișinău, 2017. 33 p. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/Ghid-Indicatori-de-performanta-SM-ISO-11620-2016.pdf> [accesat 2024-10-09].
3. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2021. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-10-07].
4. Statistica de bibliotecă: *Raport* statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2022. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-10-04].
5. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2023. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2024-10-04].
6. Regulament privind modul de conferire a categoriilor de calificare personalului de specialitate din biblioteci. Aprobabil prin ordinul nr. 17 din 5 februarie 2015. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121792&lang=ro [accesat 2024-10-09].

FORMAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ – PRIORITATE INSTITUȚIONALĂ ȘI INDIVIDUALĂ

Lilia POVESTCA

ORCID 0000-0002-4761-2384

Rezumat: *Articolul prezintă importanța formării profesionale continue ca prioritate atât la nivel instituțional, cât și la cel individual. Se analizează diverse forme și metode de dezvoltare profesională, clasificate în activități externe și interne. Sunt prezentate analize statistice privind participarea personalului de specialitate din sistemul național de biblioteci la activități de formare continuă, inclusiv numărul de ore dedicate instruirii. Articolul propune modalități eficiente de coordonare a formării, subliniind importanța interacțiunii între furnizorii de formare și instituții, pentru a răspunde nevoilor și provocărilor societății. Formarea profesională continuă se dovedește a fi un element-cheie în dezvoltarea personală și profesională, contribuind la creșterea eficienței organizaționale.*

Cuvinte-cheie: *formare profesională continuă, personal de bibliotecă, metode de instruire.*

Abstract: *The article presents the importance of continuous professional development as a priority both at the institutional and individual level. Various forms and methods of professional development are analyzed, classified into external and internal activities. Statistical analyzes are presented regarding the participation of specialized staff from the national library system in continuous training activities, including the number of hours dedicated to training. The article proposes effective ways to coordinate training, emphasizing the importance of interaction between training providers and institutions, to respond to society's needs and challenges. In conclusion, continuous professional development proves to be a key element in personal and professional development, contributing to the increase of organizational efficiency.*

Keywords: *continuous professional development, library staff, training methods.*

În contextul actual, în care schimbările rapide din TIC impun adaptabilitate și actualizare constantă, formarea profesională continuă devine un instrument fundamental atât pentru instituțiile infodocumentare, cât și pentru dezvoltarea profesională individuală.

Pe de o parte, pentru instituțiile infodocumentare formarea profe-

sională continuă reprezintă un mecanism esențial care completează și extinde formarea inițială, având un rol important în gestionarea eficientă a resurselor umane. Formarea continuă sprijină actualizarea cunoștințelor și abilităților personalului de specialitate din biblioteci în fața unor noi provocări și oportunități emergente, dar contribuie și la îmbunătățirea performanței instituționale, la asigurarea unui serviciu de calitate pentru utilizatori. Pe de altă parte, pentru indivizi instruirea continuă constituie o oportunitate de a-și construi și dezvolta itinerarul profesional individual. Aceasta oferă posibilitatea de a dobândi competențe suplimentare, de a explora noi domenii de interes și a răspunde schimbărilor în domeniul infodocumentar [5].

Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci poate fi structurată și organizată în diferite modalități. Majoritatea opiniilor cu privire la instruirea continuă se referă la îmbunătățirea cunoștințelor, abilităților și atitudinilor. Un aspect important este și contextul prin care sunt dobândite și utilizate ulterior competențele profesionale, ceea ce ne ajută, de fapt, să înțelegem natura cunoștințelor profesionale și a profesionalismului în sine.

În general se utilizează diferite forme și metode de dezvoltare profesională. De exemplu, cercetătorul scoțian Aileen Kennedy [2] identifică următoarele modele de formare: training, premii (*award-bearing*), deficit, cascadă, instruire bazată pe standarde, *coaching*/mentorat, comunitate de practică, cercetare-acțiune, experiență transformatoare.

În ceea ce privește domeniul infodocumentar, Stan Lester [4] identifică anumite dimensiuni ale formării profesionale continue, care implică 1) cazuri particulare pe anumite probleme specifice; 2) învățarea generală care se preocupă de menținerea activității cu tendințele în profesie prin lecturarea revistelor de specialitate, crearea de rețele și discuții profesionale, participarea la cursuri și conferințe; 3) participarea la cursuri avansate sau programe de cercetare.

Gitte Larsen [3] clasifică activitățile de formare în externe și interne.

Potrivit acestuia, *activitățile externe* includ:

- participarea la proiecte între instituții;
- participarea în rețele profesionale/grupuri de interese (personale și virtuale);

- participarea la programe formale de educație continuă;
- participarea la cursuri de formare externe (inclusiv învățământ la distanță);

- participarea la conferințe și seminarii;
- vizite de studiu;
- pregătirea unei discuții pentru întâlnirile profesionale;
- redactarea unei lucrări pentru publicare;
- pregătirea și predarea unui curs pentru profesioniștii din biblioteci;
- stabilirea de noi parteneriate formale.

Iar *activitățile interne* presupun:

- schimbul de cunoștințe cu colegii;
- învățarea prin acțiune;
- rotația posturilor;
- lecturarea literaturii profesionale;
- testarea de noi produse și servicii;
- programe de mentorat etc.

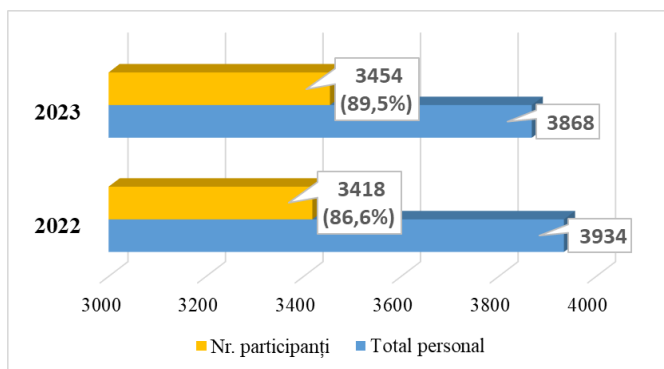
Potrivit analizei lui G. A. Smith [7], se demonstrează că există o corelație între sprijinul instituțional și angajamentul profesional în diverse activități de formare continuă, inclusiv participarea la evenimente profesionale, apartenența la asociații de profil, implicarea în anumite comisii, participarea la ateliere de formare, activități de publicare. Conform acestei opinii, instituțiile infodocumentare sunt încurajate să ofere un mediu propice pentru dezvoltarea continuă a personalului. Pentru a susține avansarea în carieră a bibliotecarilor și a îmbunătăți eficiența serviciilor oferite, instituțiile infodocumentare ar trebui să implementeze politici care încurajează participarea în activitățile de formare profesională continuă. De asemenea, este necesară alocarea resurselor financiare adecvate pentru a susține dezvoltarea profesională a personalului de specialitate din biblioteci.

În baza analizei ofertelor educaționale ale furnizorilor de formare continuă în domeniul biblioteconomiei din Republica Moldova, se observă că cele mai utilizate sunt training-urile și atelierele profesionale. Potrivit specialiștilor, *training-ul* reprezintă o metodă de instruire în grup care facilitează dezvoltarea competențelor și abilităților practice ale participanților, permițându-le să exploreze și să aplice experiențe noi

direct în contextul profesional. Prin accentul pus pe abordarea bazată pe probleme, metoda promovează un proces intensiv de colaborare între participanți și formator, unde este stimulată creativitatea și este asigurată coerența în aplicarea cunoștințelor. La rândul său, *atelierul de lucru* pune un accent deosebit pe activitățile practice și colaborative, desfășurate atât în grupuri mici, cât și mari. Această metodă de instruire se caracterizează printr-o abordare practică și aplicată a unor subiecte specifice [1, p. 41].

Pentru personalul de specialitate din Sistemul Național de Biblioteci sunt organizate activități educaționale cu privire la dezvoltarea competențelor digitale, de comunicare, în domeniul biblioteconomiei și bibliografiei, manageriale și de marketing, de cercetare etc. În cele din urmă, potrivit datelor statistice cu privire la implicarea în instruirea continuă, observăm că în perioada anilor 2022-2023 în medie 88% dintre bibliotecari au participat la cel puțin o activitate de instruire formală și nonformală pe parcursul anului (*Diagrama nr. 1*).

Diagrama nr. 1. Participarea personalului la cel puțin o activitate de formare (2022-2023)

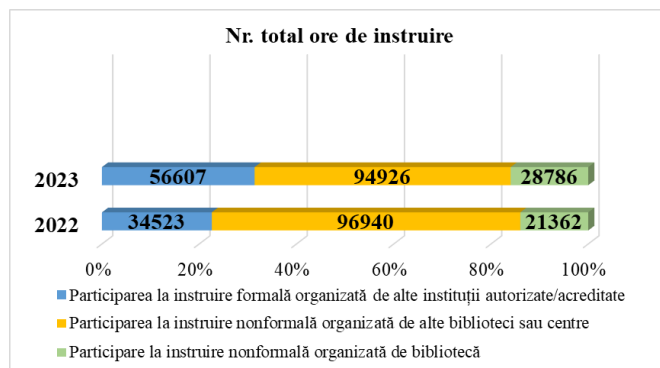


Sursa: Elaborată de autoare în baza datelor statistice oficiale [8].

Analizând informațiile prezentate în *Diagramele nr. 1 și 2*, constatăm că în perioada 2022-2023 bibliotecarii din Sistemul Național de Biblioteci au frecventat în medie 45.565 de ore de instruire formală

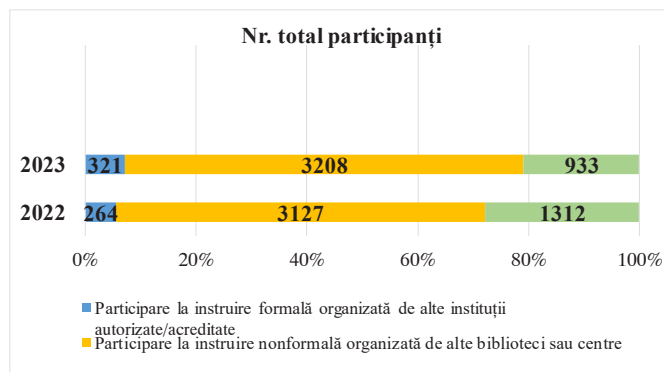
organizate de instituții autorizate, la care au participat în medie 292 de persoane; la 95.933 ore de instruire nonformală organizate în afara bibliotecii, fie de alte biblioteci sau centre, au luat parte în medie 3.167 de persoane și, respective, la 25.074 ore organizate de instituția în care activează, au fost prezente 1.122 de persoane.

Diagrama nr. 2. Număr total de ore de instruire continuă (2022-2023)



Sursa: Elaborată de autoare în baza datelor statistice oficiale [8].

Diagrama 3. Număr total de participanți la instruire continuă (2022-2023)



Sursa: Elaborată de autoare în baza datelor statistice oficiale [8].

Evidențiem faptul că este foarte important parteneriatul dintre centrele de formare continuă în domeniul biblioteconomiei și științei informării pentru dezvoltarea personalului. Aceste centre oferă oportunități pentru a îmbunătăți abilitățile și cunoștințele bibliotecarilor în diverse domenii relevante pentru serviciile moderne de bibliotecă.

În continuare propunem unele modalități eficiente de coordonare și asigurare a interacțiunii între furnizorii de formare care vor contribui la dezvoltarea unor bibliotecari mai calificați și mai bine pregătiți pentru a răspunde nevoilor și provocărilor din societate:

- crearea unor rețele de comunicare pentru partajarea informațiilor despre programele de formare disponibile;
- organizarea de sesiuni de instruire comune atât tradiționale, cât și la distanță, în care bibliotecarii să aibă posibilitatea de a interacționa, de a învăța unii de la alții prin schimb de idei și bune practici;
- dezvoltarea de programe de formare colaborative care să acopere diverse aspecte ale practicii bibliotecare (tehnologii informaționale, gestionarea colecțiilor, servicii pentru comunitate etc.);
- participarea în comun la evaluarea impactului programelor de formare continuă;
- promovarea culturii de învățare continuă în rândul personalului de specialitate din Sistemul Național de Biblioteci etc.

Un obiectiv important pentru Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) este eficientizarea propriei resurse umane, astfel încât activitatea să fie realizată coerent. Salariații bibliotecii participă la cursuri de instruire nonformală, fiind organizate sesiuni interne de perfecționare profesională de către Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării (CNFPC) din cadrul instituției. De asemenea, în anul 2023, 27 de bibliotecari de la BNRM au participat la cursul de educație formală „Tendințe moderne în activitatea infodocumentară”, oferit de Centrul de Resurse pentru Formare Continuă din cadrul Universității de Stat din Moldova (75 de ore academice; 5 ateliere tematice). În cadrul campaniei de informare și educație digitală „Națiune Digitală”, lansată de Agenția de Guvernare Electronică, 14 bibliotecari au participat la ateliere profesionale pentru a deveni manageri digitali.

Pe parcursul anului 2023, 98 de persoane din cadrul instituției au participat cel puțin la o activitate de instruire organizate de CNFPC al BNRM sau alți prestatori din țară și de peste hotare. În anul 2023, la activitățile de instruire formale și nonformale au participat 130 de angajați ai BNRM, fiecărui participant atribuindu-i-se 43,26 de ore de instruire, iar media volumului de instruire ce revine fiecărui bibliotecar al BNRM constituie 37 de ore [6, p. 93].

În baza celor expuse, concluzionăm că la nivel instituțional investiția în dezvoltarea continuă a bibliotecarilor este esențială pentru succesul organizației. Prin oferirea de programe de formare și facilitarea accesului la resurse educaționale relevante, bibliotecile își pot îmbunătăți performanța generală, pot spori productivitatea și pot menține o forță de muncă motivată și entuziastă. La nivel individual, formarea profesională continuă este importantă pentru dezvoltarea personală și profesională. De asemenea, instruirea continuă poate oferi realizare personală și împlinire prin explorarea de noi domenii de interes și dezvoltarea abilităților existente. Este important ca instituțiile infodocumentare să creeze un mediu care să încurajeze și să sprijine dezvoltarea angajaților săi, iar angajații să își asume responsabilitatea pentru propria lor învățare și evoluție.

Referințe bibliografice:

1. DOICOV, E.; GHEORGHITA, T. Dezvoltarea profesională a personalului din autoritatea publică: instruirea internă: Ghid metodic [online]. Chișinău: Ed. „Bons Offices” SRL, 2011, 90 p. [citat 2024-07-22]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/308-313_16.pdf
2. KENNEDY, Aileen. Models of Continuing Professional Development: a framework for analysis [online]. In: Journal of In-service Education. 2005, vol. 31, nr. 2. [accesat 2024-07-18]. Disponibil: <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/13674580500200277?needAccess=true>
3. LARSEN, Gitte. Preparing for New and Changing Roles in Research Libraries – the Need for Continuing Professional Development [online]. In: LIBER. 2006, vol. 16(3/4). [accesat 2024-07-18]. DOI: [10.18352/lq.7863](https://doi.org/10.18352/lq.7863)
4. LESTER, Stan. Professional bodies, CPD and informal learning: the case of conservation. In: Continuing Professional Development [online]. 1999, nr. 3(4), pp. 110-121. [accesat 2024-07-18]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/233584004_Professional_bodies_CPD_and_informal_learning_the_case_of_conservation
5. PLANAS, Jordi; RIFÀ, Judit. The continuing training in Spain : institutional logic

- and individual usage. In: Les Cahiers du Lasmus [online]. 2001, nr. 1. [accesat 2024-07-18]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/315644445_Continuing_training_in_Spain_Institutional_logic_and_individual_usage/citation/download
6. Raport de activitate a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în anul 2023 [online]. Chișinău: BNRM., 2024. 154 p. [accesat 2024-07-12]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii>
 7. SMITH, G.A. The professional development of academic librarians: how should institutions contribute to the process? [online]. In: Faculty Publication. 2004, p. 44. [accesat 2024-07-18]. Disponibil: https://digitalcommons.liberty.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1053&context=lib_fac_pubs
 8. Statistica de bibliotecă: Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci (2022-2023) [online]. [accesat 2024-07-22]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca>

AUTORII ARTICOLELOR

CEBOTARI, Margareta – specialist principal al secției Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința Informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: mcebotari@bnrm.md

CORGHENCI, Ludmila – șef al secției Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: lcorghenci@bnrm.md

DMITRIC, Ecaterina – șef al secției Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința Informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: ecaterinadm@yahoo.com

DRĂGĂNEL, Angela – specialist principal al secției Studii și cercetări, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: adrăganel@bnrm.md

LEVINȚA, Tatiana – specialist principal al secției Centrul Național de Statistică privind Activitatea Bibliotecilor, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: levintati@gmail.com

OSOIANU, Vera – director adjunct, Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința Informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: vosoinu@bnrm.md

POPA, Valentina – șef al secției Centrul Național de Statistică privind Activitatea Bibliotecilor, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: statistica@bnrm.md

POVESTCA, Lilia – șef al secției Suport managerial și relații internaționale, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: lpovestca@bnrm.md

TABELUL nr.1. SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI. DATE GENERALE

	Biblioteci	Numărul de biblioteci	Colecții pe suporturi fizice (unități materiale)	Numărul de utilizatori activi	Numărul de împrumuturi	Numărul de intrări	Personal de specialitate	Numărul de documente per utilizator activ	Împrumut per utilizator activ
I.	Biblioteci naționale	2	2687771	19021	486247	165381	199	141	26
	Biblioteca Națională a Republicii Moldova	1	2443687	3924	112470	56324	152	623	29
	Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	1	244084	15097	373777	109057	47	16	25
II.	Biblioteci publice	1288	12366032	659676	7982223	5595365	2000	19	12
	Biblioteci publice municipale, raionale, orașenești	139	4254182	274312	3532106	2282882	875	16	13
	Biblioteci publice comunale, sătești	1149	8111850	385364	4450117	3312483	1125	21	12
III.	Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	1249	26507056	463825	8541297	4712212	1581	57	18
	Biblioteci din instituțiile de învățământ superior	20	6546448	62911	1004005	501672	257	104	16
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional	39	1969664	34432	912602	411785	68	57	27
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional	38	549174	12133	116153	93499	42	45	10
	Biblioteci din instituțiile de învățământ general	1152	17441770	354349	6508537	3705256	1214	49	18
IV.	Biblioteci specializate	24	15495109	8397	456392	32788	88	1845	54
	Biblioteci tehnice din unitățile economice	9	13762511	2892	412236	14834	34	4759	143
	Biblioteci medicale	8	119789	4300	13131	9111	6	28	3
	Biblioteci agricole	5	153371	180	3223	1100	4	852	18
	Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” (Institut), Centrul Național de Informare și Reabilitare al	1	1375939	618	19681	5171	42	2226	32
		1	83499	407	8121	2572	2	205	20
	TOTAL 2023	2563	57055968	1150919	17466159	10505746	3868	4957	15,18
	TOTAL 2022	2600	58327167	1143427	16873851	10207248	3934	51,01	14,76
	TOTAL 2021	2632	59263288	1089665	16059205	8832716	3981	54,00	15,00
	TOTAL 2020	2655	59513855	1039581	15153323	8303671	4044	57,00	15,00
	TOTAL 2019	2674	58441882	1271034	23039461	13294486	4098	45,98	18,13
	Variabila 2023/2019	-111	-1385914	-120115	-5573302	-2788740	-230	+3,6	-2,95

TABELUL nr. 2. COLECȚII ȘI TIPURI DE DOCUMENTE

	Bibliotecă	Numărul de bibliotecă	Colecții pe suporturi fizice (unități materiale)	Numărul de utilizatori activi	Numărul de împrumuturi	Numărul de intrări	Personal de specialitate	Numărul de documente per utilizator activ	Împrumut per utilizator activ
I.	Biblioteci naționale	2	2687771	19021	486247	165381	199	141	26
	Biblioteca Națională a Republicii Moldova	1	2443687	3924	112470	56324	152	623	29
	Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	1	244084	15097	373777	109057	47	16	25
II.	Biblioteci publice	1288	12366032	659676	7982223	5595365	2000	19	12
	Biblioteci publice municipale, raionale, orașenești	139	4254182	274312	3532106	2282882	875	16	13
	Biblioteci publice comunale, sătești	1149	8111850	385364	4450117	3312483	1125	21	12
III.	Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	1249	26507056	463825	8541297	4712212	1581	57	18
	Biblioteci din instituțiile de învățământ superior	20	6546448	62911	1004005	501672	257	104	16
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional	39	1969664	34432	912602	411785	68	57	27
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional	38	549174	12133	116153	93499	42	45	10
	Biblioteci din instituțiile de învățământ general	1152	17441770	354349	6508537	3705256	1214	49	18
IV.	Biblioteci specializate	24	15495109	8397	456392	32788	88	1845	54
	Biblioteci tehnice din unitățile economice	9	13762511	2892	412236	14834	34	4759	143
	Biblioteci medicale	8	119789	4300	13131	9111	6	28	3
	Biblioteci agricole	5	153371	180	3223	1100	4	852	18
	Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” (Institut),	1	1375939	618	19681	5171	42	2226	32
	Centrul Național de Informare și Reabilitare al	1	83499	407	8121	2572	2	205	20
	TOTAL 2023	2563	57055968	1150919	17466159	10505746	3868	4957	1518
	TOTAL 2022	2600	58327167	1143427	16873851	10207248	3934	5101	1476
	TOTAL 2021	2632	59263288	1089665	16059205	8832716	3981	5400	1500
	TOTAL 2020	2655	59513855	1039581	15153323	8303671	4044	5700	1500
	TOTAL 2019	2674	58441882	1271034	23039461	13294486	4098	4598	1813
	Variabila 2023/2019	-111	-1385914	-120115	-5573302	-2788740	-230	+3.6	-2.95

TABELUL nr. 3. DEZVOLTAREA COLECȚIILOR DE BIBLIOTECĂ

	Biblioteci	Colecții pe suporturi fizice (u.m.)	din care în limba română		Achiziții în cursul anului (u.m.)	Căștiri în cursul anului (u.m.)	Numărul de documente din colecția bibliotecii per utilizatori activi	
			u.m.	%			2023	
I.	Biblioteci naționale	2687771	561573	20,9	30343	36290	141	
	Biblioteca Națională a Republicii Moldova	2443687	402124	16,5	13201	12056	623	
	Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	244084	159449	65,3	17142	24234	16	
II.	Biblioteci publice	12366032	7287952	58,9	159471	263432	19	
	Biblioteci publice municipale, raionale, orașenești	4254182	2196714	51,6	62101	127405	16	
	Biblioteci publice comunale, sătești	8111850	5091238	62,8	97370	136027	21	
III.	Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	26507056	15576364	58,8	1039483	2031043	57	
	Biblioteci din instituțiile de învățământ superior	6546448	2248203	34,3	30565	140835	104	
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar (colegii și centre de excelență)	1969664	1092397	55,5	22202	15875	57	
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar (școli profesionale)	549174	318652	58,0	5110	11007	45	
	Biblioteci din instituțiile de învățământ general	17441770	11917112	68,3	981606	1863326	49	
VI.	Biblioteci specializate	15495109	415362	2,7	6358	39218	1845	
	Biblioteci tehnice din unitățile economice	13762511	105881	0,8	1514	0	4759	
	Biblioteci medicale	119789	38500	32,1	630	1470	28	
	Biblioteci agricole	95760	9126	9,5	353	1876	852	
	Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” (Institut), AȘM	1375939	245055	17,8	3483	35863	2226	
	Centrul Național de Informare și Reabilitare al Asociației Nevăzătorilor din Moldova	83499	16800	20,1	378	9	205	
	TOTAL 2023	57055968	23841251	41,8	1235655	2369983	50	
	TOTAL 2022	58327167	24376037	41,8	513416	1322790	51	
	TOTAL 2021	59263288	24704397	41,7	1343264	1415527	54	
	TOTAL 2020	59513855	24288907	40,8	1593961	1315251	57	
	TOTAL 2019	58441882	23592484	40,4	711652	1178050	46	
	Varianla 2023/2019	-1385914	+24867	+1	+524003	+1191933	+5	

TABELUL nr. 4. UTILIZAREA COLECȚIILOR DE BIBLIOTECĂ

Biblioteci	Numărul de intrări		Total	Numărul de împrumuturi		Rata de circulație	Nr. de documente electronice furnizate printr-un mediu on-line
	Total	din care copii până la 16 ani		Total	inclusiv în limba română	inclusiv în limba română (%)	
I. Biblioteci naționale	165381	93520	486247	277831	57.1	0.2	607
Biblioteca Națională a Republicii Moldova	56324	4000	112470	66251	58.9	0.0	245
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	109057	89520	373777	211580	56.6	1.5	362
II. Biblioteci publice	5595365	798223	6002882	6002882	75.2	0.6	37347
Biblioteci publice municipale, raionale, orașenești	2282882	1191221	3532106	2479876	70.2	0.8	18578
Biblioteci publice comunale, sătești	3312483	2117865	4450117	3523006	79.2	0.5	18769
III. Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	4712212	3144774	8541297	6420486	75.2	0.3	17267
Biblioteci din instituțiile de învățământ superior	501672	43	1004005	755489	75.2	0.2	13557
Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar (colegii și centre de excelență)	411785	33721	912602	782772	85.8	0.5	2341
Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar (școli profesionale)	93499	7650	116153	104822	90.2	0.2	46
Biblioteci din instituțiile de învățământ general	3705256	3103560	6508537	4777403	73.4	0.4	1323
IV. Biblioteci specializate	32788	2914	456392	60103	13.2	0.0	3564
Biblioteci tehnice din unitățile economice	14834	192	412236	37618	9.1	0.0	3539
Biblioteci medicale	9111	2722	13131	7815	59.5	0.1	19
Biblioteci agricole	1100	0	3223	1768	54.9	0.0	0
Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” (Institut), AȘM	5171	0	19681	10903	55.4	0.0	52
Centrul Național de Informare și Reabilitare al Asociației Nevăzătorilor din Moldova	2572	0	8121	1999	24.6	0.1	0
TOTAL 2023	10505746	6550294	17466159	12761302	73.1	0.3	58785
TOTAL 2022	10207248	6345438	16873851	12860272	76.2	0.3	83804
TOTAL 2021	8832716	5556469	16059205	12185163	75.9	0.3	72950
TOTAL 2020	8303671	5099058	15153323	11216001	74.0	0.2	53628
TOTAL 2019	13294486	7777578	23039461	16917619	73.4	0.4	37388
Variabila 2023/2019	-2788740	-1227284	-5573302	-4156317	-0.4	-0.1	+21397

TABELUL nr. 5. SERVICIILE DE BIBLIOTECĂ ȘI UTILIZAREA LOR

Biblioteci	Numărul de utilizatori activi					Repartizarea utilizatorilor activi după gen		Numărul de vizite, vizitatori virtuali pe blogurile, website-ul bibliotecii			
	Total	Nr. de utilizatori activi conform vârstei				femei	bărbați	vizitatori pe website-ul bibliotecii	vizite virtuale pe website-ul bibliotecii	vizitatori pe blog/vlogurile bibliotecii	vizite virtuale pe bibliotecii
		din care copii până la 16 ani	interni (17-34 ani)	adulti (35-64 ani)	vârșnici (după 65 ani)						
I. Biblioteci naționale	19021	12450	3843	2359	369	10905	8116	136552	175589	31791	50425
Biblioteca Națională a Republicii Moldova	3924	298	1834	1248	369	2436	1488	120452	162048	31791	50425
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	15097	12152	1834	1111	0	8469	6628	7100	13541	0	0
II. Biblioteci publice	659676	346364	127171	125391	60850	404006	255670	79087	249909	831733	1307320
Biblioteci publice municipale, raionale, orașenești	274312	159398	49307	43983	21624	170331	103981	79064	249811	802930	1248327
Biblioteci publice comunale, satești	385364	186866	77864	81408	39226	23675	151689	23	98	28803	58993
III. Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	463825	289469	126419	42175	5747	253203	210622	1063018	1526123	4174	8602
Biblioteci din instituțiile de învățământ superior	62911	3	50889	11005	1014	38100	24811	1031965	1453983	2637	5500
Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional (colegii și centre de excelență)	34432	2737	26169	4707	789	20675	13757	30414	70834	0	0
Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar (școli profesionale)	12133	1673	8604	1674	197	4090	8043	0	0	270	0
Biblioteci din instituțiile de învățământ general	354349	285056	40757	24789	3747	190338	164011	639	1306	1267	176
IV. Biblioteci specializate	8397	1431	1753	2877	1883	5110	3257	2141192	2830494	3176	7141
Biblioteci tehnice din unitățile economice	2892	192	486	1039	722	1704	1188	2141192	2830494	2166	6614
Biblioteci medicale	4300	1239	1097	1387	577	2865	1435	0	0	1010	527
Biblioteci agricole	180	0	24	77	79	93	87	0	0	0	0
Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” (Institut, ASM)	618	0	122	286	210	341	277	0	0	0	0
Centrul Național de Informare și Rehabilitare al Asociației Nevăzătorilor din Moldova	407	0	24	88	295	107	300	0	0	0	0
TOTAL 2023	1158919	649614	259186	172802	68849	673234	477695	3419849	4782115	870874	1373488
TOTAL 2022	1143427	620729	206700	189955	72073	667769	475658	1903259	3015209	798305	1217544
TOTAL 2021	1089665	578422	258347	168272	49385	615674	442178	1307851	2453388	794887	1187335
TOTAL 2020	1039581	562517	230478	150478	44907	573136	419786	481220	1338309	755490	1149223
TOTAL 2019	1271034	509206	316576	198193	62723	697643	629990	432073	1801614	554326	839772
Varianțla 2023/2019	-120115	+140408	-57390	-25391	+6126	-24419	-152295	+2987776	+2980501	+316548	+533716

TABELUL nr. 6. UTILIZAREA BIBLIOTECIL. FACILITĂȚI

	Biblioteci	Numărul de biblioteci care dețin computere	Numărul de biblioteci la care sunt conectate la Internet	Numărul de calculatoare	din care calculatoare conectate la Internet	Numărul de imprimante disponibile pentru acces public	Numărul de scannere disponibile pentru acces public	Numărul de fotocopitoare disponibile pentru utilizatori	Numărul de imprimante multifuncționale (printer/ scanner/ copiator) disponibile pentru utilizatori	Numărul dispozitivelor de citire a cărților electronice (ebook reader) disponibile pentru utilizatori	Numărul de tablete PC
I.	Biblioteci naționale	2	2	304	295	7	9	2	12	6	28
	Biblioteca Națională a Republicii Moldova	1	1	229	229	6	9	2	6	4	12
	Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	1	1	75	66	1	0	0	6	2	16
II.	Biblioteci publice	1124	1090	4976	4713	335	24	34	1289	32	762
	Biblioteci publice municipale, raionale, orașenești	129	126	1349	1264	116	11	9	231	22	373
	Biblioteci publice comunale, sătești	995	964	3627	3449	219	13	25	1058	10	389
III.	Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	955	886	2842	2592	430	99	110	364	13	124
	Biblioteci din instituțiile de învățământ superior	20	20	697	689	81	22	12	38	0	21
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar (colegii și centre de excelență)	34	33	273	245	24	8	9	17	1	1
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar (școli profesionale)	36	36	173	169	12	2	4	19	0	1
	Biblioteci din instituțiile de învățământ general	865	797	1699	1489	313	67	85	290	12	101
IV.	Biblioteci specializate	20	20	134	133	11	4	4	3	0	1
	Biblioteci tehnice din unitățile economice	9	9	36	35	8	2	2	2	0	0
	Biblioteci medicale	4	4	7	7	2	1	1	1	0	1
	Biblioteci agricole	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
	Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” (Institut), ASM	5	5	84	84	1	1	1	0	0	0
	Centrul Național de Informare și Reabilitare al Asociației Nevăzătorilor din Moldova	1	1	6	6	0	0	0	0	0	0
	TOTAL 2023	2101	1998	8256	7733	783	136	150	1668	51	915
	TOTAL 2022	2039	1932	7846	7189	706	106	125	1606	41	847
	TOTAL 2021	1926	1762	7367	6894	376	70	109	1374	50	762
	TOTAL 2020	1832	1683	7167	6702	315	60	102	1283	37	766
	TOTAL 2019	1811	1621	7144	6522	299	62	83	1257	29	774
	Varianța 2023/2019	+290	+377	+1112	+1211	+484	+74	+67	+411	+22	+141

TABELUL nr. 7. UTILIZAREA BIBLIOTECII. SERVICII

	Biblioteci	Existența catalogului electronic cu acces on-line	Existența catalogului electronic cu acces local	Existența website-ului bibliotecii	Numărul de bloguri ale bibliotecii	Numărul de activități (culturale, științifice ș.a.)		Instruirea utilizatorului			
						Total	din care numărul de expoziții	Numărul total de ore de instruire non-formală	Numărul total de ore de instruire formală	Număr total de participanți	la ore de instruire formală
I.	Biblioteci naționale	2	2	2	8	297	131	566	6054	0	0
	Biblioteca Națională a Republicii Moldova	1	1	1	8	297	131	566	6054	0	0
	Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
II.	Biblioteci publice	2	18	8	120	71877	31548	57184	203862	0	0
	Biblioteci publice municipale, raionale, orașenești	1	9	7	69	25749	9234	21628	115129	0	0
	Biblioteci publice comunale, sătești	1	9	1	51	46128	22314	35536	88733	0	0
III.	Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	12	11	19	10	25054	15237	8559	105915	174	753
	Biblioteci din instituțiile de învățământ superior	9	5	15	8	2134	1772	1217	14015	58	54
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar (colegii și centre de excelență)	3	5	2	0	1450	1088	1096	5742	3	25
	Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar (școli profesionale)	0	1	0	1	771	393	257	4582	64	580
	Biblioteci din instituțiile de învățământ general	0	3	2	1	20699	11984	5989	81576	49	94
IV.	Biblioteci specializate	2	2	2	2	571	384	349	1425	0	0
	Biblioteci tehnice din unitățile economice	1	1	1	1	177	117	339	1115	0	0
	Biblioteci medicale	0	0	0	1	131	47	4	270	0	0
	Biblioteci agricole	0	0	0	0	14	11	0	0	0	0
	Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” (Institut), AȘM	1	1	1	0	219	209	6	40	0	0
	Centrul Național de Informare și Rehabilitare al Asociației Nevăzătorilor din Moldova	0	0	0	0	30	0	0	0	0	0
TOTAL 2023		18	33	31	140	97799	47300	66658	317256	174	753
TOTAL 2022		20	37	39	150	87892	40254	67820	270652	118	112
TOTAL 2021		19	27	40	127	78846	39125	54266	164650	403	1127
TOTAL 2020		21	27	31	120	67859	34970	46897	148430	588	3778
TOTAL 2019		19	29	29	115	95795	43524	153154	264148	786	5796
	Variabila 2023/2019	-1	+4	+2	+25	+2004	+3776	-86496	+53108	-612	-5043

TABELUL nr. 8. PERSONALUL DE BIBLIOTECĂ

[illegible]

TABELUL nr. 9. INSTRUIREA PERSONALULUI DE BIBLIOTECĂ

Biblioteci	Participarea personalului de bibliotecă la activități de educație formală (cursuri de inițiere sau tematiche, programe de recalcitrare)		Participarea personalului de bibliotecă la activități de educație nonformală organizate de bibliotecă		Participarea personalului de bibliotecă la activități de educație nonformală organizate de alte biblioteci, centre de formare, instituții		Numărul personalului de bibliotecă care a participat la cel puțin o activitate de educație formală sau nonformală pe parcursul anului de referință		Număr de ore de instruire per angajat
	Număr total de ore academice	Număr de participări (personal al bibliotecii)	Număr total de ore academice	Număr de participări (personal al bibliotecii)	Număr total de ore academice	Număr de participări (personal al bibliotecii)	Număr de participări (personal al bibliotecii)	Număr de participări (personal al bibliotecii)	
I. Biblioteci naționale	5600	38	1964	102	1067	55	138	41	
Biblioteca Națională a Republicii Moldova	3985	32	1016	64	624	34	98	37	
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	1075	6	948	38	443	21	40	52	
II. Biblioteci publice	35335	161	2184	579	64187	1662	1789	61	
Biblioteci publice municipale, raionale, orașenești	23850	74	21919	562	17901	572	694	73	
Biblioteci publice comunale, saticești	11485	87	2065	17	46286	1090	1095	52	
III. Biblioteci ale instituțiilor de învățământ	15987	120	4614	231	29222	1439	1477	32	
Biblioteci din instituțiile de învățământ superior	5075	33	4393	223	5849	202	237	60	
Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar (colegii și centre de excelență)	483	7	221	8	1293	54	54	29	
Biblioteci din instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar (școli profesionale)	75	1	0	0	392	36	36	11	
IV. Biblioteci specializate	10354	79	0	0	21688	1147	1150	26	
Biblioteci din instituțiile de învățământ general	2325	2	24	21	447	52	61	8	
Biblioteci tehnice din unitățile economice	75	1	24	21	162	29	38	8	
Biblioteci medicale	0	0	0	0	75	5	5	13	
Biblioteci agricole	0	0	0	0	5	1	1	1	
Biblioteci științifică Centrală „A. Lupan” (Institut), ASM	150	1	0	0	205	17	17	8	
Centrul Național de Informare și Reabilitare al Asociației Nevăzătorilor din Moldova	0	0	0	0	0	0	0	0	
TOTAL 2023	56607	321	28786	933	94923	3208	3465	47	
TOTAL 2022	34523	264	21362	1312	96940	3127	3418	39	
TOTAL 2021	21296	247	34187	1121	97417	3023	3412	38	
TOTAL 2020	17478	113	35931	1145	97278	2643	3102	37	
TOTAL 2019	63035	559	29850	1726	109810	2982	3467	49	
Varianțla 2023/2019	-6428	-238	-1064	-793	-14887	+226	-2	-2	

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75
E-mail: biblioteca@bnrm.md

SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Studiu statistic 2022-2023

Bun de tipar: 05.02.2025

Apărut: 2025

Coli de tipar: 7,8

Tiraj: 10 ex.

Tiparul sub comanda nr. 2
executat la F.P.C. Primex-Com S.R.L.

Bd. Grigore Vieru, nr. 26

Chișinău, MD-2005

Republica Moldova

Tel.: (37322) 27-53-05, (37322) 22-66-82

E-mail: primex@dnt.md